

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Monika Paráčková

**Domovní prohlídka a prohlídka jiných
prostor a pozemků**

Rigorózní práce

Pověřený akademický pracovník: prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.

Tematický okruh: Trestní právo

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 9. 9. 2023

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny, a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 246 946 znaků včetně mezer.

Mgr. Monika Paráčková

V Praze dne 9. 9. 2023

Obsah

Úvod	1
1. Právo na ochranu soukromí, nedotknutelnost obydlí a domovní svoboda ve vztahu k domovní prohlídce a prohlídce jiných prostor a pozemků	3
1.1. Pojmy	5
1.1.1. Soukromí	5
1.1.2. Nedotknutelnost obydlí	8
1.1.3. Domovní svoboda.....	11
1.2. Ústavní právo na ochranu soukromí	12
1.3. Oprávnění veřejných sborů ke vstupu do obydlí, jiných prostor a na pozemek....	17
1.3.1. Oprávnění Policie České republiky	18
1.3.2. Oprávnění obecní policie.....	22
1.3.3. Oprávnění Hasičského záchranného sboru.....	23
2. Historický vývoj právní úpravy provádění domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků	24
2.1. Vývoj právní úpravy domovní prohlídky v rámci jednotlivých trestněprávních předpisů.....	24
2.1.1. Zákon č. 119/1873, Zákon, jímž se zavádí nový řád soudu trestního	24
2.1.2. Zákon č. 87/1950 Sb., Zákon o trestním řízení soudním.....	25
2.1.3. Zákon č. 64/1956 Sb. o trestním řízení soudním.....	27
2.1.4. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.....	28
2.2. Nálezy Ústavního soudu	31
3. Domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků	36
3.1. Důvody domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků.....	37
3.2. Nařízení domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků.....	39
3.2.1. Podnět policejního orgánu	40
3.2.2. Návrh státního zástupce.....	41

3.2.3.	Příkaz soudu a jeho náležitosti	43
3.2.4.	Doručení příkazu	50
3.2.5.	Prohlídka jiných prostor a pozemků bez příkazu soudu.....	51
3.2.6.	Možnosti napadení příkazu k prohlídce.....	54
3.3.	Domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků jako neodkladný a neopakovatelný úkon	56
3.4.	Domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků z pohledu státního zástupce.....	59
4.	Provedení domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků.....	61
4.1.	Předchozí výsledky	61
4.2.	Účast osoby, u které se prohlídka provádí, její povinnost úkony strpět, možnost překonání odporu	64
4.2.1.	Účast osoby, u které se prohlídka provádí.....	64
4.2.2.	Povinnost strpět úkony související s provedením domovní prohlídky.....	68
4.2.3.	Možnost překonání odporu.....	68
4.3.	Nezúčastněná osoba	70
4.4.	Průběh domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků	71
4.5.	Účast státního zástupce	72
4.6.	Protokol, námítky proti protokolu a průběhu domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků, potvrzení o výsledku	74
4.6.1.	Protokol o průběhu domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků.....	75
4.6.2.	Námítky proti protokolu a průběhu domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků	78
4.6.3.	Potvrzení o výsledku domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků.....	79
5.	Domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků v místě, v němž advokát vykonává advokacii	81
5.1.	Historie právní úpravy domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků v místě, v němž advokát vykonává advokacii.....	84

5.2. Postup při provádění domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků v místě, v němž advokát vykonává advokacii	86
5.3. Součinnost České advokátní komory	86
5.4. Nahrazení souhlasu zástupce České advokátní komory rozhodnutím soudce	87
5.5. Řízení o podaném návrhu na nahrazení souhlasu	89
5.6. Aplikační problémy, návrhy de lege ferenda	91
6. Domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků – Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod	94
6.1. Právo na respektování rodinného a soukromého života	94
6.2. Zákonnost domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků	95
6.3. Použití důkazů získaných za porušení čl. 8 Úmluvy	97
6.4. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva – domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků	100
6.4.1. Prade versus Německo	100
6.4.2. Duong versus Česká republika	100
6.4.3. Maslák a Michalková versus Česká republika	101
6.4.4. Smirnov versus Rusko	102
6.4.5. Wieser a Bicos Beteiligungen GmbH versus Rakousko	102
7 .Domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků v rámci právní pomoci.	104
Závěr	107
Seznam použitých zkratk	111
Seznam použitých zdrojů	113
Abstrakt	120
Abstract	121

Úvod

Tématem této rigorózní práce je domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků.

Toto téma jsem si vybrala z toho důvodu, že se mám možnost k němu vyjádřit i z pohledu vlastních zkušeností a praxe, a to s ohledem na moje povolání státní zástupkyně. Zároveň se také domnívám, že je v rámci tohoto tématu řada sporných otázek a nejasností, které bych v rámci této práce ráda rozebrala.

Cílem mé práce bude především zhodnocení platné právní úpravy domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a pozemků. Jednak bych ráda posoudila dostatečnost ochrany osobních práv, která jsou provedením prohlídky dotčena, tj. zda právní řád ve svém textu takovou ochranu nějakým způsobem zajišťuje. Dále bych se chtěla zaměřit i na otázku způsobilosti aplikování příslušných právních norem v praxi, tj. zda dochází při jejich aplikaci k nějakým obtížím a jak by se tyto daly případně řešit, resp. zamyšlení nad návrhy *de lege ferenda*. Toto zhodnocení bych přitom ráda provedla i s přihlédnutím k právním úpravám platným v historii.

Domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků jsou obecně řečeno úkony prováděné s cílem nalezení věcí a osob důležitých pro trestní řízení, tedy úkony, které mají přispět k tomu, aby byl správně zjištěn skutkový stav a aby bylo v dané věci vydáno spravedlivé rozhodnutí.

Jelikož se však jedná o úkony, při kterých dochází k prohledávání bytů, domů, jiných prostor, pozemků či objektů, dochází zde taktéž ke střetu zájmu na objasnění trestné činnosti, tedy účelu provedení prohlídky a zájmu na ochranu osobních práv. Tím, že orgány činné v trestním řízení vstoupí do takových prostor totiž samozřejmě zasahují do soukromí, práva na nedotknutelnost obydlí a do domovní svobody osob, které takové prostory užívají. Je tedy nepochybně nutné zabývat se mírou proporcionality mezi těmito zájmy a vždy posoudit, zda by nebylo možné dosáhnout cílů zamýšlených provedením právě domovní prohlídky či prohlídky jiných prostor a pozemků jiným způsobem, který by do osobních práv nezasahoval nebo alespoň ne takovou měrou.

Z tohoto důvodu je samozřejmě nutné věnovat zvýšenou pozornost právní úpravě samotného provedení prohlídek, kdy je kladen důraz na dodržování stanoveného postupu a způsobu provedení každé dané prohlídky. Orgány činné v trestním řízení jsou proto povinny držet se zákonných limitů, a to jak před samotným provedením prohlídky, tj. v momentě, kdy je prohlídka navrhována ze strany policejního orgánu, dále ze strany státního zástupce a nepochybně i při vydávání příkazu k provedení prohlídky ze strany soudu, ale taktéž při samotném provádění prohlídky na daném místě a při protokolaci příslušného úkonu.

Případné nedostatky v rámci těchto činností orgánů činných v trestním řízení by totiž mohlo vést k nemožnosti použití výsledků získaných danou prohlídkou, jakožto důkazů pro dané trestní řízení.

Součástí mé práce tedy bude jak pohled na ochranu soukromí, nedotknutelnost obydlí a domovní svobodu, tak zaměření na právní úpravu daného úkonu a jeho samotné provedení. Zaměřím se taktéž na historii právní úpravy domovních prohlídek a taktéž na úpravu prohlídek prováděných v místech, kde vykonávají svou praxi advokáti, jelikož je zde určitá odlišnost, a to s ohledem na nutnost ochrany advokátního tajemství. I zde mám za cíl zhodnotit tuto právní úpravu a případné aplikační problémy při prohlídkách konaných u advokáta.

Otázka ochrany soukromého a rodinného života, do kterého je prováděním domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a pozemků nepochybně zasahováno, je samozřejmě diskutována i na evropské úrovni a jako taková je zakotvena i v rámci evropských právních předpisů. Z tohoto důvodu se budu zabývat i domovní prohlídkou ve vztahu k požadavkům zakotveným právě v těchto právních dokumentech.

S ohledem na čím dál více narůstající mezinárodní spolupráci v rámci vyšetřování trestných činů se budu zabývat i možností provedení domovní prohlídky v cizím státu, a to pro účely trestního řízení vedeného v České republice.

1. Právo na ochranu soukromí, nedotknutelnost obydlí a domovní svoboda ve vztahu k domovní prohlídce a prohlídce jiných prostor a pozemků

V rámci provádění domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a pozemků nepochybně dochází ke střetu mezi zájmem státu na ochraně společnosti před pácháním trestné činnosti a soukromím osob, u nichž má k domovní prohlídce či prohlídce jiných prostor a pozemků dojít. Povinností státu, a to především orgánů činných v trestním řízení totiž je, aby účinně vyhledávaly, prověřovaly a následně sankcionovaly trestnou činnost tak, aby pokud možno žádný trestný čin nezůstal utajen a jeho pachatel nezůstal nepotrestán. V průběhu trestního řízení však často dochází k situacím, kdy je nutné prohledat dům, byt, či jiný prostor, a to za účelem nalezení předmětu důležitého pro trestní řízení, tedy předmětu, který například slouží ke spáchání trestného činu, již byl k trestné činnosti použit nebo je jejím výnosem. V takových případech je pak nutné provést právě domovní prohlídku a prohlídku jiných prostor a pozemků ve smyslu ustanovení § 82 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění (dále jen „Trestní řád“) a násl. a zasáhnout tak do osobní sféry osob, které dané prostory vlastní, bydlí v nich nebo je jiným způsobem využívají, a to bez jejich souhlasu a často i po překonání jejich odporu.

Právě s ohledem na tyto skutečnosti je velmi často diskutována problematika kolize mezi prostředky, kterých může orgán činný v trestním řízení k objasnění trestného činu využít a ústavními právy, do kterých má být při takových úkonech zasahováno. V případě domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků se jedná především o narušení rodinného a soukromého života ve smyslu čl. 8 sdělení č. 209/1992 Sb., Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolu k ní (dále jen „Úmluva“), který udává:

(1) Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

(2) Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení

*nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.*¹

Dále je to čl. 10 ústavního zákona č. 23/1991 Sb., Listina základních práv a svobod (dále jen „Listina“), který zní:

(1) Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.

(2) Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života.

(3) Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.

V rámci trestního řízení je však přítom přímo Listinou, konkrétně v čl. 12 odst. 2, který udává, že *„Domovní prohlídka je přípustná jen pro účely trestního řízení, a to na písemný odůvodněný příkaz soudce. Způsob provedení domovní prohlídky stanoví zákon“*², dána možnost orgánům činným v trestním řízení do takových ústavně zaručených práv zasáhnout, a to právě prostřednictvím domovní prohlídky.

Při úvahách o dalším postupu v rámci trestního řízení, zejména při zvažování, zda provést domovní prohlídku či nikoliv, musí tedy orgány činné v trestním řízení striktně posuzovat, zda je tato v souladu se zákonem, zda sleduje legitimní cíl a dále, zda je nezbytná v demokratické společnosti. Orgány činné v trestním řízení musí dále dodržet tzv. princip proporcionality a zvážit, zda zásah do osobních práv, způsobený domovní prohlídkou, odpovídá účelu, který je tímto úkonem sledován.³ Musí tedy dojít k posouzení závažnosti prověřovaného trestného činu, důležitosti hledaných věcí pro příslušné trestní řízení, možnosti obstarání jiných důkazů nezasahujících do osobních práv, okolností vydání příkazu k domovní prohlídce, jeho obsahu a rozsahu a taktéž

¹ Srov. Sdělení č. 209/1992 Sb. úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokoly k ní, čl. 8 – Evropská úmluva o ochraně lidských práv ze dne 4. 11. 1950.

² Srov. Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., Listina základních práv a svobod, čl. 10, čl. 12 odst. 2.

³ Srov. AUEROVÁ, Jaroslava, ed. *Trestní řád: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7552-600-7, stav k 01.05.2017, § 82 a násl.

povahy příslušných prostor, a to vše ve vztahu k dopadům na osobní práva, do kterých bude provedením prohlídky zasaženo.⁴

1.1. Pojmy

S ohledem na okolnosti, uvedené v úvodu této kapitoly, bude nutné nejprve vymezit základní pojmy související s danou problematikou, které jsou v souvislosti s prováděním domovních prohlídek nejčastěji zmiňovány. Již z názvu této kapitoly je zřejmé, že se bude jednat o pojem soukromí, nedotknutelnost obydlí a domovní svoboda.

1.1.1. Soukromí

V případě pojmu soukromí byl všeobecně zaujat názor, že se jedná o pojem velmi obsáhlý a elastický, který v podstatě nelze vyčerpávajícím způsobem definovat. Rozsah hodnot, které se pod něj dají podřadit, není nikterak ohraničen a neustále se dále rozvíjí. V této souvislosti zaujal stanovisko například Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“), který v podstatě uvedl, že neshledal nezbytné ani nutné se o definici pojmu „soukromý život“ vůbec pokoušet, přičemž odkázal především na jeho strukturovanou a dynamickou povahu. Tato skutečnost je zřejmě také důvodem, proč se o jeho definici doposud nepokusil žádný zákonodárce či soud, a proč jeho obsah zpravidla není přesně definován ani v ústavních či mezinárodních pramenech.⁵

V rámci zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „Občanský zákoník“) je právo na ochranu soukromí zakotveno v ustanovení § 3 odst. 2 písm. a), které uvádí, že *„každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí“*. Toto ustanovení je dále rozvedeno v rámci ustanovení § 86, které stanoví, že *„nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu zákonný důvod. Zejména nelze bez svolení člověka narušit jeho soukromé prostory, sledovat jeho soukromý život nebo pořizovat o tom zvukový nebo obrazový záznam, využívat takové či jiné záznamy pořizené o soukromém životě člověka třetí osobou, nebo takové záznamy o jeho soukromém životě šířit. Ve stejném rozsahu jsou chráněny i soukromé písemnosti*

⁴ Srov. Ústavní soud, Usnesení IV. ÚS 1937/11-1 ze dne 7. 11. 2011.

⁵ Srov. MATES, Pavel. (ed.) et al.: *Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů*. Praha: Leges, 2019. 427 s. ISBN 978-80-7502-346-9, s. 18-20.

*osobní povahy.*⁶ Dle důvodové zprávy k občanskému zákoníku vychází ochrana soukromí každého z nás ze standardního pojetí, přičemž je zde poukazováno na skutečnost, že bylo v rámci textu daného ustanovení cíleně využito výrazu „soukromé prostory“, nikoli „obydlí“, jelikož právo na soukromí v sobě nezahrnuje pouze místo, kde daná osoba bydlí, ale taktéž místo, kde vykonává svou profesi.⁷

Právo na soukromí jako takové je obecně možné chápat jakožto právo být sám sebou a nebýt bez zákonného důvodu nikým rušen, a to především pokud jde o vlastní domov a výkon svých občanských svobod. Jedná se v podstatě o právo každého z nás o své vůli rozhodnout, jakým způsobem bude do naší soukromé sféry zasahováno a jak bude náš soukromý život zpřístupněn ostatním osobám.

Pojem soukromí a jeho ochrana tak, jak jej známe dnes, byl však formován stovky let a jeho pojetí tak doznávalo řadu změn. Důkazem je například anglický zákon, vydaný již v roce 1360, který sankcionoval mimo jiné odposlouchávání ostatních osob přes zeď či u okna, jakožto tzv. obecné obtěžování – general nuisance. Již zde, tedy zhruba před 660 lety, bylo možné spatřovat první zákonné instituty, pokoušející se zajistit ochranu svých obyvatel před nežádoucím narušením jejich vlastního soukromí.

Odlišnosti ve výkladu se však v této souvislosti neobjevují jen v závislosti na časovém období, ale taktéž v závislosti na daném území a na právní kultuře. Vnímání soukromí a vývoj jeho zákonné ochrany tak bylo například na území Spojených států amerických jiné než na území Evropy. V rámci Spojených států amerických se k pojmu soukromí vyjádřil již v roce 1928, kdy tento pojem nebyl explicitně v ústavě zařazen, soudce Nejvyššího soudu Brandeis, který uvedl, že: *„tvůrci naší Ústavy na sebe vzali odpovědnost vytvořit příznivé podmínky pro usilování o štěstí. Přiznali právo (proti státu) být ponechán ,sám sobě, což je nejkomplexnější či nejobsažnější právo ze všech a zároveň i právo, které je nejzákladnější civilizovanému lidstvu“*. Postupně pak bylo právo

⁶ Srov. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění, ust. § 3 odst. 2 písm. a) a § 86.

⁷ Srov. Důvodový zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> [cit. dne 14. 3. 2020], s. 64.

na soukromí do ústavy vtěleno a v současné době tvoří jeden ze základů americké ústavy.⁸

V případě evropských států se pojem soukromí ukotvil především za pomoci mezinárodních lidskoprávních úmluv. Na univerzální úrovni to pak bylo zejména prostřednictvím čl. 17 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech⁹, přijatého na zasedání Organizace spojených národů v New Yorku dne 19. 12. 1966, který udává, že *nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence ani útokům na svou čest a pověst a dále, že každý má právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům*.¹⁰ Zmíněný článek poté doslovně vychází z čl. 12 Všeobecné deklarace lidských práv přijaté dne 10. 12. 1948 v New Yorku,¹¹ ze které bylo v roce 1991 převzato současné znění čl. 10 odst. 2 Listiny. Důvodem této změny byl mimo jiné nepochybně technologický rozvoj, ale taktéž přechod k sociálnímu právnímu státu dbajícímu na základní lidská práva a svobody. Do té doby tak na ústavní úrovni nebyla lidskému soukromí poskytována výslovná ochrana, což je patrné ze znění řady evropských ústav ze 40. a 50. let 20. století, a to např. z ústavy Rakouska, Dánska, Finska, Francie atd.

Původní tezí práva na soukromí byla v podstatě pouhá povinnost orgánů veřejné moci nezasahovat do práva na soukromí jednotlivců. Postupem času se však tato povinnost začala modifikovat, a to i v povinnost státu soukromí jednotlivců aktivně chránit.¹² Nyní již tedy ze strany státu nepostačí pouhá pasivita, spočívající v absenci nezákonných zásahů do osobní sféry jednotlivce, ale je vyžadováno taktéž aktivní jednání spočívající v jeho ochraně, a to především prostřednictvím sankcionování jakéhokoliv jednání, které by soukromí osoby nezákonným způsobem narušovalo. V této souvislosti se tak bude nutné zaměřit taktéž na ústavní ochranu lidského soukromí, které se však budu věnovat v samostatné podkapitole.

⁸ Srov. BAŇOUCH, Hynek. ed. *Listina základních práv a svobod: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7357-750-6, stav k 30. 9. 2011, čl. 10.

⁹ Srov. ŠIMÍČEK, Vojtěch. ed. *Právo na soukromí*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011. Sborníky. ISBN 978-80-210-5449-3, s. 11-13.

¹⁰ Srov. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (International Covenant on Civil and Political Rights), čl. 17.

¹¹ Srov. Usnesení č. DE01/48 Valného shromáždění OSN, Všeobecná deklarace lidských práv.

¹² Srov. MATES, Pavel, Martin VALOUŠEK, Eva FIALOVÁ, et al., MATES, Pavel. ed. *Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů*. Praha: Leges, 2019. Praktik. ISBN 978-80-7502-346-9, s. 15-16.

Právo na ochranu soukromí přitom není přiznáno jen osobám fyzickým, jak naznačuje skutečnost, že se jedná o jedno ze základních lidských práv, ale může být přiznáno i osobám právnickým, které mají taktéž možnost obrany skrze využití ústavní stížnosti proti nezákonnému rozhodnutí či jinému zásahu veřejné moci do takového práva.¹³

S pojmem soukromí se často setkáváme taktéž v oblasti práva veřejného, přičemž k zásahu do něj lze přistoupit jen na základě zákonného zmocnění, které je upraveno v řadě zákonů. V této souvislosti však často dochází k problémům střetu jednotlivých znění zákonů a je nutné se zaměřit na jejich vzájemný poměr, ale taktéž na to, zda se jedná o úpravu zvláštní či obecnou nebo úpravu unijní či úpravu konkrétního státu.

Soukromí každého jednotlivce a i ostatní s tím související práva jsou tedy v rámci českého právního řádu chráněna taktéž v rovině práva trestního, a to ustanoveními sankcionujícími jednání směřující proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství. Jedná se konkrétně o skutkovou podstatu neoprávněného nakládání s osobními údaji dle § 180 trestního zákoníku, poškození cizích práv dle § 181 trestního zákoníku, porušení tajemství dopravovaných zpráv dle § 182 trestního zákoníku, porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí dle § 183 trestního zákoníku a pomluvu dle § 184 trestního zákoníku. Z obsahu jednotlivých skutkových podstat je pak patrné, že je této oblasti poskytována v rámci trestního práva dostatečná ochrana, která každému jednotlivci zaručuje adekvátní ochranu před protiprávními zásahy do jejich soukromé sféry, jejichž společenská škodlivost je natolik vysoká, že vyžaduje trestní represi.

1.1.2. Nedotknutelnost obydlí

Dalším důležitým pojmem, který nepochybně s prováděním domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor souvisí, je obydlí a jeho nedotknutelnost.

V českém právním řádu je ochrana obydlí zakotvena primárně v čl. 12 Listiny, který uvádí, že:

¹³ Srov. JELÍNEK, Jiří. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Vydání první. Praha: Leges, 2018. 536 stran, s. 346.

(1) *Obydlí je nedotknutelné. Není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí.*

(2) *Domovní prohlídka je přípustná jen pro účely trestního řízení, a to na písemný odůvodněný příkaz soudce. Způsob provedení domovní prohlídky stanoví zákon.*

(3) *Jiné zásahy do nedotknutelnosti obydlí mohou být zákonem dovoleny, jen je-li to v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu života nebo zdraví osob, pro ochranu práv a svobod druhých anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku. Pokud je obydlí užíváno také pro podnikání nebo provozování jiné hospodářské činnosti, mohou být takové zásahy zákonem dovoleny, též je-li to nezbytné pro plnění úkolů veřejné správy.¹⁴*

Definice pojmu obydlí se však v Listině nenachází. V rámci českého právního řádu je tak tento pojem definován v podstatě jen pro účely trestního práva, a to v rámci § 133 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, v platném znění (dále jen „Trestní zákoník“), který uvádí, že: „*Obydlím se rozumí dům, byt nebo jiná prostora sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející.*“¹⁵

Z uvedené definice je zřejmé, že je obydlí pojmem nadřazeným a obecným, jelikož v sobě zahrnuje v podstatě jakékoliv prostory, které člověk může fakticky využívat k bydlení, a to bez ohledu na právní důvod. Je to jakási prostorově vymezená oblast životní sféry jednotlivce, která, pokud ji tento zbavil přístupnosti ze strany dalších subjektů, spadá právě pod ochranu soukromí. Může se tedy jednat typicky o dům, byt či chalupu, ale i obytný přívěs, pokoj na koleji, hotelu či ubytovně atd.¹⁶ Za obydlí však v tomto směru nelze považovat nebytové prostory, jako jsou kanceláře, dílny, skladiště, volně stojící garáže atd., které k účelům bydlení neslouží.¹⁷ V důsledku ovlivnění judikaturou ESLP ale bylo nutné obsah tohoto pojmu postupně rozšířit, a to o příslušenství, které náleží k prostorům označovaným jako obydlí. V důsledku takového rozšíření pak lze pod pojem obydlí podřadit mimo jiné oplocené zahrady domů, některé

¹⁴ Srov. Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., Listina základních práv a svobod, čl. 12.

¹⁵ Srov. zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění, § 133.

¹⁶ Srov. PLECITÝ, Vladimír. *Problematika ochrany osob a majetku z pohledu soukromého a veřejného práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 139 s. ISBN 978-80-7380-247-9, s. 79-81.

¹⁷ Srov. DRAŠTÍK, Antonín. ed. *Trestní zákoník: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7478-790-4, stav k 1. 1. 2015.

neoplocené parcely, garáže u domu, kůlny, altány, sklepní kóje, ale i nebytové prostory umístěné v rodinných domech.¹⁸ Důležitá je taktéž skutečnost, že aby byly výše uvedené prostory považovány za obydlí ve smyslu trestního zákoníku, není nutné, aby sloužily k bydlení nepřetržitě. K obydlí, jakožto prostoru sloužícímu k bydlení osob, není taktéž nutné mít vlastnické právo nebo jiný obdobný titul, na základě kterého je takové obydlí využíváno. Práva z porušení nedotknutelnosti obydlí však nemohou být nárokována ze strany osob, které v takovém obydlí přebývají zcela neoprávněně.¹⁹

Širší pojetí pojmu obydlí je naopak zastáváno judikaturou ESLP, která vychází z jeho blízkého napojení na právo na soukromý život. Podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy tak pod právo na respektování obydlí patří taktéž respekt k soukromí sídla společnosti, jejich provozoven a poboček, kanceláří či prostor advokátních kanceláří, a to s poukazem na nemožnost oddělení osobních zájmů jednotlivce od jeho zájmů pracovních, které dohromady tvoří soukromou sféru každého z nich. Je tedy zřejmé, že ESLP má snahu o rozšíření garance nedotknutelnosti obydlí i na další prostory související s podnikáním či jinou hospodářskou činností.²⁰

Problematikou práva na nedotknutelnost obydlí se opakovaně zabýval taktéž Ústavní soud České republiky (dále jen „Ústavní soud“), který mimo jiné řešil otázku, zda je možné nedotknutelnost obydlí vztahovat i na jiné prostory a pozemky. Jelikož však v důsledku rozhodování Ústavního soudu v této oblasti došlo k modifikaci příslušných ustanovení trestního řádu, budou tato podrobněji rozebrána v kapitole č. 2 věnované historickému vývoji právní úpravy provádění domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků.

S ohledem na již zmíněné široké pojetí pojmu obydlí bylo taktéž nutné v rámci právního řádu České republiky zakotvit postup orgánů činných v trestním řízení při provádění prohlídky v jiných prostorách, než které primárně slouží k bydlení. Judikatura však v tomto směru zatím nerozlišuje, zda zásahem orgánů činných v trestním řízení

¹⁸ Srov. Ministerstvo vnitra ČR; Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality (OBP MV), *Stanovisko OBP č. 107*: K oprávnění policie vstupovat do ubytovacích zařízení a kontrolovat domovní knihy v případech poskytování ubytování cizincům v soukromí ubytovatele v prostorách zahrnujících obydlí, 2018, ASPI.

¹⁹ Srov. ŠIMÍČEK, Vojtěch. ed. *Právo na soukromí*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011. Sborníky. ISBN 978-80-210-5449-3, s. 203,

²⁰ PETR, Michal. *Šetření na místě aneb může se právnická osoba dovolávat práva na ochranu obydlí?* In: *Jurisprudence*, roč. 2008, č. 2, Wolters Kluwer, s. 20.

došlo k narušení soukromé oblasti jednotlivce, tj. zaměstnance v prostorách jeho zaměstnání, či zda došlo k narušení majetkových práv vlastníků objektu, tj. zaměstnavatelů nebo osob vlastnících dané obchodní prostory.

V případě prvního výkladu, tedy z pohledu ochrany soukromé sféry jednotlivce oprávněně se nacházejícího v místě provedení prohlídky, lze postupovat přes výklad pojmu obydlí, tak jak postupuje taktéž ESLP a Ústavní soud České republiky. V tomto případě by se tedy dalo hovořit o případném porušení čl. 12 Listiny či čl. 8 Úmluvy a jednalo by se tedy hlavně o ochranu soukromí dané osoby.

V druhém případě pak ochrana primárně nesměruje k ochraně soukromí určité konkrétní osoby, ale směruje k ochraně samotných prostor, ve kterých je prohlídka prováděna, tj. v kanceláři, dílně, skladu atd., či k ochraně vybavení zde se nacházejícího. Jinými slovy se tedy jedná především o ochranu vlastnického práva k příslušným movitým či nemovitým věcem a připadalo by zde v úvahu porušení čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě či čl. 11 Listiny. Na rozdíl od předchozí varianty jsou zde tedy předmětem práva fyzických ale i právnických osob, a to práva majetkového charakteru. Současná judikatura však tento postoj zcela nezastává a i ve druhém případě postupuje přes výklad pojmu obydlí, a to jak v situaci, kdy jsou oprávněnými osobami osoby fyzické, tak právnické.²¹

1.1.3. Domovní svoboda

Mezi ústavně garantovaná základní práva a svobody se vedle jiných řadí taktéž svoboda domovní, neboť společně se svobodou osobní a ostatními ústavně garantovanými základními právy, dotváří osobnostní sféru každého jednotlivce, což je důležitou podmínkou důstojné existence a rozvoje lidského života. Státem povolené narušení této sféry jednotlivce tak představuje určitý průlom do ústavně zaručené ochrany takového práva, a je proto nezbytné, aby k tomuto docházelo pouze a jedině v zájmu ústavou chráněných práv a svobod jiných osob. Jedná se typicky o veřejný zájem na ochraně společnosti před trestnými činy.

²¹ Srov. JELÍNEK, Jiří. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Vydání první. Praha: Leges, 2018. 536 stran, s. 351.

Při provádění domovních prohlídek je to právě domovní svoboda, která je orgány činnými v trestním řízení zasažena nejvíce. Proto je v rámci rozhodování, zda prohlídku provést či ne, důležité pečlivě zvážit veškeré okolnosti, tak jak bylo naznačeno v předchozích kapitolách. Podstatou domovní svobody je totiž kromě nedotknutelnosti či neporušitelnosti lidského obydlí taktéž právo osob obývajících dané prostory na soukromí a ničím nerušené užívání, a to včetně zajištění ochrany jejich osobní integrity.²² Domovní svoboda jako taková musí být i demokratickým právním řádem chráněna, a to nejlépe prostřednictvím norem té nejvyšší právní síly. Nicméně tato ochrana není bezvýjimečná, ve zvláštních případech, kdy je nutné bránit demokratickou společnost či ústavně zaručená práva a svobody jiných, sám ústavní pořádek ČR průlom do ochrany domovní svobody připouští.²³

Prolomení ochrany tohoto osobního práva je přípustně ostatně taktéž ESLP, a to např. v rozsudku Funke proti Francii. V rámci svých závěrů zde ESLP mimo jiné uvedl, „že státy mohou shledávat nezbytným uchýlovat se k takovým opatřením, jakými jsou domovní prohlídky a zabavení za účelem získání hmotného důkazu o spáchání devizového trestného činu, a stíhat pachatele tam, kde je to nezbytné. Avšak odpovídající právní úprava a praxe musejí skýtat přiměřené a účinné záruky proti zneužívání.“²⁴

1.2. Ústavní právo na ochranu soukromí

Právo na soukromí má v rámci ústavního pořádku České republiky velký význam. „To proto, že v něm jinak obtížně dohledáme jednoznačné a srozumitelné základní právo, které by představovalo vyjádření principiálního předpokladu existence svobody jednotlivce ve smyslu práva na obecnou svobodu, které je ovšem předpokladem pro požadavek, jenž je imanentní ústavnímu státu, resp. demokratickému materiálnímu

²² Srov. ŠIMÍČEK, Vojtěch. ed. *Právo na soukromí*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011. Sborníky. ISBN 978-80-210-5449-3, s. 202-203.

²³ POCHYLÁ, Veronika. *K nutnosti důsledného odůvodnění příkazu k domovní prohlídce jakožto neodkladného či neopakovatelného úkonu*, In: *Státní zastupitelství*, roč. 2016, č. 1, Nakladatelství Wolters Kluwer, s. 33.

²⁴ Srov. Rozsudek ESLP ze dne 25. 2. 1993, sp. zn. 10828/84, Funke versus Francie.

*právnímu státu, v němž se musí uplatňovat diference mezi principiálně neohraničenou svobodou individuálních osob a principiálně ohraničenými oprávněními státu.*²⁵

Na ústavní úrovni je u nás ochrana soukromí zakotvena především v čl. 7 Listiny, který mimo jiné uvádí, že „*Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.*“²⁶ a dále v čl. 10 Listiny, který byl již výše citován.

Tyto články je přitom možné chápat jakožto *lex generalis* ve vztahu k dalším ustanovením vztahujícím se k problematice ochrany soukromí. V této souvislosti se v případě Listiny jedná především o článek 12 chránící již zmiňovanou nedotknutelnost obydlí, článek 13, ve kterém nalezneme ochranu přepravovaných písemností či článek 15 upravující svobodu svědomí, náboženského vyznání, víry, myšlení, vědeckého bádání a umělecké tvorby.

Ochranu soukromí zakotvenou v čl. 7 Listiny je však zapotřebí chápat primárně jakožto ochranu před zásahy do tělesné či duševní sféry každého z nás, ke kterým dochází typicky v oblasti medicíny. Z rozhodování Ústavního soudu je ovšem zřejmé, že tento způsob chápání zmíněného článku není zcela striktní. Příkladem může být nález sp. zn. II. ÚS 3647/10, v rámci kterého bylo rozhodováno o oprávněnosti prodloužení vazby z důvodu pravidelného písemného kontaktu obviněné se „závadovými osobami.“ V jeho odůvodnění Ústavní soud odkazuje právě na tento článek Listiny, když uvádí, že „*navazování a udržování vztahů s jinými osobami je kryto právem na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí podle čl. 7 odst. 1 Listiny, jež může být výkonem vazby omezeno právě jen povahou vazby a účelem trestního řízení.*“²⁷ Dalším příkladem je nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 655/11 – 1, týkající se oprávnění nejvyššího státního zástupce zrušit nezákonné usnesení po uplynutí lhůty stanovené v § 174a trestního řádu, ve kterém tento jednak poukazuje na skutečnost, že v minulosti již bylo mnohokrát uzavřeno, že každé trestní řízení představuje znatelný zásah do soukromého života jednotlivce, právě ve smyslu čl. 7 Listiny, a dále v tomto smyslu při rozhodování v dané věci shledal, že „*nejvyšší státní zástupce svým usnesením porušil základní právo*

²⁵ Srov. BAŇOUCH, Hynek. ed. *Listina základních práv a svobod: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7357-750-6, stav k 30. 9. 2011, čl. 7.

²⁶ Srov. Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., Listina základních práv a svobod, čl. 7.

²⁷ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 2. 6. 2011, sp. zn. II. ÚS 3647/10.

stěžovatele garantované v čl. 7 odst. 1 Listiny, a to v důsledku nerespektování principu obsaženého v čl. 8 odst. 2 věty první Listiny, když po lhůtě k tomu stanovené zrušil rozhodnutí o postoupení věci“.²⁸

Ústavní soud se zabýval porušením práva na soukromí taktéž ve vztahu k domovní prohlídce a prohlídce jiných prostor a pozemků, a to v usnesení sp. zn. IV. ÚS 1937/11-1. V rámci ústavní stížnosti totiž bylo v daném případě namítáno porušení ústavně zaručených práv týkajících se ochrany soukromí jednotlivce, a to včetně porušení čl. 7 Listiny mimo jiné tím, že došlo k provedení domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků na základě příkazu obsahujícího nesprávnou identifikaci pozemků, na nichž měla být vykonána. Ústavní soud zde k tvrzenému porušení čl. 7 Listiny uvedl, že *tvrzení o porušení čl. 7 odst. 1 Listiny z hlediska základního práva na nedotknutelnost osoby je prima facie zjevně neopodstatněné, neboť stěžovatel nebyl zbaven osobní svobody ani jinak na své osobnostní (fyzické a duševní) integritě nebyl dotčen a v tomto směru nic konkrétního v ústavní stížnosti ani netvrdil.* Ústavní soud však zároveň dospěl k závěru, že ačkoliv byla domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků v souladu se zákonem, bylo jejím nařízením zasaženo do základních lidských práva garantovaných v čl. 7 odst. 1 Listiny, v čl. 12 Listiny a v čl. 8 Úmluvy.²⁹

Ochrana duševní a tělesné integrity však není v rámci ústavního pořádku České republiky garantována pouze čl. 7 Listiny, ale taktéž mezinárodní smlouvou, a to Úmluvou o lidských právech a biomedicíně, přijatou v Oviedu dne 4. 4. 1997 a v České republice vyhlášenou pod č. 96/2001 Sb. m. s., která mimo jiné upravuje zásady svobodného a informovaného souhlasu v oblasti lékařských zákroků. Tato problematika je v rámci České republiky obsažena taktéž v zákoně č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, a to konkrétně v § 23 odst. 2, na který odkazuje Ústavní soud ve svém Nálezu sp. zn. IV. ÚS 639/2000, když uvádí, že *„každý člověk je svobodný a není povinen činit nic, co mu zákon neukládá. Z toho vyplývá, že také v otázkách péče o vlastní zdraví záleží jen na jeho svobodném rozhodnutí, zda a v jaké míře se podrobí určitým medicínským výkonům a jen zákon ho může zavázat, že určitá vyšetření podstoupit musí. Tato nedotknutelnost integrity osobnosti jako základní ústavní princip, a z toho vyplývající*

²⁸ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 30. 8. 2011, sp. zn. II. ÚS 655/11-1.

²⁹ Srov. Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 11. 2011, sp. zn. IV. ÚS 1937/11 - 1.

*zásada svobodného rozhodování v otázkách péče o vlastní zdraví, však není v žádné společnosti absolutní a neomezená*³⁰

Pokud se zaměříme na čl. 10 Listiny, zjistíme, že tento poskytuje ochranu několika složkám našeho soukromí, a to lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti, jménu, soukromému a rodinnému životu a údajům týkajícím se konkrétní osoby. V této souvislosti zaujal postoj Ústavní soud např. ve svém nálezu sp. zn. II. ÚS 2268/07, ve kterém je k ochraně svobody důstojnosti přistupováno k jakožto k nejvyššímu účelu práva, když uzavřel, že: *„Princip právního státu, v němž je obsažen i princip panství práva, vyžaduje naprostou dominanci práv v protikladu k vlivům uplatňovaným ze strany arbitrárně vykonávané moci. Tento princip vylučuje existenci libovůle a samozřejmě i prerogativ a vylučuje dokonce i široce koncipovaná oprávnění na straně orgánů exekutivy plní-li funkce státní správy, jejíž součástí je i policie. Předpokladem řádu v právním státu je státní monopol moci, která má sloužit při prosazování práva ochráně občanů a zajišťování jejich svobody. V právním státu legitimuje mocenský monopol toliko právem založená a právem omezená moc. Státní moc tak smí být vykonávána jen s respektem k limitům, která ve vztahu k ní představují základní práva a svobody jednotlivců. Lidská důstojnost jako hodnota je ukotvena v samých základech celého řádu základních práv obsažených v ústavním pořádku. Je s ní spojen nárok každé osoby na respekt a uznání jako lidské bytosti, z něhož plyne zákaz činit z člověka pouhý objekt státní vůle, anebo zákaz vystavení osoby takovému jednání, které zpochybňuje její kvalitu jako subjektu.*³¹

V evropském měřítku však lidská důstojnost není vždy považována za absolutní hodnotu a samostatně není uvedena ani v Úmluvě. Obdobně je tomu v případě ochrany lidské cti, která bývá v rámci evropských ústav zahrnuta spíše výjimečně a ochrana je jí poskytována primárně prostřednictvím ochrany práva na soukromý a rodinný život.³²

V rámci prvního odstavce čl. 10 Listiny je poskytována ochrana především osobní soukromé sféře jednotlivce, která je vymezena jednak negativně, tj. jako právo proti zásahům veřejné moci do osobní sféry každého jednotlivce, ale taktéž pozitivně, a

³⁰ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 18. 5. 2001, sp. zn. IV. ÚS 639/2000.

³¹ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 29. 2. 2008, sp. zn. II. ÚS 2268/07.

³² Srov. BAŇOUCH, Hynek. ed. *Listina základních práv a svobod: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7357-750-6, stav k 30. 9. 2011, čl. 10.

to jakožto povinnost státu ochránit jednotlivce před zásahy ze strany třetích osob nespádajících pod veřejnou moc.

Druhý odstavec poskytuje ochranu před neoprávněným zásahem do soukromého a rodinného života, tudíž umožňuje jakési autonomní rozhodování o osobní integritě, do kterého spadá např. rozhodování o vlastní sexuální orientaci, přerušení těhotenství, uzavření manželství, založení rodiny atd.

Třetí z odstavců definuje právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě, tj. právo na informační sebeurčení. Pod tuto ochranu typicky spadá právo na ochranu před pronásledováním orgány veřejné moci, sledováním a obecně před bezdůvodným a neoprávněným shromažďováním dat o konkrétní osobě. Ochrana této složky soukromí je zejména s ohledem na dnešní technologický pokrok a možnosti zásadní, a proto jí musí být věnována dostatečná pozornost. ESLP v této souvislosti dokonce vyvodil povinnost státu, za splnění stanovených skutečností, poskytnout konkrétnímu jednotlivci data o jeho osobě, které stát shromáždil. V tomto směru lze např. zmínit nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 256/01, který byl vydán v reakci na stížnost podanou kvůli údajně neoprávněnému použití fotografií a osobních údajů pro účely provedení rekognice ve smyslu § 104b trestního řádu, tj. pro údajné porušení čl. 2 odst. 2, čl. 7 a čl. 10 Listiny. Ústavní soud v rámci tohoto nálezu mimo jiné dospěl k závěru, že *„zákonnou licenci ve smyslu § 12 odst. 2 občanského zákoníku lze považovat za ústavně souladnou toliko tehdy, nelze-li sledovaného úředního účelu dosáhnout použitím podobizen se souhlasem dotčených osob, tj. akceptace ustanovení § 12 odst. 2 občanského zákoníku ve vztahu k § 12 odst. 1 občanského zákoníku za podmínky subsidiarity. Dosažení účelu objasňování trestných činů a potrestání jejich pachatelů v trestním řízení je v demokratickém ústavním řádu pravidelně spjata s řadou nezbytných zásahů do osobnostních práv jiných osob, než podezřelého, resp. obviněného. Z rámce těchto obecně akceptovaných příkladů kolize v předmětné věci posuzovaný institut rekognice fotografiemi nevybočuje. Zákonnou podmínkou provedení rekognice fotografiemi je skutečnost, že všechny srovnávací fotografie musí být fotografiemi v předmětném trestním řízení nezúčastněných osob. Použití fotografie v trestním řízení nezúčastněné osoby v rekognici tudíž nezakládá žádné dotčení jejich osobnostních práv, plynoucích z § 11 občanského zákoníku. Nadto je rekognice fotografiemi zachycena v*

soudním spise, přičemž tento není veřejnou listinou a nahlížení do něj je omezeno na přesně zákonem omezený okruh osob.“³³

Nejedná se však pouze o tato práva, jelikož lze při úvahách o lidském soukromí brát v potaz například i práva politická, zahrnující mimo jiné právo každého jednotlivce rozhodovat sám o sobě a o svých názorech, které může buď zprostředkovat svému okolí, či si je nechat pro sebe. Ochrana soukromí je ostatně zahrnuta taktéž v právu vlastnickém či právu na ochranu lidského zdraví.³⁴

V návaznosti na články 7 a 10 Listiny bylo právo na soukromí zakotveno taktéž do zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve kterém se toto osobnostní právo dosud neobjevovalo, a to zákonem č. 509/1991 Sb., jímž došlo k modifikaci § 11, který nově uváděl, že *„fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy.*“³⁵

1.3. Oprávnění veřejných sborů ke vstupu do obydlí, jiných prostor a na pozemek

K oprávněnému vstupu policie, ale i dalších příslušníků veřejných sborů do obydlí, na pozemek či do jiných prostor může v rámci českého právního řádu docházet i v jiných situacích než v případě nutnosti provedení domovní prohlídky. Základní předpoklady, které musí být při prolomení práva na ochranu lidského obydlí splněny, jsou stanoveny primárně v již zmíněném čl. 12 odst. 3 Listiny. Ze znění samotného článku je patrné, že k provedení takového zásahu může dojít jen za předpokladu, že je to v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu života nebo zdraví osob, pro ochranu práv a svobod druhých anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku, tedy za předpokladu dodržení určité proporcionality. V situaci, kdy je obydlí využíváno taktéž k podnikání, může k takovému zásahu dojít též v případě nutnosti plnění úkolů veřejné správy, avšak i zde musí být princip proporcionality zachován a

³³ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 21. 3. 2002, sp. zn. III. ÚS 256/01.

³⁴ Srov. ŠIMÍČEK, Vojtěch. ed. *Právo na soukromí*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011. Sborníky. ISBN 978-80-210-5449-3, s. 14-15.

³⁵ Srov. MATES, Pavel. (ed.) et al.: *Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů*. Praha: Leges, 2019. 427 s. ISBN 978-80-7502-346-9, s. 17-18.

musí se zkoumat vztah mezi právem, které má být porušeno a cílem, který má být jeho porušením dosažen.³⁶ V případě věty druhé čl. 12 odst. 3 Listiny lze uvažovat především o dozorové či kontrolní činnosti úřadů, a to typicky celní správy, finančních úřadů, hygieny, zdravotních ústavů atd., jejichž postup je pak podrobně upraven v jednotlivých zákonech jako např. v zákoně č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, v zákoně č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny či v zákoně č. 255/2012 Sb., kontrolní řád.

1.3.1. Oprávnění Policie České republiky

Obecné oprávnění Policie České republiky (dále jen „Policie“) vstupovat do obydlí je zakotveno v § 40 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen „zákon o Policii“), který ve svých úvodních odstavcích uvádí, že *„policista je oprávněn vstoupit bez souhlasu uživatele do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek a provést tam potřebné úkony nebo jiná opatření jen tehdy, jestliže věc nesnese odkladu a vstup tam je nezbytný pro ochranu života nebo zdraví osob anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti. Oprávnění podle odstavce 1 má policista také v případě důvodného podezření, že se na místě uvedeném v odstavci 1 nachází zemřelý, pronásledování osoby, nebo vstupu do jiného prostoru nebo na pozemek, má-li důvodné podezření, že se tam nachází týrané zvíře.“*³⁷ Policistovi je tedy podle tohoto ustanovení umožněno vstoupit bez souhlasu oprávněného uživatele do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek ve všech 5 výše uvedených případech.

Za situace, kdy je nutné chránit lidský život, zdraví či odvrátit závažné ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti dle odst. 1 výše uvedeného § 40 zákona o Policii, musí být zároveň splněna podmínka, že věc nesnese odkladu a zásah je nutné provést okamžitě. Policisté jsou taktéž povinni dbát na zásadu subsidiarity a posoudit, zda není možné konkrétního účelu dosáhnout i jiným způsobem, méně zasahujícím do osobnostních práv dotčených osob. Závažnost je taktéž nutné posuzovat v závislosti na tom, do jakého prostoru je vstupováno. Závažnost tedy v tomto smyslu musí být logicky vyšší v případě nutnosti vstoupit do samotného domu či bytu než v případě, kdy je nutné vstoupit pouze na pozemek či do jiného prostoru nesloužícího k bydlení.

³⁶ Srov. Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., Listina základních práv a svobod, čl. 12 odst. 3.

³⁷ Srov. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 40.

Policisté jsou zároveň oprávněni k provedení pouze těch úkonů, které k odvrácení hrozícího nebezpečí směřují. Není tedy možné, aby v místě prováděli úkony další, a to především za situace, kdy na místě zjistí skutečnosti, odůvodňující podezření ze spáchání trestného činu. V případě takového zjištění je nutné, aby policisté v prohlídce nepokračovali, jelikož je pro tyto účely nutné obstatat příkaz k provedení domovní prohlídky či prohlídky jiných prostor a pozemků.

V odst. 2 výše uvedeného § 40 zákona o Policii nalezneme další tři okolnosti, kvůli kterým je vstup Policie do obydlí, jiného prostoru či na pozemek možný, a to bez souhlasu dotčené osoby. Jedná se o případ, kdy je důvodné podezření, že se na místě nachází zemřelá osoba či, v případě jiného prostoru nebo pozemku, podezření, že se zde nachází týrané zvíře ve smyslu § 4 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání. Zároveň je zde upravena možnost takto učinit v situaci, kdy je prováděno pronásledování konkrétní osoby. V tomto případě však musí být splněna podmínka, že se jedná o bezprostřední pronásledování a tímto ustanovením tedy nelze obcházet znění jiných právních předpisů.³⁸

V dalších odstavcích zákonného znění je upraveno, jakým způsobem mají policisté při vstupu do obydlí, jiného prostoru či na pozemek, postupovat. Předně je zde řečeno, že policisté mohou v případě nutnosti, překonat odpor či překážku za pomoci užití síly, a to ať jde o vykopnutí dveří či přivolání zámečníka nebo hasičů. Zároveň je zde stanovena povinnost zajištění účasti nezúčastněné osoby, a to za účelem zaručení zákonného postupu. Takovou osobou však nemůže být další policista. Účast nezúčastněné osoby však není logicky nutná v případech, které s ohledem na hrozící nebezpečí nesnesou odkladu a zajištění takové osoby tak není časově možné. V případě, že se v průběhu provádění daného úkonu ukáže, že by tento mohl být pro takovou osobu nebezpečný, případně pokud se osoba v průběhu úkonu odmítne dále účastnit, je možné její účast na příslušném úkonu ukončit, a to bez negativního ovlivnění procesní použitelnosti tohoto úkonu.³⁹

V odst. 5 ustanovení § 40 příslušného zákona je stanoven postup Policie po provedení potřebných úkonů v daném místě, spočívající v nutnosti bezodkladného

³⁸ Srov. BÍLEK, Milan. ed. *Zákon o Policii České republiky: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7598-193-6, stav k 1. 7. 2019, § 40.

³⁹ Srov. Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 8. 2. 2011, sp. zn. 8To 39/2011.

obeznámení dotčené osoby o provedeném úkonu a zajištění takového místa, za situace, kdy tak nemůže obeznámená osoba či jiná oprávněná osoba (zaměstnanec, rodinný příslušník...) učinit.

Dalším ustanovením zákona, upravujícím možnost vstupu Policie do objektů bez souhlasu oprávněné osoby je § 41, dle kterého je „*policista při plnění úkolu policie oprávněn vstupovat v živnostenské provozovně, v herně, kasinu a dalších prostorách, kde jsou provozovány hazardní hry, do prostor, u kterých lze mít důvodně za to, že se v nich zdržují fyzické osoby, a to i po skončení prodejní nebo provozní doby.*“ Policista je zároveň při plnění úkolu oprávněn, taktéž i po pracovní době, vstupovat do těchto prostor „*pokud je to nezbytné z důvodu zajištění veřejného pořádku, nebo lze mít důvodně za to, že jsou zde osobě mladší 18 let prodávány nebo podávány alkoholické nápoje nebo je zde této osobě jinak umožněno jejich požívání, nebo tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření, elektronické cigarety nebo jejich náhradní náplně nebo je zde této osobě jinak umožněno jejich užívání a také tehdy, lze-li mít důvodně za to, že se zde hazardní hry účastní osoba mladší 18 let.*“⁴⁰

V případě 1. odstavce se v podstatě jedná o subjektivní posouzení každého jednotlivého policisty, zda se v dané provozovně skutečně zdržují lidé. Policista je přitom oprávněn vstoupit do celé provozovny, tedy nikoliv jen do části, kde se fyzické osoby zrovna nacházejí. Shodně jako u předchozího ustanovení může při vstupu do těchto prostor využít k překonání odporu či překážky sílu.⁴¹

Policisté mohou taktéž vstoupit do prostor sloužících k bydlení na základě zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, a to konkrétně podle § 167 odst. 1 písm. f), kde je upravena možnost vstupu do ubytovacích zařízení, kde jsou ubytováni cizinci a dále možnost kontrolovat domovní knihy. Tomuto oprávnění Policie odpovídá povinnost ubytovatele stanovená v § 100 písm. b) téhož zákona umožnit Policii vstup do prostor, kde se cizinec zdržuje, a to za předpokladu, že se jedná o místo využívané pro účely podnikání či pro účely jiné hospodářské činnosti a dále pokud tímto způsobem nedojde k porušení práv cizince na jeho soukromí či na rodinný život. Z textu obou ustanovení je tedy možné dovodit, že je

⁴⁰ Srov. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 41.

⁴¹ Srov. BÍLEK, Milan. ed. *Zákon o Policii České republiky: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7598-193-6, stav k 1. 7. 2019, § 41.

Policie oprávněna vstoupit do prostor sloužících jako ubytovací zařízení pro cizince, a to v situaci, kdy má příslušný ubytovatel povinnost jí takový vstup umožnit. Ze stanoviska Ministerstva vnitra, konkrétně odboru bezpečnostní politiky je pak zřejmé, že tento dospěl k závěru, že i tento vstup Policie lze považovat za připuštění zásahu do práva na nedotknutelnost obydlí, když právě konstrukce podmínek výše zmíněného ustanovení § 100 písm. b) odpovídá znění čl. 12 odst. 3 Listiny.⁴²

Úprava vstupu Policie do obydlí a jiných prostor je obsažena taktéž v trestním řádu, a to nejen v ustanoveních týkajících se domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků. Jedná se jednak o ustanovení § 83c trestního řádu a dále o ustanovení § 158d trestního řádu.

Ustanovení § 83c trestního řádu udává, že „*policejní orgán může vstoupit do obydlí, jiných prostor nebo na pozemek jen tehdy, jestliže věc nesnese odkladu a vstup tam je nezbytný pro ochranu života nebo zdraví osob nebo pro ochranu jiných práv a svobod nebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku.*“ Policejní orgán je dále oprávněn do těchto míst vstoupit i za situace, že se zde „*nachází osoba, na kterou byl vydán příkaz k zadržení, příkaz k zatčení nebo příkaz k dodání do výkonu trestu odnětí svobody nebo do výkonu ochranného opatření spojeného se zbavením osobní svobody, kterou je třeba předvést pro účely trestního řízení, nebo kterou je třeba zadržet.*“⁴³

Odstavec 1. tohoto ustanovení se v podstatě překrývá se zněním § 40 zákona o Policii. Podstatným rozdílem zde však je ta skutečnost, že se v případě postupu podle trestního řádu jedná o provádění úkonů trestního řízení, o kterém je taktéž třeba sepsat příslušný protokol. V rámci trestního řízení je tímto ustanovením dána Policii možnost vstoupit do obydlí či jiných prostor taktéž v situacích, kdy se zde nachází osoba, která je z výše uvedených důvodů potřebná v rámci trestního řízení, a to zejména v případě, když se zde tato skrývá a příslušné místo nechce dobrovolně opustit.⁴⁴ V ustanovení §

⁴² Srov. Ministerstvo vnitra ČR; Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality (OBP MV), Stanovisko OBP č. 107: K oprávnění policie vstupovat do ubytovacích zařízení a kontrolovat domovní knihy v případech poskytování ubytování cizincům v soukromí ubytovatele v prostorách zahrnujících obydlí, 2018, ASPI.

⁴³ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 83c.

⁴⁴ Srov. AUEROVÁ, Jaroslava. ed. *Trestní řád: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7552-600-7, stav k 01.05.2017, § 83c.

83c trestního řádu je dále uvedeno, že policisté nesmí na místě provádět jiné úkony, než ty, které směřují k odvrácení hrozícího nebezpečí či k zajištění příslušné osoby. Policejní orgán zde tedy nemůže provést úkony, které by dále mohly být použity např. jako důkazy v trestním řízení.⁴⁵

Dalším případem, kdy je možné zasáhnout do nedotknutelnosti obydlí, je situace upravená v § 158d odst. 3 trestního řádu. Jedná se o případy, kdy je nutné v rámci probíhajícího trestního řízení provést v obydlí či v jiném prostoru tzv. prostorový odposlech. V takovém případě je policejnímu orgánu umožněno do těchto prostor vstoupit, a to za účelem provedení úkonů, které jsou nezbytné k rozmístění technického zařízení zprostředkovávajícího odposlech dané osoby. Jelikož je v tomto případě do osobnostních práv příslušných osob zasahováno citelným způsobem, je k provedení těchto úkonů nutné předchozí povolení soudce, případně výslovný souhlas osoby, do jejíž práv a svobod má být zasaženo. I v tomto případě navíc platí, že po vstupu do příslušných prostor nesmí dojít k provádění jiných úkonů než těch, které směřují k umístění daného technického zařízení.⁴⁶

1.3.2. Oprávnění obecní policie

Oprávnění obecní policie vstupovat do obydlí či jiného prostoru je upraveno v zákoně č. 553/1991 Sb. o obecní policii, a to konkrétně v § 16, který se svým zněním velmi podobá jak úpravě v zákoně o Policii, tak úpravě uvedené v § 83c trestního řádu. Zmíněný § 16 totiž opět váže oprávnění strážníka obecní policie ke vstupu do bytu či jiného uzavřeného prostoru na situace, při kterých je ohrožen život nebo zdraví osob anebo pokud existuje riziko větší škody na majetku. Strážník obecní policie je při takovém postupu povinen zajistit účast nezúčastněné osoby, a to vyjma případů, kdy věc nesnese odkladu. Vstup do předmětných prostor však nemůže být podle tohoto ustanovení proveden za účelem zajištění jakýchkoliv procesních důkazů, neboť k němu může dojít skutečně jen z důvodu zamezení hrozícímu nebezpečí. Posouzení dané situace je zde zcela ponecháno na individuálním úsudku a zkušenostech každého

⁴⁵ Srov. FRYŠTÁK, Marek. *Dokazování v přípravném řízení*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. ISBN 978-80-210-7687-7, s. 182-183.

⁴⁶ Srov. AUEROVÁ, Jaroslava. ed. *Trestní řád: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7552-600-7, stav k 01.05.2017, § 158d.

strážníka. Po ukončení potřebných úkonů strážník zároveň musí obeznámit uživatele příslušných prostor a zajistit, aby tyto byly dostatečně zajištěny.⁴⁷

1.3.3. Oprávnění Hasičského záchranného sboru

Ustanovení opravňující ke vstupu do domu či jiného prostoru nalezneme taktéž v zákoně č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, a to v § 22, který umožňuje členům hasičského záchranného sboru vstoupit do nemovitosti za účelem učinění opatření sloužících k likvidaci požáru, zamezení jeho dalšího šíření či k provedení záchranných prací. Vlastník takové nemovitosti je přitom povinen vstup do nemovitosti umožnit. Zmíněné ustanovení dává členům hasičského záchranného sboru oprávnění ke vstupu do nemovitosti taktéž v případě nutnosti provedení cvičení jednotky požární ochrany. Jelikož se však, na rozdíl od předchozí možnosti, nejedná o nutný zásah, který nesnese odkladu, musí být dopředu uvědoměn vlastník či uživatel příslušné nemovitosti, a to nejméně 24 hodin předem. V případě, že taková osoba s provedením cvičení nesouhlasí, rozhodne o nutnosti vstupu do nemovitosti příslušný hasičský záchranný sbor, a to vyjma případů, kdy by se mělo jednat o vstup do obydlí, k němuž je předchozí souhlas oprávněné osoby vždy nutný.

⁴⁷ Srov. ŠEBESTA, Patrik. *Zákon o obecní policii: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7552-455-3, stav k 24. 4. 2019, § 16.

2. Historický vývoj právní úpravy provádění domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků

Právní úprava domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků tak, jak ji známe teď, prošla v průběhu historie dlouhodobým vývojem. Nejedná se tedy o nový institut, který by byl do právního řádu zaveden nedávno, ale o institut, který je v rámci trestního řízení využíván již dlouhé desítky let. Od jeho první úpravy samozřejmě došlo k výraznému posunu ve způsobu jeho provádění, nařízení, protokolace atd., a proto bych se v této kapitole ráda věnovala právě vývoji právní úpravy domovní prohlídky na našem území.

2.1. Vývoj právní úpravy domovní prohlídky v rámci jednotlivých trestněprávních předpisů

Při pohledu na předchozí trestněprávní předpisy můžeme zjistit, že domovní prohlídka byla v rámci právních předpisů zakotvena již zhruba před 150 lety. Nyní bych se proto ráda věnovala konkrétním úpravám v jednotlivých právních předpisech.

2.1.1. Zákon č. 119/1873, Zákon, jímž se zavádí nový řád soudu trestního

Domovní prohlídka byla upravena již v rámci zákona č. 119/1873, Zákona, jímž se zavádí nový řád soudu trestního, účinného od 23. 5. 1950. Tento zákon bývá nazýván také jakožto tzv. Glaserův trestní řád, a to proto, že byl vytvořen tehdejším ministrem spravedlnosti Juliem Glaserem.⁴⁸

Při zkoumání znění tohoto zákona si je možné povšimnout, že se jeho kapitola XII. nazývá: „O prohledávání domu a osob, též o zabavování věcí“. Již ze zmíněného názvu je tedy patrné, že se tato kapitola věnuje právě oblasti prohledávání obydlí za účelem nalezení konkrétních věcí důležitých pro trestní řízení.

⁴⁸ Srov. RŮŽIČKA, Miroslav. *Přípravné řízení a stádium projednání trestní věci v řízení před soudem: (velká novela a připravovaná rekonstrukce trestního řádu)*. Praha: LexisNexis, 2005, 158 s. ISBN 80-86199-93-2, s. 10-11.

Konkrétně se v rámci této kapitoly jedná o § 139 - § 142. Ze samotného znění jednotlivých ustanovení je patrná výrazná podobnost se současnou právní úpravou. Již tehdy byl v podstatě shodný důvod pro provedení domovní prohlídky, tedy důvod, že se v daném prostoru skrývá nějaká osoba či věc důležitá pro konkrétní trestní řízení. Před přistoupením k samotnému prohledání prostor bylo dále i tehdy zapotřebí provést výslech osoby, u níž se prohlídka konala, přičemž tento výslech taktéž směřoval k dobrovolnému vydání hledané věci či osoby.

Předchozí výslech mohl být vynechán z důvodu neodkladnosti, tak jak je to i v současném právním řádu, ale taktéž v případě, že se jedná o osobu se špatnou pověstí. Prohlídka mohla být vykonána taktéž jen na základě soudního příkazu, který musel být doručen tomu, jehož se týkal, a to ihned nebo do 24 hodin.

Tehdejší právní úprava myslela i na situaci, kdy se jedná o vojenský prostor nebo prostor obsazený vojskem, kdy musel být vyrozuměn příslušný velitel. Taktéž je zde zakotvena možnost uvědomění dalších úřadů v případě potřeby dalšího vyhledávání v daném prostoru.

Již tehdy bylo také myšleno na co největší ochranu soukromí a obydlí osob, kterých se domovní prohlídka týkala a nemělo být do nich zasahováno víc, než bylo nutné k dosažení účelu domovní prohlídky.

Domovní prohlídky se taktéž mohl účastnit vlastník prohledávaného objektu či jiná dospělá osoba nebo soused a dále musel být účasten zapisovatel a dva soudní svědkové. O provedené prohlídce musel být vyhotoven protokol.⁴⁹

2.1.2. Zákon č. 87/1950 Sb., Zákon o trestním řízení soudním

Po vzniku Československé republiky v roce 1918 byly, tzv. Recepčním zákonem z 28. 10. 1918, č. 11/1918 Sb., převzaty dosavadní trestněprávní předpisy, které tak

⁴⁹ Srov. Zákon č. 119/1873, Zákon, jímž se zavádí nový řád soudu trestního, §139-142.

nadále zůstaly v platnosti. Dalším trestněprávním řádem tedy byl až zákon č. 87/1950 Sb., Zákon o trestním řízení soudním, nazývaný jako trestní řád.⁵⁰

Ten se domovní prohlídce věnoval ve svém oddílu sedmém, nazvaném Domovní a osobní prohlídka, konkrétně v rámci § 131-134. Ze zmíněných ustanovení je patrné, že domovní prohlídka byla opět možná jen po provedení předchozího výslechu osoby, u které se má konat. Důvodem předchozího výslechu byla, jako v současné době, snaha o dobrovolné vydání hledané věci, přičemž tohoto výslechu nebylo třeba v případech nebezpečí z prodlení.

Rozdíl oproti stávající právní úpravě byl v postupu, jakým docházelo k nařízení a provedení domovní prohlídky. Domovní prohlídku mohl konat prokurátor sám, případně mohl pověřit povolaný orgán. Příkaz k domovní prohlídce měl na starosti taktéž prokurátor, který jej vydával, a to v písemné podobě a s dostatečným odůvodněním. Příkaz musel být taktéž doručen osobě, u které se prohlídka konala, a to ihned, případně do 48 hodin poté.

V případech nebezpečí z prodlení nebo v případě, že se jednalo o osobu, která byla přistižena přímo při činu nebo na níž byl vydán příkaz k zatčení, mohla být domovní prohlídka provedena i bez příkazu prokurátora, a to orgánem k tomu pověřeným.

Osoba, u které se domovní prohlídka prováděla, mohla být takovému úkonu přítomna, případně byla přítomnost umožněna i jinému dospělému členu domácnosti. K provedení prohlídky dále musela být přibrána osoba nestranná. Orgán provádějící prohlídku byl také povinen vydat osobě, u které se tato konala, písemné potvrzení, obsahující důvody prohlídky a její výsledek. Potvrzení muselo být na požádání předloženo buď ihned a nebo do 48 hodin.

O provedené prohlídce musel být dále pořízen písemný protokol.⁵¹

⁵⁰ Srov. ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL, Josef KUČTA, Marek FRYŠTÁK a Věra KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, xliv, 1009 s. ISBN 978-80-7400-496-4, s. 20-22.*

⁵¹ Srov. zákon č. 87/1950 Sb., Zákon o trestním řízení soudním, § 131-134.

2.1.3. Zákon č. 64/1956 Sb. o trestním řízení soudním

Dalším trestněprávním řádem, který na našem území platil byl zákon č. 64/1956 Sb. o trestním řízení soudním, nazývaný jako trestní řád, který nahradil předcházející trestní řád z roku 1950.

Shodně jako u předchozího trestního řádu tento samostatně neupravoval fázi před zahájením vyšetřování. Výjimkou byl však § 98, který ve svém odstavci 1 uváděl:⁵² *Objeví-li se již před zahájením vyšetřování, že je nezbytně nutno vzít osobu podezřelou ze spáchání trestného činu do prozatímní vazby (§ 77), odejmout věc (§§ 86 a násl.) nebo vykonat osobní nebo domovní prohlídku (§§ 91 až 95), vyžádá si k tomu bezpečnostní orgán předchozí souhlas prokurátora; bez předchozího souhlasu prokurátora může takový úkon provést jen tehdy, jestliže souhlasu nemůže předem dosáhnout a věc nesnese odkladu. V takovém případě je povinen vyžádat si nejpozději do 48 hodin dodatečný souhlas prokurátora, a jde-li o vzetí do prozatímní vazby, dodat nejpozději do 48 hodin takovou osobu prokurátoru nebo ji propustit na svobodu.*⁵³

Dle tohoto ustanovení bylo tedy možné přistoupit k provedení domovní prohlídky již před zahájením vyšetřování, a to za předpokladu, že to bylo v danou chvíli nezbytně nutné. Příslušný orgán si musel k takovému úkonu zajistit předchozí souhlas prokurátora a za situace, kdy nebylo možné takový souhlas získat, mohl jej provést i bez něho. Následně však musel nejpozději do 48 hodin takový souhlas získat.

Domovní prohlídka byla jinak v rámci tohoto trestního řádu upravena v oddíle čtvrtém, nazvaném: „Domovní a osobní prohlídka“, konkrétně v § 91–95.

Ze znění těchto ustanovení je patrné, že taktéž jako v předchozím případě, muselo být provedení domovní prohlídky důvodné, konkrétně musel být předpoklad, že se v daném místě nachází věc důležitá pro konkrétní trestní řízení nebo osoba podezřelá ze spáchání trestného činu.

Ze znění § 92 je pak zřejmé, že domovní prohlídku mohl vykonat sám předseda senátu, prokurátor nebo vyšetřovací orgán. Pokud tak neučinil ani jeden z těchto orgánů,

⁵² Srov. RŮŽIČKA, Miroslav. *Přípravné řízení a stádium projednání trestní věci v řízení před soudem: (velká novela a připravovaná rekodifikace trestního řádu)*. Praha: LexisNexis, 2005, 158 s. ISBN 80-86199-93-2, s. 44-45.

⁵³ Srov. zákon č. 64/1956 Sb. o trestním řízení soudním, § 98 odst. 1.

mohl tak učinit bezpečnostní orgán, a to na základě příkazu některého z nich. Pokud však prohlídku konal vyšetřovací orgán, potřeboval k tomu nebo k vydání příkazu, předchozí souhlas prokurátora.

Příkaz k domovní prohlídce musel být klasicky v písemné podobě, odůvodněný a musel být doručen osobě, u níž se prohlídka koná, a to během prohlídky nebo maximálně do 48 hodin poté.

Bez příkazu k domovní prohlídce mohl bezpečnostní orgán tuto vykonat jen za předpokladu, že se jednalo o situaci, kdy šlo o osobu přistiženou přímo při spáchání trestného činu nebo pokud věc nesnesla odkladu a nebylo možné příkaz zajistit.

Před provedením samotné prohlídky muselo, i podle tohoto trestního řádu, dojít k předchozímu výslechu osoby, u které se prohlídka konala, a to opět za účelem dobrovolného vydání hledané věci či osoby. Pokud věc nesnesla odkladu a nebylo možné výslech ihned provést, nemuselo k němu dojít.

Osobě, u níž se prohlídka konala, muselo být opět povoleno se jí účastnit, případně jinému dospělému členu domácnosti. Zároveň musela být příbrána osoba nezúčastněná a osobě, u níž se prohlídka konala, muselo být předáno ihned, a nebo do 48 hodin poté, písemné potvrzení o důvodech prohlídky a o jejím výsledku. O prohlídce taktéž musel být pořízen písemný protokol.⁵⁴

2.1.4. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním

Další změna v rámci trestněprávních předpisů nastala v roce 1960, a to poté, co byla přijata nová ústava, jakožto ústavní zákon č. 100/1960 Sb. Spolu s novou ústavou byla snaha taktéž k tvorbě nových trestněprávních předpisů, a to v rámci *dobové ideologie floskule* („*socialismus v naší zemi zvítězil*“).⁵⁵

Výsledkem této snahy bylo rychlé přijetí nového trestněprávního předpisu, a to zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, který v upraveném znění platí dodnes.

⁵⁴ Srov. zákon č. 64/1956 Sb. o trestním řízení soudním, § 91-95.

⁵⁵ Srov. RŮŽIČKA, Miroslav. *Přípravné řízení a stadium projednání trestní věci v řízení před soudem: (velká novela a připravovaná rekonstrukce trestního řádu)*. Praha: LexisNexis, 2005, 158 s. ISBN 80-86199-93-2, s. 53.

Domovní prohlídka byla v rámci prvního znění tohoto zákona upravena v oddíle čtvrtém s názvem: „Domovní a osobní prohlídka“, konkrétně v § 82-85.

Důvodem pro vykonání prohlídky bylo i zde podezření, že se v určitém objektu nachází věc důležitá pro trestní řízení, případně, že se tam ukrývá osoba, která je podezřelá ze spáchání trestného činu. Domovní prohlídku mohl nařídít předseda senátu a v rámci přípravného řízení pak prokurátor nebo vyšetřovací orgán, který k tomu musel mít předchozí souhlas prokurátora. Příkaz musel být v písemné podobě a obsahovat řádné odůvodnění. Taktéž musel být doručen osobě, u které se prohlídka konala, a to buď při takové prohlídce nebo do 48 hodin po ní.

Domovní prohlídka mohla být taktéž vykonána bez příkazu nebo zmíněného souhlasu, a to za situace, že nebylo možné tyto získat a věc nesnesla odkladu. Další možností byla situace, kdy se jednalo o osobu přímo přistiženou při páčání trestné činnosti nebo o osobu, na níž byl vydán příkaz k dodání do vazby.

I v rámci této zákonné úpravy musel být proveden předchozí výslech osoby, u které se prohlídka konala, a to za účelem dobrovolného vydání věci či osoby. Pokud věc nesnesla odkladu a nebylo možné provést výslech ihned, bylo možné vykonat prohlídku i bez něj.

Osobě, u které se prohlídka konala, musela být umožněna účast, případně jinému dospělému členu této domácnosti. Musela být také opět přibrána osoba nezúčastněná a o prohlídce musel být sepsán protokol. Opis protokolu, a nebo písemné potvrzení o prohlídce, muselo být dále doručeno ihned a nebo do 48 hodin osobě, u které se prohlídka konala.⁵⁶

Tlak na rychlost přijetí tohoto trestního řádu se však podepsal na jeho obsahu, který byl velmi kritizován a nově přijatý zákon byl již v roce 1965 novelizován, a to zákonem č. 57/1965 Sb.

Ze znění zmiňované novely je patrné, že byla tato celkem rozsáhlá. V oblasti domovních prohlídek došlo ke změně ve fázi před zahájením trestního řízení. Konkrétně se jednalo o změnu v § 158 odst. 3 zmiňovaného zákona. Zde totiž došlo k výraznému

⁵⁶ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění účinném do 31. 7. 1965.

omezení činnosti orgánů činných v trestním řízení před zahájením konkrétního trestního řízení. Podle znění přijaté novely nesmělo ze strany prokurátora, vyšetřovatele a vyhledávacího orgánu docházet k určitým úkonům, a to k úkonům podle hlavy čtvrté a páté tehdejšího trestního řádu. Výjimku tvořily pouze úkony podle § 113 a 114 popisovaného trestního řádu.⁵⁷

Nově tedy nebylo možné v této fázi provádět úkony, které zasahovaly do občanských práv, které byly dány ústavou. Mezi takové úkony tedy nepochybně patřila i domovní prohlídka a spolu s ní také například zadržení, vazba, odnětí věci, otevření zásilek, osobní prohlídka atd. Vyjmenované úkony již tedy neměly, před zahájením trestního řízení, povahu úkonů procesních a nebylo je tedy možné v dalších fázích trestního řízení využít jako důkaz.⁵⁸

Další novelou, která se dotýkala domovní prohlídky, byla novela č. 178/1990. Základní změny, které tato novela přinesla, se sice dotýkaly jiných oblastí, ale stran domovní prohlídky došlo alespoň k dílčí změně, a to ke zkrácení lhůty 48 hodin pro doručení písemností, týkajících se domovní prohlídky. Jednalo se konkrétně o lhůtu, ve které má být učiněno doručení příkazu k domovní prohlídce osobě, u které se tato koná, a to za situace, že nebylo možné příkaz doručit během samotné prohlídky. Druhou lhůtou byla lhůta pro předání potvrzení o provedení prohlídky a o jejím výsledku v písemné podobě. Obě lhůty přitom byly zkráceny z původních 48 hodin na 24 hodin.⁵⁹

Další novela dotýkající se domovních prohlídek, a to tentokrát v širším rozsahu, byla novela č. 558/1991 Sb. Tato novela jednak, obecně řečeno, přenesla oprávnění provádět v rámci přípravného řízení závažné zásahy do občanských práv z prokurátora na soud. Zavedením prohlídky jiných prostor totiž došlo mimo jiné k rozdílnému způsobu nařízení jednotlivých druhů prohlídek. V rámci přípravného řízení tak mohl domovní prohlídku nařídit pouze soudce, a to na návrh prokurátora, přičemž prohlídku osobní a prohlídku jiných prostor, která byla touto novelou taktéž nově zavedena, mohl nadále nařídit prokurátor či vyšetřovatel s jeho souhlasem. Dále byla zavedena

⁵⁷ Srov. RŮŽIČKA, Miroslav. *Přípravné řízení a stadium projednání trestní věci v řízení před soudem: (velká novela a připravovaná rekodifikace trestního řádu)*. Praha: LexisNexis, 2005, 158 s. ISBN 80-86199-93-2, s. 58.

⁵⁸ Srov. RŮŽEK, Antonín. Novela k trestnímu řádu. *Právník*. 1965, roč. 104., č. 8, Str. 808-809.

⁵⁹ Srov. ZEMAN, Petr. *Odras trestní politiky po roce 1990 ve vývoji důkazního práva, Trestněprávní revue* 3/2008, s. 69

povinnost osoby, u které se prohlídka konala, tuto strpět, přičemž byla upravena i možnost překonání jejího odporu. Taktéž došlo k zakotvení možnosti vstupu do obydlí za situace, kdy se bylo zapotřebí zbavit naléhavého nebezpečí.⁶⁰ Trestní řád po této novele taktéž rozdílně upravuje obydlí, jakožto místo sloužící pro účely bydlení a dále jiné prostory, které pro bydlení neslouží, avšak nejsou přístupné veřejnosti. Konkrétní vymezení těchto prostor ale zákon neuváděl, v praxi se za ně ale považovaly sklady, prostory k podnikání, kůlny atd.⁶¹

Další novela, dotýkající se domovních prohlídek, byla novela č. 292/1993 Sb., která kromě obydlí a jiných prostor upravila taktéž prohlídku pozemků a možnost vstupu vyšetřovatele či policejního orgánu na pozemek za účelem odstranění naléhavého nebezpečí.

Zákonem č. 265/2001 Sb. došlo k provedení další novelizace trestního řádu, a to k poměrně rozsáhlé. Změna se dotýkala i oblasti domovních prohlídek, kdy mohl policejní orgán nově provést prohlídku jiných prostor či pozemků bez příkazu a souhlasu soudu nebo státního zástupce, a to za situace, kdy osoba užívající příslušné prostory písemně prohlásila, že s prohlídkou souhlasí.

V roce 2006 došlo k zakotvení speciální úpravy provádění domovních prohlídek v místech, kde vykonává svou praxi advokát, a to zákonem č. 79/2006 Sb. Za situace, kdy se v těchto prostorech mohly nacházet listiny, které podléhaly ze strany advokáta povinnosti mlčenlivosti, musela být vyžádána součinnost České advokátní komory.⁶² Více se budu tomuto tématu věnovat v kapitole páté.

2.2. Nálezy Ústavního soudu

Jak již bylo uvedeno, tak byla úprava domovních prohlídek v rámci historického vývoje poměrně často měněna.

⁶⁰ Srov. ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL, Josef KUČTA, Marek FRYŠTÁK a Věra KALVODOVÁ. Trestní právo procesní. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, xliv, 1009 s. ISBN 978-80-7400-496-4, s. 20-22.

⁶¹ Srov. JELÍNEK, Jiří. *O novele trestního řádu 1991*, *Bulletin advokacie* 3/1992, s. 7.

⁶² Srov. ZEMAN, Petr. *Odras trestní politiky po roce 1990 ve vývoji důkazního práva*, *Trestněprávní revue* 3/2008, s. 69.

Po novele Trestního řádu č. 265/2001 Sb., tudíž s účinností od 1. 1. 2002 zněla ustanovení týkající se nařizování prohlídek takto:

§ 83 Příkaz k domovní prohlídce

(1) Nařídít domovní prohlídku je oprávněn předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce. V neodkladných případech tak může namísto příslušného předsedy senátu nebo soudce (§ 18) učinit předseda senátu nebo soudce, v jehož obvodu má být prohlídka vykonána. Příkaz k domovní prohlídce musí být vydán písemně a musí být odůvodněn. Doručí se osobě, u níž se prohlídka koná, při prohlídce, a není-li to možné, nejpozději do 24 hodin po odpadnutí překážky, která brání doručení.

(2) Na příkaz předsedy senátu nebo soudce vykoná domovní prohlídku policejní orgán.

§ 83a Příkaz k prohlídce jiných prostor a pozemků

(1) Nařídít prohlídku jiných prostor nebo pozemků je oprávněn předseda senátu, v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán. Policejní orgán k tomu potřebuje předchozí souhlas státního zástupce. Příkaz musí být vydán písemně a musí být odůvodněn. Doručí se uživateli dotčených prostor nebo pozemků, a nebyl-li zastížen při prohlídce, bezprostředně po odpadnutí překážky, která doručení brání.

(2) Prohlídku jiných prostor nebo pozemků provede orgán, který ji nařídil, nebo na jeho příkaz policejní orgán.

(3) Bez příkazu nebo souhlasu uvedeného v odstavci 1 může policejní orgán provést prohlídku jiných prostor nebo pozemků jen tehdy, jestliže příkazu nebo souhlasu nelze předem dosáhnout a věc nesnese odkladu, nebo v případě, že uživatel dotčených prostor nebo pozemků písemně prohlásí, že s prohlídkou souhlasí, a své prohlášení předá policejnímu orgánu. O tomto úkonu však musí bezprostředně uvědomit orgán, který je k vydání příkazu nebo souhlasu uvedenému v odstavci 1 oprávněn.⁶³

Ze znění uvedených ustanovení je zřejmé, že domovní prohlídku mohl nařídít jen a pouze soud, konkrétně předseda senátu a v rámci přípravného řízení soudce na návrh státního zástupce. V případě jiných prostor a pozemků tomu však bylo jinak a

⁶³ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění účinném od 1. 1. 2002, § 83 - 83a.

takovou prohlídku mohl v přípravném řízení nařídit státní zástupce nebo policejní orgán s jeho souhlasem. Mimo přípravné řízení to pak byla pravomoc předsedy senátu.

Změnu v tomto způsobu nařizování přinesl Ústavní soud, a to konkrétně svým náleznem sp. zn. Pl. ÚS 3/09 ze dne 8. 6. 2010, kterým tento podle článku 87 odst. 1 písm. a) Ústavy, rozhodl o zrušení části zmíněného § 83a odst. 1, a to o zrušení části věty první a druhé. Tento nálezn byl vyhlášen ve Sbírce zákonů pod č. 219/2010 Sb., dne 8. 7. 2010.

Vyhlášením tohoto nálezu tak došlo k významné změně v nařizování prohlídek jiných prostor a pozemků, které mohly být nově nařizeny, shodně jako prohlídky domovní, pouze předsedou senátu a v rámci přípravného řízení soudcem na návrh státního zástupce. Od této chvíle je to tedy pouze soud, který je v rámci České republiky oprávněn nařizovat v trestním řízení domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků.

Důvodem zrušení části zmiňovaného ustanovení byla podle Ústavního soudu ústavní nekonformnost takového ustanovení, kdy mělo být toto v rozporu jednak s ústavní pořádkem České republiky, tak s mezinárodními smlouvami. Základním faktorem rozhodování byla ochrana ústavně garantovaných práv a svobod, a to práva na soukromý život.⁶⁴ Dle názoru Ústavního soudu totiž „nelze činit ostré prostorové oddělení soukromí v místech užívaných k bydlení od soukromí vytvářeného v místech a prostředí sloužících k pracovní či podnikatelské činnosti anebo k uspokojování vlastních potřeb či zájmových aktivit.“⁶⁵

Ústavní soud byl tedy toho názoru, že soukromí v jiných prostorech a na pozemcích, musí být poskytována stejná ochrana, jako je tomu v místech určených k bydlení. Zrušená část ustanovení tak podle něj porušovala ústavně garantovaná práva.

Po vyhlášení předmětného nálezu však nastaly rozpory o tom, zda jsou prohlídky jiných prostor a pozemků, provedené dříve, procesně použitelné. Řada obhájců v trestním řízení se dokonce domáhala neplatnosti takto provedených prohlídek, a to s odůvodněním, že sice byly provedeny dle platného a tehdy účinného

⁶⁴ Srov. KOCINA, Jan. *Prohlídka jiných prostor a pozemků ve světle nálezu pléna ÚS. Bulletin advokacie.* 2010, s 32-34.

⁶⁵ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 8. 6. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 3/09.

trestního řádu, avšak dle ustanovení, které není ústavně konformní.⁶⁶

Výše uvedenými pochybnostmi se musel zabývat i Ústavní soud, a to na základě podané stížnosti. Tento pak v rámci svého stanoviska sp. zn. Pl. ÚS - st. 31/10 dospěl k závěru, že *„Je-li ústavní stížností napadeno provedení prohlídky jiných prostor nebo pozemků, je nutné nahlížet na intertemporální účinky nálezu sp. zn. Pl. ÚS 3/09 (219/2010 Sb.) tak, že se odvíjejí ex nunc, tj. teprve ode dne, v němž byl nález vyhlášen ve Sbírce zákonů, neboť tento nález výslovně nestanovil jinak (§ 58 odst. 1 in fine zákona o Ústavním soudu). Nosné důvody tohoto nálezu lze uplatnit pouze pro futuro (do budoucna), nikoli pro situace, kdy provedení prohlídky jiných prostor a pozemků nařídil (před publikací nálezu Pl. ÚS 3/09 ve Sbírce zákonů) v souladu s tehdy platným a účinným zněním § 83a odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, státní zástupce nebo se souhlasem státního zástupce policejní orgán. Proto v těchto případech pouhý nedostatek souhlasu soudce s provedením prohlídky jiných prostor a pozemků nezakládá porušení ústavním pořádkem zaručených základních práv a svobod.“*⁶⁷

Na uvedeném názoru se však neshodli všichni, když někteří soudci Ústavního soudu zaujali postoj odlišný. Byl to jednak prof. JUDr. Jan Musil, CSc. a doc. JUDr. Michaela Židlická, Dr., kteří poukazovali na skutečnost, že např. v prostorách bývalého kravína, k jehož prohlídce je nově taktéž zapotřebí nařízení ze strany soudu, nedochází v podstatě k žádnému zásahu do soukromí, a už vůbec ne zásahu srovnatelnému s narušením soukromí při prohlídce prováděné v bytě či domě. Dle jejich názoru není nikde, ani v ústavněprávním předpisu uvedeno, že by jiné prostory a pozemky musely podléhat stejné intenzitě ochrany jako obydlí, přičemž ani v mezinárodních smlouvách nenalezneme požadavek nedotknutelnosti takových prostor.

Další odlišné stanovisko zaujal soudce JUDr. Vladimír Kůrka, který měl za to, že správným postupem při aplikaci částečně zrušeného ustanovení § 83a trestního řádu bylo vždy v daném konkrétním případě, s ohledem na rozsah zásahu do soukromí, posoudit, zda lze jiné prostory a pozemky postavit na roveň obydlí či ne.

⁶⁶ Srov. SZKANDEROVÁ, Marcela; RŮŽIČKA, Miroslav. *Ještě k prohlídkám jiných prostor a pozemků po nálezu Ústavního soudu č. 219/2010 Sb. v přípravném řízení*, In: *Státní zastupitelství*, roč. 2010, č. 12, Wolters Kluwer, s. 6-9.

⁶⁷ Srov. Stanovisko Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS - st. 31/10.

Kromě těchto odlišných názorů vyvstala i řada otázek ohledně praktické aplikace změněného ustanovení trestního řádu. Obavy se týkaly především možného prodloužení celého procesu nařízení prohlídky jiných prostor a pozemků, kdy v tomto kontextu řada odborníků zastávala názor, že je státní zástupce dostatečně kompetentní osobou a není tedy důvodu, aby nemohl takové prohlídky, v rámci přípravného řízení, nařizovat sám.⁶⁸

Jelikož sama zastávám funkci státní zástupkyně, tak se mohu k otázce praktické aplikace vyjádřit. Mám za to, že ačkoliv zmíněné obavy byly založeny na opodstatněných důvodech, tak tyto nebyly naplněny a v rámci své praxe jsem se nesečkala s problémem souvisejícím s nařízením prohlídky jiných prostor a pozemků v rámci přípravného řízení. S ohledem na skutečnost, že samotné nařízení provádí v rámci přípravného řízení soudce, který má v rámci rozvrhu práce soudu, tzv. službu, nedochází k žádným zbytečným průtahům. Takový soudce totiž v rámci své služby reaguje na podané návrhy ihned, a to i mimo pracovní dobu. V rámci rozsáhlejší trestné činnosti, např. drogové je pak velmi časté, že státní zástupce podá k soudu v jednom návrhu žádost o nařízení jak domovní prohlídky, tak prohlídky jiných prostor a pozemků, když je důvodné podezření, že se hledané věci (drogy) nalézají na více místech.

Další novelou trestního řádu, která reflektovala výše uvedené závěry Ústavního soudu, byla novela č. 459/2011 Sb., která upravila mimo jiné právě zmiňovaný § 83a trestního řádu v tom smyslu, že se na nařízení prohlídky jiných prostor a pozemků užijí obdobně ustanovení týkající se domovní prohlídky. Taktéž byly zakotveny situace, za kterých může být taková prohlídka provedena i bez příkazu.⁶⁹

⁶⁸ Srov. ŠIMÍČEK, Vojtěch. ed. *Právo na soukromí*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011. Sborníky. ISBN 978-80-210-5449-3, s. 205-208.

⁶⁹ Srov. SZKANDEROVÁ, Marcela; RŮŽIČKA, Miroslav. *K prohlídkám jiných prostor a pozemků v přípravném řízení po novele trestního řádu provedené zákonem č. 459/2011 Sb.*, In: *Státní zastupitelství*, roč. 2014, č. 3, Wolters Kluwer, s. 60-65.

3. Domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků

Účelem trestního řádu je dle ustanovení § 1 *upravení postupu orgánů činných v trestním řízení tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni. Řízení přitom musí působit k upevňování zákonnosti, k předcházení a zamezování trestné činnosti, k výchově občanů v duchu důsledného zachovávání zákonů a pravidel občanského soužití i čestného plnění povinností ke státu a společnosti.*⁷⁰

Jedním z nástrojů pro dosažení výše uvedeného cíle trestního řízení je dokazování, jakožto jedno z nejzásadnějších aspektů procesního postupu orgánů činných v trestním řízení. Jeho cílem je co možná nejvěrohodněji zrekonstruovat průběh spáchaného trestného činu a zjistit jeho pachatele, aby bylo následně možné v dané věci rozhodovat o vině a trestu. Orgány činné v trestním řízení se tedy jeho pomocí snaží zjistit skutkový stav každého jednotlivého případu tak, aby bylo možné na jeho podkladě vynést meritorní rozhodnutí. Jelikož policejní orgán a ani další orgány činné v trestním řízení, které se podílí na rozhodování v konkrétní trestní věci, nemají možnost samy skutkový průběh trestného činu pozorovat či jinak vnímat, musí okolnosti potřebné pro rozhodnutí zjistit nepřímou, a to právě prostřednictvím důkazů, které jsou v rámci trestního řízení postupně obstarávány. Kvalita a četnost zajištěných důkazů je pak velmi důležitá proto, aby mohlo být v dané trestní věci nade vší pochybnost rozhodnuto o vině či nevině konkrétní osoby.⁷¹

Jedním ze způsobů, jak v trestním řízení důkazy opatřit, je pak právě provedení domovní prohlídky či prohlídky jiných prostor a pozemků ve smyslu § 82 a násl. trestního řádu, kterou lze považovat za jakýsi kvalifikovaný způsob zajištění věcí, které jsou pro trestní řízení důležité, a to s ohledem na nutnost dodržení zákonem stanovených podmínek pro její nařízení a také s ohledem na vyšší míru zásahu do osobních práv konkrétních osob. Před přistoupením k takovému úkonu je tedy nutné zvážit důležitost jeho provedení a případnou možnost získání důkazu jiným způsobem, který by představoval menší zásah do osobních práv. Jsou však i případy, ve kterých není nutné striktně dodržovat tento princip subsidiarity ve vztahu k úkonům méně

⁷⁰ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 1 odst. 1.

⁷¹ Srov. FRYŠTÁK, Marek. *Dokazování v přípravném řízení*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. ISBN 978-80-210-7687-7, s. 151.

zasahujícím do zmíněných práv jednotlivců, a to především pokud jde o případy, kdy je nutné využít domovní prohlídky či prohlídky jiných prostor a pozemků jakožto neodkladného nebo neopakovatelného úkonu, kdy mnohdy není nutné využít ani předchozí výzvy k dobrovolnému vydání věci, jak bude podrobněji popsáno níže.⁷²

V tomto směru se ostatně opakovaně vyjádřil taktéž Ústavní soud, který například ve svém usnesení sp. zn. I. ÚS 2343/13 ze dne 12. 2. 2015 uvedl, že „orgány činné v trestním řízení neporušily zásadu zdrženlivosti, jestliže před vydáním příkazu k prohlídce jiných prostor a pozemků nevyužily instituty trestního řízení, jež více šetří základní práva podezřelých osob. Takové postupy se totiž zjevně přiči smyslu prohlídky coby úkonu neodkladného; ve vztahu k věcem, které měly být při prohlídce zjištěny, hrozilo - v případě vyčkávání, zda budou dobrovolně odevzdány - jejich odstranění, resp. ztráta příslušných důkazů.“⁷³

3.1. Důvody domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků

Důvody provedení domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků jsou v rámci trestního řádu upraveny v ustanovení § 82, který ve svých dvou prvních odstavcích uvádí, že:

(1) Domovní prohlídku lze vykonat, je-li důvodné podezření, že v bytě nebo v jiné prostora sloužící k bydlení nebo v prostorách k nim náležejících (obydli) je věc nebo osoba důležitá pro trestní řízení.

(2) Z důvodů uvedených v odstavci 1 lze vykonat i prohlídku prostor nesloužících k bydlení (jiných prostor) a pozemků, pokud nejsou veřejně přístupné.⁷⁴

Je přitom důležité, aby bylo dáno objektivní podezření, že se v prostorách, v nichž má k prohlídce dojít, skutečně taková věc či osoba, důležitá pro trestní řízení, nachází a aby bylo toto podezření důvodné a přezkoumatelné. Není tak možné, aby bylo k tomuto institutu přistoupeno vždy, když se orgány činné v trestním řízení pouze domnívají, že by se v daném objektu mohlo nacházet něco, co s trestnou činností

⁷² Srov. HŘEBÍČEK, Vladislav. *Prohlídky u advokátů (§ 85b trestního řádu)*. Praha: Leges, 2017. Praktik. ISBN 978-80-7502-231-8, s. 15-16.

⁷³ Srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 2. 2015, sp. zn. I. ÚS 2343/13.

⁷⁴ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 82.

souvisí. Policejní orgán ostatně musí své přesvědčení dostatečně odůvodnit v podnětu k podání návrhu na vydání příkazu k domovní prohlídce, který tento podává k příslušnému státnímu zástupci, konajcímu v trestní věci dozor.⁷⁵

Jak již bylo uvedeno výše, tak v rámci provádění domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a pozemků dochází k prolomení ústavně zaručeného práva na ochranu lidského soukromí a obydlí. Aby tedy bylo možné k takovému zásahu přistoupit, musí být splněny již zmíněné podmínky, a to soulad se zákonem, sledování legitimního cíle a nezbytnost v demokratické společnosti a zároveň musí být dodržen princip proporcionality. Důvody nařízení prohlídky tedy musí být ospravedlnitelné a relevantní.

Ze znění citovaného ustanovení je zřejmé, že bude nutné osvětlit taktéž některé zásadní pojmy, které jsou v tomto zmiňovány, a to vedle pojmu obydlí, kterému jsem se již v rámci této práce věnovala v první kapitole, taktéž pojem věc a osoba důležitá pro trestní řízení a dále pojem prostor nesloužících k bydlení včetně pozemků.

Věcí důležitou pro trestní řízení se v tomto směru obvykle rozumí věcné a listinné důkazy ve smyslu ustanovení § 112 Trestního řádu, dle kterého jsou *věcnými důkazy předměty, kterými nebo na kterých byl trestný čin spáchán, jiné předměty, které prokazují nebo vyvracejí dokazovanou skutečnost a mohou být prostředkem k odhalení a zjištění trestného činu a jeho pachatele, jakož i stopy trestného činu a listinnými důkazy jsou listiny, které svým obsahem prokazují nebo vyvracejí dokazovanou skutečnost vztahující se k trestnému činu nebo k obviněnému.*⁷⁶ Dále sem patří taktéž věci, které lze označit za nástroj či výnos z trestné činnosti, tedy věci, ohledně nichž je možné uložení trestu propadnutí věci či vyslovení jejich zabrání a taktéž listinné cenné papíry. V některých situacích se může jednat o různou výpočetní techniku obsahující informace, které se však obvykle mohou týkat i jiných záležitostí, nevztahujících se k danému trestnímu řízení. Podrobnému postupu při zajištění takových věcí v rámci domovní prohlídky se budu věnovat v následujících kapitolách. Věc důležitá pro trestní řízení je, tedy po obsahové stránce ve vztahu k věcným a listinným důkazům uvedeným v § 112 Trestního řádu, pojmem nadřazeným.

⁷⁵ Srov. FRYŠTÁK, Marek. *Dokazování v přípravném řízení*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. ISBN 978-80-210-7687-7, s. 238.

⁷⁶ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 112.

Pokud jde o osobu důležitou pro trestní řízení, tak se zpravidla jedná o osobu podezřelou či obviněnou ze spáchání konkrétního trestného činu uvedeného v Trestním zákoníku, která není pro orgány činné v trestním řízení dosažitelná. Je však zřejmé, že se za této situace nemůže jednat o podezření natolik vysoké, jaké vyžaduje např. podání obžaloby, a to zejména v případech, kdy k provedení domovní prohlídky či prohlídky jiných prostor a pozemků dochází před zahájením trestního stíhání ve smyslu § 160 trestního řádu.⁷⁷ Mimo to se může jednat také o osobu svědka či znalce.

Za prostor nesloužící k bydlení je z logiky věci možné považovat především různé kanceláře, dílny, haly, automobily, karavany, lodě, či garáže stojící samostatně mimo dům. Zařadit sem můžeme taktéž prostory vysokých škol, avšak s výjimkou kolejí, které lze podřadit pod pojem obydlí. V případě pozemků se musí jednat o pozemky, na nichž nestojí žádná stavba, jelikož v opačném případě by k jejich prohledání bylo nutné postupovat podle ustanovení upravujících domovní prohlídku, tedy prohlídku konanou v obydlí. Zároveň se musí jednat o prostory, které nejsou veřejně přístupné, jelikož by jinak bylo jejich prohledání možné i bez vydání příslušného soudního příkazu.⁷⁸

3.2. Nařízení domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků

Nařízení domovní prohlídky je upraveno v ustanovení § 83 Trestního řádu, který zní:

(1) Nařídit domovní prohlídku je oprávněn předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce. V neodkladných případech tak může namísto příslušného předsedy senátu nebo soudce (§ 18) učinit předseda senátu nebo soudce, v jehož obvodu má být prohlídka vykonána. Příkaz k domovní prohlídce musí být vydán písemně a musí být odůvodněn. Doručí se osobě, u níž se prohlídka koná, při prohlídce, a není-li to možné, nejpozději do 24 hodin po odpadnutí překážky, která brání doručení.

⁷⁷ Srov. AUEROVÁ, Jaroslava. ed. *Trestní řád: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7552-600-7, stav k 01.05.2017, § 82 a násl.

⁷⁸ Srov. ŠÁMAL, Pavel a Tomáš GRIVNA. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 1111-1121.

(2) *Na příkaz předsedy senátu nebo soudce vykoná domovní prohlídku policejní orgán.*⁷⁹

Zmíněné ustanovení v podstatě navazuje na článek 12 odst. 2 Listiny, který uvádí, že *je domovní prohlídka možno provést pouze pro účely trestního řízení, a to na písemný a odůvodněný příkaz soudce.*⁸⁰

Z uvedeného ustanovení je tedy zřejmé, že domovní prohlídku nelze nařídít bez aktivity příslušného soudce či předsedy senátu, a to ani za situace, kdy by s touto souhlasila osoba, která užívá předmětné prostory.⁸¹

Zákonná úprava zároveň počítá se situací, kdy hrozí nebezpečí z prodlení a příslušný soudce není schopen prohlídku nařídít. V těchto případech zákon umožňuje, aby domovní prohlídku nařídil soudce odlišný, a to soudce či předseda senátu, v jehož obvodu se daná prohlídka má konat. Problematice příslušnosti soudu se budu věnovat podrobněji v jedné z následujících kapitol.

V dalších kapitolách zároveň osvětlím, jak je to s nařízením prohlídky jiných prostor a pozemků, kde jsou určité výjimky oproti nařízení prohlídky domovní.

3.2.1. Podnět policejního orgánu

Podání návrhu státního zástupce na nařízení domovní prohlídky či prohlídky jiných prostor a pozemků, v rámci přípravného řízení trestního, předchází písemný podnět policejního orgánu konajícího úkony v rámci příslušného přípravného řízení. Ačkoliv Trestní řád, v rámci ustanovení týkajících se domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a pozemků, o podnětu ze strany policejního orgánu nehovoří, je tento postup v rámci trestního řízení zcela běžný a řídí se příslušnými interními předpisy policejního orgánu. V případě Policie České republiky je takový podnět upraven v Pokynu policejního prezidenta číslo 103 ze dne 28. 5. 2013 o plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení ve znění pozdějších změn. Tento postup je pak upraven konkrétně v jeho článku 27, který udává postup v případě

⁷⁹ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 83.

⁸⁰ Srov. Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., Listina základních práv a svobod, čl. 12 odst. 2.

⁸¹ Srov. FRYŠTÁK, Marek. *Dokazování v přípravném řízení*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. ISBN 978-80-210-7687-7, s. 239.

nutnosti provedení jakéhokoliv úkonu, který vyžaduje souhlas soudce. Mezi takové úkony domovní prohlídka bezpochyby patří a policejní orgán je tedy podle tohoto interního předpisu povinen předložit státnímu zástupci vykonávajícímu v dané trestní věci dozor písemný podnět k provedení takového úkonu. Podnět musí být přitom řádně odůvodněn a podložen dostatečným množstvím podkladů obsažených ve spisovém materiálu, ze kterých je možné onu odůvodněnost přezkoumat.

Kromě samotných důvodů, které mají osvětlit nutnost provedení takového úkonu, pak podnět policejního orgánu musí obsahovat další specifika, a to především co nejpodrobnější označení místa, kde má být prohlídka provedena, identifikaci osoby, jejichž prostor se úkon dotýká a dále popis věci a osob důležitých pro trestní řízení, které by měly být v rámci provedené prohlídky nalezeny. Policejní orgán by měl taktéž podrobně vysvětlit na základě čeho se domnívá, že se takové věci či osoby na místě provedení prohlídky skutečně nacházejí.⁸²

3.2.2. Návrh státního zástupce

Poté, co je státnímu zástupci vykonávajícímu v dané trestní věci dozor ve smyslu § 12 a násl. vyhlášky č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, doručen výše zmíněný písemný podnět policejního orgánu k provedení domovní prohlídky či prohlídky jiných prostor a pozemků, musí tento rozhodnout, jak bude ve věci dále postupovat. Spolu s podnětem je státnímu zástupci zaslán taktéž kompletní spisový materiál, díky kterému se tento může podrobně seznámit s dosavadním průběhem trestního řízení a s úkony, které již byly provedeny. Po vyhodnocení spisového materiálu a dosud obstaraných důkazů státní zástupce posoudí, zda je podnět policejního orgánu skutečně důvodný a na základě toho následně rozhodne, zda učiní další kroky směřující k nařízení domovní prohlídky či zda vrátí policejnímu orgánu spisový materiál s tím, že k provedení domovní prohlídky nejsou dány dostatečné důvody. Státní zástupce tedy musí zhodnotit, zda má shodně jako

⁸² Srov. ŠÁMAL, Pavel, Miroslav RŮŽIČKA, František VONDRUŠKA, Jaroslava NOVOTNÁ a František NOVOTNÝ. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha: Beck, 2003. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-741-3, s 915-917.

policejní orgán za to, že by se na místě, v němž má být prohlídka provedena, mohly nacházet věci či osoby důležité pro trestní řízení.

Pokud státní zástupce, na rozdíl od policejního orgánu, důvody provedení domovní prohlídky neshledá a návrhu policejního orgánu tedy nevyhoví, postupuje dále podle čl. 28 odst. 6 Pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019 o postupu státních zástupců v trestním řízení (dále jen „POP č. 9/2019“), tedy sdělí příslušnému policejnímu orgánu důvody takového rozhodnutí a zároveň o tomto učiní záznam do příslušného dozorového spisu.

V opačném případě, tedy v případě konsenzu s policejním orgánem, podá státní zástupce návrh příslušnému soudu k nařízení domovní prohlídky či prohlídky jiných prostor a pozemků.

Před podáním samotného návrhu však státní zástupce musí ve smyslu již zmíněného čl. 28, odst. 1 a 2 POP č. 9/2019 přezkoumat, zda bude zásah do základních práv a svobod, způsobený navrhovaným úkonem, v daném případě odůvodněný, zákonný a přiměřený. Podaný návrh musí být taktéž řádně odůvodněn a musí tak shodně jako podnět policejního orgánu obsahovat co nejpřesnější popis místa, kde má být prohlídka provedena a dále popis věci či osoby, které by se na daném místě měly nacházet, a které jsou pro dané trestní řízení důležité.

V podaném návrhu musí být zároveň uvedeno, jakého trestního řízení se věc týká, včetně popisu trestného činu, který měl být spáchán. Současně by měl návrh obsahovat shrnutí výsledků dosavadního postupu policejního orgánu a odůvodnění, proč je právě provedení domovní prohlídky či prohlídky jiných prostor a pozemků pro další vývoj trestního řízení nezbytné, a proč není možné účelu dosáhnout jinými způsoby, které nejsou spojeny se zásahem do základních práv a svobod občanů. Je tedy nutné zohlednit princip subsidiarity užití takového úkonu zasahujícího do základních lidských práv. Státní zástupce by měl také uvést, co konkrétně bude nalezení dané věci či osoby pro trestní řízení znamenat a jaké skutečnosti by tím mohly být prokázány. Obvyklou součástí podaného návrhu je také uvedení konkrétního policejního orgánu, který by v případě vydání příkazu domovní prohlídku fakticky realizoval. V případě, že má být domovní prohlídka provedena jako neodkladný či neopakovatelný úkon ve smyslu § 160 odst. 4 Trestního řádu, musí být taktéž uvedeno, z jakého důvodu má státní

zástupce za to, že se v konkrétním trestním řízení skutečně o neodkladný nebo neopakovatelný úkon jedná.

Zároveň je nutné, aby byl návrh státního zástupce podán u příslušného soudu. Ve smyslu čl. 28, odst. 3 POP č. 9/2019 je státní zástupce povinen svůj návrh podat soudu, „jehož příslušnost vyplývá z ustanovení trestního řádu o věcné a místní příslušnosti, a to bez ohledu na to, v obvodu jakého soudu státní zástupce působí; je-li příslušný soud z rozhodování zcela zřejmě vyloučen, státní zástupce podá návrh u nadřízeného krajského soudu spolu s návrhem na odnětí věci tomuto soudu a přikázání jinému okresnímu soudu, v návrhu na okolnosti odůvodňující vyloučení poukáže; jeho příslušnost k výkonu dozoru i v případě odnětí a přikázání věci zůstává zachována.“⁸³

3.2.3. Příkaz soudu a jeho náležitosti

Příkaz k domovní prohlídce a prohlídce jiných prostor a pozemků je upraven v § 83 a § 83a Trestního řádu. Ze znění § 83 Trestního řádu, který byl již výše citován, je zřejmé, že k vydání samotného příkazu je oprávněn jen a pouze příslušný soudce. Žádný jiný orgán v rámci trestního řízení, tedy policejní orgán či státní zástupce, není k vydání takového příkazu oprávněn a jedná se tedy o výlučnou pravomoc soudu.

Trestní řád v § 119 odst. 1 obecně udává, že pokud jde o formu soudních rozhodnutí, tak platí, že soud rozhoduje rozsudkem v těch případech, kdy tak zákon výslovně udává, v ostatních případech je to poté usnesením, pokud není stanoveno jinak. V případě domovních prohlídek se s ohledem na znění § 83 Trestního řádu jedná o poslední z možností, tedy situaci, kdy zákon sám výslovně udává, že se má jednat o formu příkazu, tedy tzv. rozhodnutí „*sui generis*“ neboli rozhodnutí svého druhu, které „operativně řeší některé otázky, v nichž je sice nezbytné učinit rozhodnutí, ale obecná forma rozsudku ani usnesení zde nevyhovuje vzhledem k povaze těchto rozhodnutí a jejich specifickému obsahu, odlišnému režimu doručování, nemožnosti uplatnění opravných prostředků proti takovým rozhodnutím, popřípadě jiným zvláštnostem.“⁸⁴

⁸³ Srov. čl. 28 odst. 3 Pokynu obecně povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019 o postupu státních zástupců v trestním řízení.

⁸⁴ Srov. FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Tomáš GRIVNA. *Trestní právo procesní*. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-750-8, s. 449.

Lhůta, ve které by měl příslušný soudce příkaz k domovní prohlídce vydat, je zmiňována v § 28 odst. 2 Kancelářského soudního řádu, dle kterého by mělo být o každém návrhu na vydání příkazu k domovní prohlídce rozhodnuto, v případě neodkladných věcí neprodleně, jinak v dohodnuté lhůtě.⁸⁵

Základní náležitosti příkazu k domovní prohlídce či prohlídce jiných prostor a pozemků můžeme nalézt v textu Listiny, konkrétně v čl. 12 odst. 2, dle kterého je domovní prohlídka možná jen pro účely trestního řízení, a to na písemný a odůvodněný příkaz soudce. Ze znění Listiny, které je ostatně přebráno i do ustanovení § 83 odst. 1 Trestního řádu, je tedy zřejmé, že příkaz musí být vždy náležitě odůvodněn.

Samotný příkaz má pak dvě části, a to část výrokovou a část věnující se právě již zmíněnému odůvodnění. V rámci výrokové části je standardně uvedeno označení, že se jedná o příkaz k domovní prohlídce dle příslušného ustanovení Trestního řádu s uvedením konkrétního soudu, který jej vydává. Dále je zde podrobně popsáno místo, kde má být prohlídka provedena, a to takovým způsobem, aby nemohlo dojít k záměně s jinými prostory. Je zde tedy třeba uvést nejen základní adresu včetně náležitostí zápisu v příslušném katastru nemovitostí, ale taktéž údaje o majiteli objektu a dále číslo poschodí, číslo bytu nebo jinou potřebnou identifikaci. Popis příslušného místa musí být opravdu podrobný, aby se zamezilo případnému zdržení při hledání konkrétních prostor či dokonce vniknutí do jiného objektu. Pokud se tedy např. jedná o bytovou jednotku v domě, která nemá na dveřích číselné označení, je nutné konkrétní dveře specifikovat jiným jasným způsobem. V rámci výrokové části příkazu je taktéž uveden konkrétní policejní orgán, který bude prohlídku vykonávat ve smyslu § 83 odst. 2 Trestního řádu.⁸⁶

Odůvodnění se shodně jako v případě návrhu státního zástupce zaměřuje na shrnutí dosavadního průběhu trestního řízení s uvedením dosud zjištěných skutečností a právní kvalifikace trestného činu, který je předmětem trestního řízení. V rámci příkazu musí být taktéž uvedeno, proti komu je trestní řízení vedeno, přičemž se zpravidla jedná právě o osobu, u které je prohlídka prováděna. Ve výjimečných případech však

⁸⁵ Srov. Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, č. j. 505/2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, § 28 odst. 2.

⁸⁶ Srov. HŘEBÍČEK, Vladislav. *Prohlídky u advokátů* (§ 85b trestního řádu). Praha: Leges, 2017. Praktik. ISBN 978-80-7502-231-8, s. 56-58.

samozřejmě může být prohlídka provedena i u osoby jiné, než proti které se trestní řízení vede, musí však být řádně odůvodněno, proč je provedení prohlídky u takové osoby pro dané trestní řízení skutečně nezbytné. V této souvislosti je vhodné zmínit náleží Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2227/12 ze dne 14. 11. 2012, v rámci kterého Ústavní soud uzavřel, že *„domovní prohlídka může být zákonně provedena jen v obydlí toho subjektu, který je v příkazu k ní řádně označen. Provedení domovní prohlídky v obydlí jiného subjektu, než označeného v příkazu k domovní prohlídce je porušením základních práv chráněných články 12 Listiny základních práv a svobod a 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Potřeba nalézt věc nebo osobu důležitou pro trestní řízení může vynutit nařízení a provedení domovní prohlídky u třetí osoby, jež není podezřelá ani obviněná ze spáchání trestného činu, to ovšem za předpokladu, že existují dostatečně odůvodněné skutečnosti, že hledaná osoba, důkaz nebo věc, jež má být nalezena, se v těchto prostorách skutečně nachází. V takových případech je samozřejmě nezbytné, aby tato třetí osoba a její obydlí byly v příkazu k domovní prohlídce dostatečně specifikovány.“*⁸⁷ Za těchto situací jsou tedy proti osobě, vůči níž se trestní řízení vede, použity důkazy získané prohlídkou provedenou u osoby odlišné. Jedná se tedy o důkazy získané úkonem, při kterém nebylo zasaženo do subjektivních práv obviněného, spočívajících v ochraně soukromí a nedotknutelnosti obydlí.⁸⁸

Dále zde musí být uveden účel, kterého má být provedením prohlídky dosaženo a musí zde být popsány věci nebo osoby důležité pro trestní řízení, které mají být v rámci prohlídky nalezeny. Opět je taktéž nutné uvést, z jakého důvodu mají orgány činné v trestním řízení za to, že se tyto věci či osoby skutečně nacházejí v daném objektu. Soudce v rámci odůvodnění zhodnotí i argumentaci státního zástupce v návrhu na vydání příkazu a taktéž se vyjádří k případné nutnosti provedení prohlídky jako neodkladného a neopakovatelného úkonu ve smyslu § 160 odst. 4 Trestního řádu.

V rámci Trestního řádu, ale ani v jiném právním předpise či v judikatuře, nenalezneme úpravu časové působnosti vydaného příkazu, která by omezovala policejní orgán provádějící prohlídku určitým časovým limitem, ve kterém by měl prohlídku uskutečnit. Časové omezení provedení prohlídky naproti tomu nalezneme např. v německé úpravě, kde byl časový limit pro uskutečnění domovní prohlídky stanoven

⁸⁷ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 14. 11. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2227/12.

⁸⁸ Srov. JELÍNEK, Jiří. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces. Vydání první.* Praha: Leges, 2018. 536 stran, s. 352-352.

judikatorně rozhodnutím Spolkového ústavního soudu ze dne 27. 5. 1997, sp. zn. 2 BvR 1992/92, a to na dobu 6 měsíců od vydání příkazu.⁸⁹

V České republice se Ústavní soud otázkou časové působnosti příkazu taktéž zabýval, avšak ke konkrétnímu časovému rozpětí nedospěl. Bylo tomu např. v jeho usnesení ze dne 18. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 3508/11, v rámci kterého Ústavní soud uzavřel, že „*Trestní řád ani jiný předpis nestanoví, že domovní prohlídka, a to i jako neodkladný úkon, musí být provedena v určité lhůtě po vydání příkazu. Podstatné je vydání příkazu, řádně odůvodněného v souladu se zákonem.*“⁹⁰

Touto otázkou se Ústavní soud zabýval i ve svém usnesení ze dne 22. 5. 2001, sp. zn. I. ÚS 768/2000, ve kterém dospěl k závěru, že, „*závazná část rozhodnutí je výrok. Stanovení bližších podmínek pro provedení domovní prohlídky soudem je v souladu s ústavním pořádkem a trestním řádem. V příkazu k domovní prohlídce může soud stanovit omezující podmínky (časové) pro její provedení. Aby omezující podmínky byly pro orgány činné v trestním řízení závazné, musí být obsaženy ve výroku rozhodnutí.*“⁹¹ Ústavní soud zde tedy připustil možnost, aby soudce v rámci příkazu k domovní prohlídce určil časové období, ve kterém má být prohlídka provedena, zároveň však uvedl, že aby takové období bylo právně závazné, musí být uvedeno v samotném výroku daného příkazu.

Součástí příkazu k domovní prohlídce by mělo být taktéž uvedení skutečnosti, že je majitel, nájemce či další uživatel daných prostor povinen ve smyslu § 85a odst. 1 Trestního řádu výkon domovní prohlídky a úkony s ní spojené strpět. V návaznosti na to by zde měl být uveden také postup podle § 85a odst. 2 Trestního řádu, tedy možnost překonání případného odporu takové osoby vůči úkonům souvisejícím s prohlídkou, a to po předchozí marně učiněné výzvě.

⁸⁹ Srov. HŘEBÍČEK, Vladislav. *Prohlídky u advokátů (§ 85b trestního řádu)*. Praha: Leges, 2017. Praktik. ISBN 978-80-7502-231-8, s. 58-59.

⁹⁰ Srov. Usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 3508/11.

⁹¹ Srov. Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 5. 2001, sp. zn. I. ÚS 768/2000.

Příkaz k prohlídce by měl dále obsahovat upozornění na povinnost vyplývající z § 78 a 79 Trestního řádu, tedy na povinnost vydat věci důležité pro trestní řízení, které budou při prohlídce nalezeny.⁹²

3.2.3.1. Příslušnost soudu

Ze znění § 83 Trestního řádu je zřejmé, že pravomoc nařídit domovní prohlídku je svěřena jen a pouze soudci potažmo předsedovi senátu. Vzhledem k členitosti soudní soustavy v České republice se je však nutné zaměřit na podrobnější ustanovení, která určí, o jakého konkrétního soudce by se mělo v daných případech jednat, a to i s ohledem na fázi trestního řízení, ve které bude domovní prohlídka nařizována.

V rámci přípravného řízení je příslušnost soudu k provádění úkonů obecně upravena v § 26 Trestního řádu, který udává, že „*K provádění úkonů v přípravném řízení je příslušný okresní soud, v jehož obvodě je činný státní zástupce, který podal příslušný návrh. Soud, u něhož státní zástupce podal návrh podle odstavce 1, se stává příslušným k provádění všech úkonů soudu po celé přípravné řízení, pokud nedojde k postoupení věci z důvodu příslušnosti jiného státního zástupce činného mimo obvod tohoto soudu.*“⁹³ V případě rozhodování o příslušnosti soudce k vydání příkazu k domovní prohlídce či prohlídce jiných prostor a pozemků v rámci přípravného řízení tedy bude postupováno podle výše uvedeného ustanovení Trestního řádu.

Výše citovaný § 26 Trestního řádu se jeví jako dostatečně jasný v případě, kdy je návrh na nařízení domovní prohlídky podáván ze strany státního zástupce okresního státního zastupitelství. V případě, kdy však vyvstane nutnost nařízení domovní prohlídky v rámci přípravného řízení, které je dozorováno státním zástupcem krajského či vrchního státního zastupitelství, bude nutné určit, k jakému konkrétnímu okresnímu soudu má být jejich návrh podán. Státní zástupci krajských a vrchních státních zastupitelství totiž z logiky věci působí v obvodu několika okresních soudů. V této souvislosti je proto vhodné zmínit Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 4/14 ze dne 19. 4. 2016, který se zabýval právě situací, kdy je příslušný návrh na podání domovní prohlídky podáván ze strany státního zástupce krajského či vrchního státního

⁹² Srov. AUEROVÁ, Jaroslava. ed. *Trestní řád: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7552-600-7, stav k 1. 5. 2017.

⁹³ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 26.

zastupitelství. Ústavní soud zde dospěl k závěru, že je v daném případě „*třeba aplikovat obecnou úpravu místní příslušnosti soudů v trestním řádu a místní příslušnost okresního soudu určit podle kritérií stanovených v § 18 trestního řádu, tj. z množiny okresních soudů, v jejichž obvodech krajské nebo vrchní státní zastupitelství působí, zvolit ten, jehož místní příslušnost těmto kritériím odpovídá; návrhy státních zástupců krajských státních zastupitelství a vrchních státních zastupitelství v přípravném řízení musí v souladu s čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod směřovat vůči okresnímu soudu příslušnému podle § 18 trestního řádu.*“⁹⁴ Ústavní soud tak potvrdil věcnou příslušnost okresních soudů, které mají v tomto směru, v rámci přípravného řízení, výlučnou pravomoc a doplnil, že při výběru konkrétního okresního soudu v obvodu působnosti musí být dodržena kritéria dle § 18 Trestního řádu, tj. že místní příslušnost musí být stanovena dle místa spáchání trestného činu, případně místa, kde obviněný bydlí, pracuje nebo se zdržuje, či kde daný trestný čin vyšel najevo. Ústavní soud tak tímto nálezem překonal názor, že je státní zástupce krajského či vrchního státního zastupitelství oprávněn podat svůj návrh na nařízení domovní prohlídky u kteréhokoliv okresního soudu v obvodu své působnosti, který byl v rozporu s již zmíněným čl. 38 odst. 1 Listiny.⁹⁵

Konkrétní určení příslušného okresního soudu je tedy v rámci přípravného řízení jasné. Vzhledem k tomu, že však za této fáze trestního řízení ještě není trestní věc přidělena zákonnému soudci tak, jak je tomu následně v řízení před soudem, je nutné se taktéž zabývat otázkou, který konkrétní soudce daného okresního soudu bude k nařízení domovní prohlídky oprávněn. Postup, jakým bude rozhodnuto o příslušném soudci, je pak upraven v Instrukci Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, č. j. 505/2001-*Org.*, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy (dále jen „Kancelářský soudní řád“), a to konkrétně v § 1 odst. 1, odst. 2. Zde je uvedeno, že má předseda daného soudu povinnost sestavit na každý rok rozvrh práce soudu, v rámci kterého určí mimo jiné i konkrétní soudce, kteří budou provádět úkony

⁹⁴ Srov. Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 4/14 ze dne 19. 4. 2016.

⁹⁵ Srov. ŠÁMAL, Pavel a Tomáš GRIVNA. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 342-343.

přípravného řízení, a to jak v pracovní době, tak mimo ní, tedy v době tzv. „dosažitelnosti.“⁹⁶

Z vlastní zkušenosti je mi známo, že rozvrh práce je na jednotlivých soudech sestavován různými způsoby a je tak možné se setkat s několikero variantami rozvrhů, samozřejmě vždy v mezích zákona. Konkrétně se mohu vyjádřit k rozvrhu práce Okresního soudu v Českých Budějovicích, v jehož obvodu vykonávám funkci státní zástupkyně. Za poměrně krátkou dobu mého působení zde došlo v případě určování soudců k úkonům v přípravném řízení hned ke dvěma variantám. V obou případech rozvrh práce spočíval v určení tzv. „dosahových“ soudců, kdy se jednotliví soudci trestního úseku střídají vždy po jednom týdnu, v rámci kterého mají dosah neboli službu. V prvním případě tito soudci kromě svého standardního nápadu trestních věcí prováděli taktéž úkony přípravného řízení zahrnující mimo jiné právě i nařizování domovních prohlídek, a to jak během pracovní doby tak i mimo ní. Ve druhém případě tito soudci vykonávali úkony přípravného řízení pouze za situace, kdy podnět k jejich provedení přišel po jejich pracovní době. V rámci pracovní doby byl pak určen konkrétní soudce, který byl prováděním úkonů, v rámci přípravného řízení, pověřen natrvalo, a jednalo se tak o jeho hlavní agendu, kterou vykonával v rámci své každodenní činnosti.

Nutno taktéž konstatovat, že oprávnění jednotlivých předsedů soudů jsou v případě sestavování rozvrhu práce velmi široká a umožňují tak těmto velmi variabilní možnosti reakcí na konkrétní situace. Jedná se např. o určení náhradních soudců za soudce majícího v daném období dosah, a to pro případ, kdy by se některý z úkonů přípravného řízení dotýkal osoby blízké ve vztahu k tomuto soudci apod. Zároveň má předseda soudu možnost upravit rozvrh práce velmi operativně např. v reakci na mimořádnou rozsáhlost úkonu, která za dané situace vyžaduje činnost vícero soudců.

V momentě, kdy dojde ve smyslu § 12 odst. 10 Trestního řádu k ukončení přípravného řízení podáním obžaloby ze strany státního zástupce a trestní řízení se z fáze řízení přípravného dostane do fáze řízení před soudem, bude se již příslušnost soudu řídit ustanoveními o jeho věcné a místní příslušnosti, tedy ustanoveními § 16 až

⁹⁶ Srov. Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, č. j. 505/2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, § 1.

§ 18 Trestního řádu. Okresní soudy tak již za této fáze trestního řízení nejsou jedinými soudy oprávněnými k nařízení domovní prohlídky tak, jak tomu bylo v případě přípravného řízení, když je z obsahu zmíněných ustanovení zřejmé, že tato pravomoc přechází i na soudy vyšších stupňů.

Ve výjimečných případech lze také s odkazem na § 83 odst. 1 Trestního řádu postupovat v rozporu s ustanovením upravujícím místní příslušnost soudu, tedy s § 18 Trestního řádu. Jedná se o neodkladné situace, kdy je umožněno, aby příkaz k prohlídce vydal předseda senátu nebo soudce, v jehož obvodu má být samotná prohlídka provedena. Za daných okolností se tedy bude jednat o výjimku z příslušnosti místní, přičemž příslušnost věcná musí být i nadále zachována.

3.2.4. Doručení příkazu

Ze znění § 83 odst. 1 Trestního řádu je také patrné, že vydaný příkaz k domovní prohlídce či prohlídce jiných prostor a pozemků musí být osobě, u které se taková prohlídka koná, doručen, a to při provádění samotné prohlídky, případně nejpozději do 24 hodin po odpadnutí překážky, která prvotnímu doručení bránila, přičemž se může jednat o nemoc, zranění apod.

Za osobu, u níž se prohlídka koná, je možné považovat osoby, které dané prostory reálně užívají. Nepůjde tedy vždy jen o vlastníka takového prostoru, ale i o osoby, které si tento pronajímají nebo jsou v příbuzenském či obdobném vztahu k takovým osobám. Za situace, kdy je prostor obýván vícero osobami, splňujícími tato kritéria, pak postačí, pokud je příkaz k domovní prohlídce řádně doručen kterékoliv z těchto osob.⁹⁷ Tato skutečnost ostatně vyplývá i z rozhodovací praxe Ústavního soudu, přičemž lze zmínit např. náleží Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2/02 ze dne 28. 3. 2002. Pokud jde o lhůtu 24 hodin, tak se tato počítá a momento ad momentum, tj. od jednoho okamžiku k druhému. Jedná se o lhůtu pořádkovou a její nedodržení tedy nezpůsobuje nezákonnost úkonu.⁹⁸

⁹⁷ Srov. ŠÁMAL, Pavel a Tomáš GRIVNA. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 1122.

⁹⁸ Srov. AUEROVÁ, Jaroslava. ed. *Trestní řád: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7552-600-7, stav k 1. 5. 2017.

Ústavní soud se v této souvislosti vypořádal taktéž se situací, kdy k provedení domovní prohlídky dochází u právnické osoby, a to konkrétně ve svém nálezu sp. zn. IV. ÚS 2228/09 ze dne 15. 3. 2011, kde uzavřel, že „za právnickou osobu mohou činit právní úkony i jiní její pracovníci nebo členové, než ti, kteří k tomu jsou oprávněni smlouvou o zřízení právnické osoby, zakládací listinou nebo zákonem, pokud je to stanoveno ve vnitřních předpisech právnické osoby nebo je to vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé.“⁹⁹

Ústavní soud se rovněž zabýval otázkou doručení příkazu za situace, kdy k domovní prohlídce dochází před zahájením trestního řízení, tedy v momentě, kdy je řízení vedeno zatím proti podezřelému, který však policejnímu orgánu dopředu oznámí, že jej na základě plné moci zastupuje konkrétní obhájce. Zde Ústavní soud zkonstatoval, že „postavení a s ním související oprávnění obhájce může mít advokát v trestním řízení toliko vůči osobě, proti níž je vedeno trestní stíhání, tedy proti obviněnému.“¹⁰⁰ Uzavřel tedy, že se nejedná o procesní chybu, pokud je příkaz k domovní prohlídce doručen pouze osobě podezřelého a není doručen jeho zvolenému právnímu zástupci, jelikož policejní orgán vůči tomuto nemá před zahájením trestního stíhání povinnost postupovat podle § 62 odst. 2 Trestního řádu.

V § 95 Kancelářského soudního řádu je poté specifikováno, že doručení provádí orgán provádějící prohlídku ve smyslu § 83 odst. 2 Trestního řádu potažmo § 83a odst. 1 Trestního řádu, tedy příslušný policejní orgán.

3.2.5. Prohlídka jiných prostor a pozemků bez příkazu soudu

Jak bylo popsáno výše, domovní prohlídku není možné provést bez příslušného soudního příkazu. V případě prohlídky jiných prostor a pozemků však existují taxativně vymezené případy, kdy tak učinit lze. Jak již bylo uvedeno, nálezem Ústavního soudu, který byl vyhlášen ve Sbírce zákonů pod č. 219/2010 Sb., došlo ke zrušení části § 83a Trestního řádu, která umožňovala provedení prohlídky jiných prostor a pozemků na příkaz státního zástupce či policejního orgánu s jeho souhlasem, avšak určitá odlišnost v případě prohlídky jiných prostor a pozemků oproti prohlídce domovní i nadále přetrvávala.

⁹⁹ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2011, sp. zn. IV. ÚS 2228/09.

¹⁰⁰ Srov. Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. III. 1033/07.

V současném znění § 83a odst. 1 Trestního řádu je sice obecně uvedeno, že se na provedení prohlídky jiných prostor a pozemků užijí obdobně ustanovení upravující provedení domovní prohlídky, tedy ustanovení § 83 Trestního řádu. Další dva odstavce § 83a Trestního řádu však dávají policejnímu orgánu provádějícímu prohlídku jiných prostor a pozemků možnost tuto v přesně stanovených případech provést, a to právě bez soudního příkazu.

První možnost je policejnímu orgánu dána v § 83a odst. 2 Trestního řádu, který uvádí, že *„policejní orgán může provést prohlídku jiných prostor nebo pozemků, jestliže vydání příkazu nelze předem dosáhnout a věc nesnese odkladu. Policejní orgán je však povinen si bezodkladně dodatečně vyžádat souhlas orgánu oprávněného k vydání příkazu; v přípravném řízení tak činí prostřednictvím státního zástupce. Pokud oprávněný orgán souhlas dodatečně neudělí, nelze výsledek prohlídky použít v dalším řízení jako důkaz.*¹⁰¹

V daném případě je tedy policejnímu orgánu dána možnost provést prohlídku jiných prostor a pozemků, avšak pouze za situace, kdy jsou kumulativně splněny dvě podmínky, a to takové, že není možné dosáhnout vydání příslušného soudního příkazu a zároveň, že věc nesnese odkladu.

Nemožnost dosáhnout vydání příkazu ve smyslu § 83a odst. 2 Trestního řádu souvisí s nutností vydat příslušný soudní příkaz písemnou formou, a to navíc s náležitým a podrobným odůvodněním. Po provedených novelách již tedy není možné učinit takový příkaz např. pouhým telefonickým udělením souhlasu atd. a vydání příkazu tedy zabere určitý časový prostor.

Druhá z podmínek, tedy že věc nesnese odkladu, znamená, že v daném trestním řízení existuje důležitý důvod, proč musí být prohlídka provedena ihned, a to za účelem zajištění osob či věcí důležitých pro trestní řízení. V těchto případech obvykle hrozí útěk či skrývání příslušných osob, případně poškození, úplné zničení nebo schování dané věci.

Jak je ovšem ze znění již citovaného ustanovení § 83a odst. 2 Trestního řádu zřejmé, tak pouhé kumulativní splnění obou zmíněných podmínek nezaručuje, že bude

¹⁰¹ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 83a odst. 2.

možné výsledky provedené prohlídky v daném trestním řízení použít jako důkaz. Aby se tak mohlo stát, musí policejní orgán bezodkladně po provedení příslušné prohlídky obstarat souhlas orgánu, který byl k případnému vydání příkazu k prohlídce příslušný, tj. souhlas soudce v přípravném řízení nebo souhlas předsedy senátu v řízení před soudem. V rámci přípravného řízení tak policejní orgán činí prostřednictvím příslušného státního zástupce. K druhé z možností, tedy k situaci, kdy je prohlídka prováděna až v řízení před soudem, však dochází jen velmi zřídka.¹⁰²

Bezodkladnost postupu policejního orgánu je v daném případě myšlena opravdu striktně. Policejní orgán by tedy měl činit kroky k vydání příslušného příkazu okamžitě poté, co byla prohlídka provedena, což znamená, že by např. byla prohlídka provedena na konci jednoho pracovního dne, neměl by čekat na začátek pracovní doby dne následujícího.

Bez následného udělení souhlasu ze strany příslušného orgánu tedy není možné výsledky provedené prohlídky v navazujícím trestním řízení procesně použít. Jedná se o jeden z více případů, kdy samotný Trestní řád nepřipouští užití určitého důkazního prostředku jako důkazu v rámci probíhajícího trestního řízení.¹⁰³ Samotný souhlas příslušného orgánu musí být vydán výslovně. Výkladem ustanovení § 83 odst. 1, věty třetí per analogiam je pak zřejmé, že musí být udělen písemně a s náležitým odůvodněním. Věta druhá tohoto ustanovení, tj. že ve výjimečných případech může písemný příkaz k prohlídce vydat předseda senátu nebo soudce v obvodu výkonu prohlídky, však v daném případě aplikovat nelze. Není tedy možné, aby dodatečný souhlas vydal jiný orgán. Stejně tak nebude aplikována ani věta poslední zmíněného ustanovení, když při daném postupu není vyžadováno, aby byl následný písemný souhlas příslušného orgánu doručován osobě, u níž se prohlídka koná. Pokud jde o formu dodatečného souhlasu, tak se opět jedná o rozhodnutí svého druhu, proti kterému tedy není možné podat stížnost.¹⁰⁴

¹⁰² Srov. ŠÁMAL, Pavel a Tomáš GRIVNA. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 1126-1132.

¹⁰³ Srov. JELÍNEK, Jirí. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, advokátní tarif*. 7. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017, 1312 s. ISBN 978-80-7502-230-1, s. 755.

¹⁰⁴ Srov. ŠÁMAL, Pavel a Tomáš GRIVNA. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 1133-1134.

Další z možností, kdy je policejní orgán oprávněn k provedení prohlídky jiných prostor či pozemků bez příslušného příkazu je situace, *kdy „uživatel dotčených prostor nebo pozemků písemně prohlásí, že s prohlídkou souhlasí, a své prohlášení předá policejnímu orgánu. O tomto úkonu však musí policejní orgán bezodkladně vyrozumět předsedu senátu oprávněného k vydání příkazu a v přípravném řízení státního zástupce.“*¹⁰⁵

Za této situace tedy není vyžadována neodkladnost provedení prohlídky ani nemožnost včasného vydání příslušného soudního příkazu. Jedná se zde o případy, kdy samotný uživatel dotčených prostor vůči provedení prohlídky nic nenamítá a s jejím provedením souhlasí. Jak je ze zákonného znění zřejmé, souhlas příslušného uživatele musí být vydán výslovně, a to v písemné podobě a musí být předán policejnímu orgánu.

3.2.6. Možnosti napadení příkazu k prohlídce

Jak již bylo uvedeno výše, tak lze příkaz k provedení domovní prohlídky či prohlídky jiných prostor a pozemků považovat za tzv. rozhodnutí svého druhu, proti kterému tudíž není, na rozdíl od rozsudku či usnesení, možné podat opravný prostředek. Oprávněný uživatel příslušných prostor, ve kterých byla prohlídka provedena, tedy nemá k dispozici stížnost či jiný způsob, kterým by se zrušení již vydaného příkazu k prohlídce domohl.¹⁰⁶

Podrobným prozkoumáním právního řádu České republiky je však možné dospět k závěru, že určitá možnost obrany proti vydanému příkazu k prohlídce existuje, a to prostřednictvím podání ústavní stížnosti ve smyslu § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.¹⁰⁷ Dle tohoto ustanovení je ústavní stížnost oprávněna podat mimo jiné *„fyzická nebo právnická osoba podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, jestliže tvrdí, že pravomocným rozhodnutím v řízení, jehož byla účastníkem, opatřením*

¹⁰⁵ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 83a odst. 2.

¹⁰⁶ Srov. NEDOROST, Libor, Jana OTOUPALÍKOVÁ, Karel SCHELLE a Vladislav VĚTROVEC. *Státní zastupitelství: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, 519 s. ISBN 80-86432-34-3, s. 188.

¹⁰⁷ Srov. HŘEBÍČEK, Vladislav. *Prohlídky u advokátů (§ 85b trestního řádu)*. Praha: Leges, 2017. Praktik. ISBN 978-80-7502-231-8, s. 62-63.

*nebo jiným zásahem orgánu veřejné moci bylo porušeno její základní právo nebo svobody zaručené ústavním pořádkem.*¹⁰⁸

Ústavní stížnost lze podle § 72 odst. 3 zmíněného zákona podat „*ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí o posledním procesním prostředku, který zákon stěžovateli k ochraně jeho práva poskytuje.*“ V odst. 5 je pak uvedeno, že pokud takového procesního prostředku k ochraně práv stěžovatele není, „*je možné stížnost podat ve lhůtě dvou měsíců ode dne, kdy se tento o zásahu orgánu veřejné moci do jeho ústavně zaručených základních práv nebo svobod dozvěděl, nejpozději však do jednoho roku ode dne, kdy k takovému zásahu došlo.*“¹⁰⁹

V případě příkazu k provedení domovní prohlídky či prohlídky jiných prostor a pozemků stěžovatel nemá k ochraně svých práv, s ohledem na jeho charakter, k dispozici procesní prostředky jako je stížnost či jiný obdobný opravný prostředek. Přesto však z judikatury Ústavního soudu, konkrétně z jeho usnesení ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 3915/14, vyplývá, že by měl stěžovatel předtím, než k podání ústavní stížnosti přistoupí, vyčerpat veškeré přípustné procesní prostředky jeho ochrany. Za takový prostředek ochrany pak lze bezpochyby považovat např. žádost o přezkoumání postupu policejního orgánu ve smyslu § 157a odst. 1 Trestního řádu či podání podnětu podle § 174 odst. 2 písm. b) Trestního řádu, tj. podnětu příslušnému státnímu zástupci, aby tento v dané trestní věci vykonal svá dozorová oprávnění.¹¹⁰

Ústavní soud v této souvislosti často připomíná, že jej v případě ústavních stížností fyzických a právnických osob nelze považovat za jakousi nejvyšší instanci. Kasační pravomoc má v těchto případech totiž skutečně jen za situace, že v rámci napadaného předcházejícího řízení došlo k narušení některého ze základních práv či svobod. V rámci trestního řízení je tomu dle Ústavního soudu tehdy, „*kdy se postup orgánů činných v trestním řízení zcela vymyká ústavnímu, resp. zákonnému procesněprávnímu rámci a jím založené vady, případně jejich důsledky, nelze v soustavě orgánů činných v trestním řízení, zejména obecných soudů, již nikterak odstranit.*“¹¹¹

¹⁰⁸ Srov. Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, v platném znění, ust. § 72 odst. 1, písm. a).

¹⁰⁹ Srov. Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, v platném znění, ust. § 72 odst. 3, odst. 5.

¹¹⁰ Srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 3915/14.

¹¹¹ Srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 1. 2006, sp. zn. III. ÚS 674/05.

V případě rozhodování ústavních stížností podaných právě proti příkazům k domovní prohlídce či prohlídce jiných prostor a pozemků dochází ze strany Ústavního soudu k jejich zrušení nejčastěji v případě, kdy jsou z jeho strany shledána pochybení v odůvodnění takových příkazů, a to především pokud šlo o provedení prohlídky jakožto neodkladného úkonu ve smyslu § 160 odst. 4 Trestního řádu. Následek existující absence důležitých náležitostí příkazu, která může vést právě k jeho zrušení ze strany Ústavního soudu, spočívá v rámci trestního řízení v následné nemožnosti využití důkazů, které byly nalezeny při prohlídce konané právě na základě takového příkazu.¹¹²

Ústavní soud se v této souvislosti vyjádřil taktéž ve svém nálezu ze dne 14. 9. 2005, sp. zn. III. ÚS 183/03, kde uvedl, že *„jestliže obžalovaný v řízení před obecnými soudy namítá nezákonné provedení domovní prohlídky a nepoužitelnost (neúčinnost) provedených důkazů, které byly v souvislosti s touto prohlídkou opatřeny, přičemž poukazuje na konkrétní skutečnosti, které tuto nezákonnost mají dokládat, je povinností soudu se s argumentací obžalovaného vypořádat způsobem odpovídajícím značné závažnosti dané námítky, jež plyne z toho, že nezákonná domovní prohlídka představuje podstatnou vadu trestního řízení; obecné konstatování soudu, že v daném ohledu neshledal žádnou nezákonnost, nelze pokládat za dostatečné. Pokud soud dospěje k závěru, že předmětný úkon byl proveden v rozporu se zákonem, musí se taktéž řádně vypořádat s otázkou použitelnosti důkazů z tohoto úkonu vzešlých.“*¹¹³

3.3. Domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků jako neodkladný a neopakovatelný úkon

Shodně jako je tomu u jiných úkonů trestního řízení, může být i domovní prohlídka, případně prohlídka jiných prostor a pozemků, provedena jako neodkladný nebo neopakovatelný úkon ve smyslu § 160 odst. 4 Trestního řádu. Neodkladným úkonem je dle tohoto ustanovení *„takový úkon, který vzhledem k nebezpečí jeho zmaření, zničení nebo ztráty důkazu nesnese z hlediska účelu trestního řízení odkladu na dobu, než bude zahájeno trestní stíhání. Neopakovatelným úkonem je takový úkon, který nebude možno před soudem provést. V protokolu o provedení neodkladného nebo neopakovatelného*

¹¹² Srov. HŘEBÍČEK, Vladislav. *Prohlídky u advokátů (§ 85b trestního řádu)*. Praha: Leges, 2017. Praktik. ISBN 978-80-7502-231-8, s. 64.

¹¹³ Srov. nálezu Ústavního soudu ze dne 14. 9. 2005, sp. zn. III. ÚS 183/03.

*úkonu je třeba vždy uvést, na základě jakých skutečností byl úkon za neodkladný nebo neopakovatelný považován.*¹¹⁴

Jedná se o situace, kdy je zapotřebí domovní prohlídku nebo prohlídku jiných prostor a pozemků provést před zahájením samotného trestního stíhání ve smyslu § 160 Trestního řádu, tedy ve fázi prověřování. Pokud je však k takovému úkonu skutečně přistoupeno, musí být, jak vyplývá ze shora uvedeného ustanovení § 160 odst. 4 Trestního řádu, v protokolu o takovém úkonu dostatečně zdůvodněno, proč byl konkrétní úkon proveden právě jako neodkladný nebo neopakovatelný. V případě domovních prohlídek tedy musí být takový důvod uveden v protokolu o provedené prohlídce, což ostatně zaručuje možnost soudu, aby následně v hlavním líčení posoudil zákonnost provedení úkonu jakožto úkonu neodkladného či neopakovatelného.¹¹⁵

Odůvodnění, proč má být domovní prohlídka provedena jako neodkladný či neopakovatelný úkon, však nemusí být uvedeno jen v samotném protokolu o provedení prohlídky, ale jak již bylo uvedeno výše, tak i v návrhu státního zástupce na vydání příkazu k domovní prohlídce, tak i v odůvodnění příkazu samotného. Rozsah a způsob odůvodnění neodkladnosti či neopakovatelnosti daného úkonu musí být zároveň takové kvality, aby bylo v následujícím řízení přezkoumatelné.¹¹⁶ V tomto směru lze uvést např. nález Ústavního soudu ze dne 10. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 3369/10, který výslovně uvádí, že „v případě, kdy je domovní prohlídka nařízena před zahájením trestního stíhání stěžovatele, musejí být naplněny silnější požadavky, tj. příkaz k domovní prohlídce musí být vydán s odůvodněním, že jde o úkon neodkladný nebo neopakovatelný.“¹¹⁷ Ústavní soud k tomuto zároveň dodává, že je zcela nerelevantní, pokud takovou povinnost splnil již dříve státní zástupce ve svém návrhu na vydání příslušného soudního příkazu, případně, že tak učinil policejní orgán v protokolu o provedené prohlídce. Obecní soud totiž dle jeho názoru „nemůže rezignovat na to, aby

¹¹⁴ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 160 odst. 4.

¹¹⁵ Srov. POCHYLÁ, Veronika. *K nutnosti důsledného odůvodnění příkazu k domovní prohlídce jakožto neodkladného či neopakovatelného úkonu*. In: *Státní zastupitelství*, roč. 2016, č. 1, Wolters Kluwer, s. 37-38.

¹¹⁶ Srov. AUEROVÁ, Jaroslava. ed. *Trestní řád: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7552-600-7, stav k 1. 5. 2017, § 82.

¹¹⁷ Srov. nález Ústavního soudu ze dne 10. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 3369/10.

*v příkazu k domovní prohlídce co možná nejpřesněji vymezil, proč má být ve stadiu před zahájením trestního stíhání nařízena.*¹¹⁸

Důvodem konání domovní prohlídky před zahájením trestního stíhání může být právě ona neodkladnost nebo neopakovatelnost daného úkonu. Zároveň však může tato situace nasedat na další důvod, a to takový, že bez provedení domovní prohlídky jako takové není v daném trestním řízení dostatečně odůvodněn závěr, že trestný čin spáchala určitá osoba a trestní stíhání tak nemůže být ve smyslu § 160 odst. 1 Trestního řádu vůbec zahájeno.¹¹⁹ Neodkladnost provedení domovní prohlídky tedy nemůže být postavena pouze na skutečnosti, že prozatím nebylo zahájeno trestní stíhání, ale naopak se musí jednat o situaci, kdy reálně zahájeno být nemohlo.¹²⁰

Nutnost řádného zdůvodnění postupu ve smyslu § 160 odst. 4 Trestního řádu potvrzuje taktéž Ústavní soud, který uvádí, že *„i když za jistých okolností může mít domovní prohlídka v konkrétní věci charakter neodkladného úkonu, a že jako taková je ex lege přípustná, jde v takovém případě o zvlášť závažný zásah do ústavně zaručeného základního práva na domovní svobodu, a proto také rozhodnutí, na jehož základě má být takový úkon proveden, musí být i z tohoto hlediska zvláštní závažnosti přiměřeně a dostatečně zdůvodněn.*¹²¹

Ústavní soud zároveň shledává, že pokud dojde k provedení takového úkonu trestního řízení jako neodkladného, a to bez řádného zdůvodnění, tedy *„jestliže orgány činné v trestním řízení před provedením prohlídky nezahájily trestní stíhání, ač tak učinit mohly a měly, a namísto toho ji bez uvedení důvodu provedly jako neodkladný úkon, pak absenci tohoto odůvodnění již nelze považovat za pouhé formální pochybení, nýbrž za případ, kdy pro provedení úkonu jako neodkladného chybějí i věcné důvody a zásah Ústavního soudu je tak již nutný.*¹²² Pokud tedy Ústavní soud při posuzování zákonnosti provedení prohlídky dojde k výše uvedenému závěru, nezbyvá, než aby

¹¹⁸ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 10. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 3369/10.

¹¹⁹ Srov. AUEROVÁ, Jaroslava. ed. *Trestní řád: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7552-600-7, stav k 1. 5. 2017, § 82.

¹²⁰ Srov. Výkladové stanovisko NSZ ze dne 30. 8. 2017, č. 2/2017 – K některým otázkám postupu státního zástupce při podávání návrhů a provádění domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a pozemků.

¹²¹ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 22. 5. 1997, sp. zn. III. ÚS 287/96.

¹²² Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 24. 07. 2013, sp. zn. I. ÚS 4184/12.

přistoupil ke zrušení příkazu, kterým byla daná prohlídka nařízena, a to pro porušení základního práva příslušného stěžovatele.

3.4. Domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků z pohledu státního zástupce

Jelikož vykonávám funkci státní zástupkyně, chtěla bych zde vyjádřit svůj názor na stávající úpravu domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků a taktéž zhodnotit, v jaké trestné činnosti dochází k jejímu nařízení nejčastěji.

Domovní prohlídka případně prohlídka jiných prostor a pozemků není určitě tak běžným úkonem trestního řízení jako je například výslech svědka či ohledání místa činu. Z tohoto důvodu probíhá mnoho trestních řízení, ve kterých absolutně není potřeba takový úkon nařídit. Naopak jsou zde ale i takové druhy trestné činnosti, u kterých je provádění prohlídek zcela běžnou záležitostí.

V praxi se dle mých zkušeností využívá především v rámci drogové trestné činnosti, konkrétně u skutkových podstat uvedených pod § 283 - nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, § 284 - přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu, § 285 - nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku a § 286 - výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu. V průběhu prověřování a vyšetřování těchto vyjmenovaných trestných činů totiž často dochází k důvodnému podezření, že se na konkrétním místě přechovávají či používají omamné a psychotropní látky, rostliny obsahující takovou látku nebo nástroje potřebné k jejich výrobě či zpracování. V rámci těchto trestních řízení je zároveň velmi časté, že je zapotřebí prohlídku provést nejen v jednom objektu, ale hned v několika naráz, a to i včetně automobilů. V takových případech je pak velmi náročné takové prohlídky nařídit a provést tak, aby nedošlo k jejich zmaření. Obvykle totiž hrozí nebezpečí, že by po provedení jedné prohlídky došlo k odstranění či zničení hledaných věcí z objektů dalších. Státní zástupce zde tedy musí úzce spolupracovat s příslušným policejním orgánem, aby dané prohlídky proběhly co možná nejoperativněji a pokud možno naráz či v krátkém časovém odstupu.

Další oblastí, ve které dochází k nařízení prohlídek poměrně často, je hospodářská trestná činnost, kde jsou na rozdíl od předchozích skutkových podstat

nejčastěji vyhledávány různé dokumenty, faktury, ale taktéž počítačová data. V případě těchto trestných činů zároveň často dochází k prohledávání jiných prostor než těch, které slouží vyloženě k bydlení. Typicky se jedná o kancelářské prostory či prostory určené k podnikání.

Domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků se samozřejmě využívají i v jiných trestních řízeních, avšak v těchto dvou oblastech jsou dle mého názoru skutečně nejčtenější.

Pokud jde o zákonnou úpravu domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a pozemků, tak je tato z mého pohledu zcela komplexní a umožňuje orgánům činným v trestním řízení, aby tyto úkony v rámci trestního řízení bez problému prováděly. Za celou dobu své praxe, která ovšem zatím není nikterak dlouhá, jsem se nesetkala ani u sebe a ani u svých kolegů, že by došlo v souvislosti s nařízením či provedením prohlídky k nějakým obtížím. K problémům nedochází ani ze strany soudů, které velmi pohotově reagují na námi podané podněty k vydání příkazu a jen zřídka kdy se stane, že není takovému podnětu vyhověno. V této souvislosti je však nutné dodat, že pokud k takové situaci došlo, bylo ze strany soudu vždy řádně vysvětleno, z jakého důvodu nebyl příkaz vydán a takové rozhodnutí bylo vždy podloženo o reálné důvody.

Lehké změny by byly z mého pohledu vhodné u ustanovení týkajících se prohlídky konané v místech, kde vykonává svou praxi advokát. Tomuto tématu a i navrhovaným změnám se však budu blíže věnovat v jedné z následujících kapitol.

4. Provedení domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků

V předchozí kapitole jsem se věnovala domovní prohlídce a prohlídce jiných prostor a pozemků především po stránce formální. Zabývala jsem se tedy hlavně tím, co si pod domovní prohlídkou skutečně představit a dále postupem orgánů činných v trestním řízení, předcházejícím jejímu nařízení. Popsala jsem taktéž příkaz k domovní prohlídce jako takový, veškeré náležitosti, které musí obsahovat a dále možnosti napadení tohoto příkazu.

V této kapitole bych se naproti tomu ráda zaměřila na provedení domovní prohlídky a na jednotlivé kroky, které jsou v jejím průběhu ze strany orgánů činných v trestním řízení prováděny a jaká pravidla a postupy musí být dodrženy.

4.1. Předchozí výslech

Pokud v rámci konkrétního trestního řízení dojde k řádnému nařízení domovní prohlídky či prohlídky jiných prostor a pozemků tak, jak bylo popsáno výše, přistoupí se k jejímu provedení, a to na základě vydaného příkazu.

Ustanovení § 84 Trestního řádu udává, že „*vykonat domovní prohlídku nebo osobní prohlídku nebo prohlídku jiných prostor a pozemků lze jen po předchozím výslechu toho, u koho nebo na kom se má takový úkon vykonat, a to jen tehdy, jestliže se výslechem nedosáhlo ani dobrovolného vydání hledané věci nebo odstranění jiného důvodu, který vedl k tomuto úkonu. Předchozího výslechu není třeba, jestliže věc nesnese odkladu a výslech nelze provést okamžitě.*“¹²³

Předpokladem pro přistoupení k samotné prohlídce je tedy provedení předchozího výslechu. Důvodem zakotvení tohoto ustanovení do trestního řádu je snaha o naplnění smyslu trestního řízení bez větších zásahů do základních práv a svobod osob, u kterých se prohlídka provádí, tedy snaha o dodržení zásady zdrženlivosti uvedené v § 2 odst. 4

¹²³ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 84.

Trestního řádu.¹²⁴ Pokud totiž dojde po daném výsledku k vydání věci či osoby, jež jsou předmětem příkazu, není již následně nutné k prohlídce přistoupit a dané prostory a s tím spojené soukromí jejich uživatelů, tak zůstanou nedotčeny. Shodně je tomu tak i ve druhém z případů, uvedených v § 84, a to v případě, že výsledkem došlo k odstranění jiných důvodů, které k provedení domovní prohlídky vedly, přičemž lze za tyto důvody považovat např. zjištění, že hledané věci již byly zničeny nebo je lze nalézt na jiném místě.¹²⁵

Při samotném výsledku se přiměřeně postupuje podle § 91 a § 97 a násl. Trestního řádu, podle toho, zda se jedná o výsledek osoby obviněné, či jiné osoby. Konkrétní postup provádění takového výsledku tedy upraven není a je odkázáno na všeobecnou úpravu v těchto ustanoveních. Osoba, vůči níž předchází výsledek směřuje, tak musí být mimo jiné řádně poučena o svých právech a musí být zjištěna její totožnost.

Jelikož se jedná o procesní úkon ve smyslu Trestního řádu, musí být i o jeho průběhu, ve smyslu § 55 odst. 1 Trestního řádu, sepsán řádný protokol.¹²⁶ Pokud k předchozímu výsledku došlo bezprostředně předtím, než byla domovní prohlídka vykonána, postačí, pokud bude jeho průběh zaznamenán v protokolu o provedení této prohlídky dle § 85 odst. 3 Trestního řádu, což je patrné např. z rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 23. 4. 2003, sp. zn. 3 To 850/2002.¹²⁷

Taktéž Ústavní soud dává předchozímu výsledku dostatečnou váhu a trvá na jeho řádné protokolaci, a to např. ve svém Nálezu ze dne 21. 1. 1999, sp. zn. III. ÚS 486/98, kde udává, že *„výsledek je nepochybně procesní úkon a jako takový podléhá režimu a podmínkám trestního řádu a o něm jako o řádném procesním úkonu platí, že musí být v přiměřené formě protokolárně podchycen; nadto (předběžný) výsledek před provedením domovní prohlídky jako vážného, byť za zákonem stanovených podmínek zcela legálního zásahu do ústavně zaručeného základního práva má tento zásah odvrátit. Nelze proto*

¹²⁴ Srov. HŘEBÍČEK, Vladislav. *Prohlídky u advokátů (§ 85b trestního řádu)*. Praha: Leges, 2017. Praktik. ISBN 978-80-7502-231-8, s. 16.

¹²⁵ Srov. ŠÁMAL, Pavel a Tomáš GRIVNA. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, § 84.

¹²⁶ Srov. AUEROVÁ, Jaroslava. ed. *Trestní řád: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7552-600-7, stav k 1. 5. 2017, § 84.

¹²⁷ Srov. Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 23. 4. 2003, sp. zn. 3 To 850/2002.

předběžný výslech, jako zákonem předpokládaný, a proto také nezbytný procesní úkon, nahradit jakoukoli konverzací vedenou mimo protokol.“¹²⁸

I přes výše uvedené však, dle ustálené judikatury, určité nepřesnosti či nedostatky v takovém protokolu nutně nezpůsobují nezákonnost celé domovní prohlídky, a to za předpokladu, že je její zákonnost zřejmá z jiných dostupných důkazů.¹²⁹ Tato skutečnost vyplývá např. z Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) ze dne 29. 3. 2000, sp. zn. 5 Tz 32/2000, ve kterém tento mimo jiné uzavřel, že pokud „*trpí protokol o provedení domovní prohlídky některými formálními nedostatky, neznamená to samo o sobě její nezákonnost a nepoužitelnost důkazů, jestliže je z jiných důkazů patrné, že tato proběhla v souladu se zákonem.*“¹³⁰

Z citovaného ustanovení § 84 Trestního řádu je dále patrné, že k předchozímu výslechu nemusí, za určitých předpokladů, vůbec dojít. Jedná se o situace, kdy věc nesnese odkladu, tedy kdy například hrozí zničení, poškození či jiné způsoby znemožnění nálezu hledané věci a dále taktéž pokud existují překážky na straně osoby, u které má být domovní prohlídka provedena. Jedná se typicky o situace, kdy se taková osoba nachází v cizím státu, skrývá se, je na útěku, či je pod silným vlivem některých omamných látek.¹³¹

K této problematice se opakovaně vyjádřily ve svých rozhodnutích taktéž soudy, a to např. v již výše zmíněném Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tz 32/2000, který uvádí, že „*předchozí výslech osoby, u níž se má prohlídka vykonat, nebude možné okamžitě provést nejen tehdy, jsou-li překážky výslechu na straně této osoby (např. v podobě jejího pobytu v cizině či na neznámém místě, nedovoluje-li to její zdravotní stav, opilost atd.), ale rovněž za situace, kdy takové překážky zde sice nejsou, ale z kriminalisticko-taktického hlediska a s přihlédnutím k očekávanému důkaznímu významu výsledků domovní prohlídky je třeba postupovat urychleně. Nemožnost*

¹²⁸ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 21. 1. 1999, sp. zn. III. ÚS 486/98.

¹²⁹ Srov. <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/domovni-prohlidka-92064.html>.

¹³⁰ Srov. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 3. 2000, sp. zn. 5 Tz 32/2000.

¹³¹ Srov. ŠÁMAL, Pavel a Tomáš GRIVNA. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, § 84.

*předchozího výsledku tedy může být způsobena již samotnou neodkladností provedení domovní prohlídky.*¹³²

Tatáž situace nastává samozřejmě i v případě, kdy je celá domovní prohlídka, v rámci daného trestního řízení, prováděna jako neodkladný úkon ve smyslu § 160 odst. 4 Trestního řádu. I zde totiž vyvstává otázka, zda neodkladnost onoho úkonu umožňuje provedení předchozího výsledku či nikoliv.

I v takových případech však musí být dbáno na výše uvedenou zásadu zdrženlivosti, která by měla být dodržována v rámci celého trestního řízení.¹³³

4.2. Účast osoby, u které se prohlídka provádí, její povinnost úkony strpět, možnost překonání odporu

V rámci ustanovení upravujících postup při výkonu domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků je zakotvena taktéž úprava práv a povinností osob, u kterých se daná prohlídka koná.

4.2.1. Účast osoby, u které se prohlídka provádí

Dalším ustanovením Trestního řádu, které upravuje postup při provádění domovní prohlídky či prohlídky jiných prostor a pozemků je § 85 Trestního řádu. V rámci odst. 1 se toto ustanovení zabývá účastí osoby, u které se příslušný procesní úkon provádí, když uvádí, že *„orgán vykonávající domovní prohlídku nebo prohlídku jiných prostor je povinen umožnit osobě, u níž se takový úkon koná, nebo některému dospělému členu domácnosti nebo v případě prohlídky jiných prostor též jejímu zaměstnanci účast při prohlídce. O právu účasti při prohlídce je povinen tyto osoby poučit.*¹³⁴

Zmíněné ustanovení se z logiky věci dotýká pouze domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor, nikoliv tedy prohlídky pozemků, u které nemusí být účast zmíněné osoby umožněna.

¹³² Srov. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 3. 2000, sp. zn. 5 Tz 32/2000.

¹³³ Srov. HŘEBÍČEK, Vladislav. *Prohlídky u advokátů (§ 85b trestního řádu)*. Praha: Leges, 2017. Praktik. ISBN 978-80-7502-231-8, s. 16.

¹³⁴ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 85 odst. 1.

Príslušný orgán trestního řízení je tedy dle uvedeného ustanovení povinen umožnit účast zmíněných osob při provádění samotné prohlídky. Osobou, u které se prohlídka koná, jsem se zabývala již v předcházející kapitole 3. Další osobou, které může být účast na prohlídce umožněna, je ale také jakýkoliv dospělý člen domácnosti, případně zaměstnanec.

Za dospělého člena domácnosti lze považovat osobu zletilou, tj. dle § 30 odst. 1 Občanského zákoníku, osobu, která dovršila osmnáctý rok věku. Tato osoba zároveň musí s osobou, u které se prohlídka koná, obývat stejnou domácnost, případně může být ve vztahu k této osobě osobou blízkou, nacházející se v domácnosti. Zde je tedy připuštěn extenzivní výklad, dle kterého se nutně nemusí jednat o osobu přímo sdílející stejnou domácnost.¹³⁵

V případě prohlídky jiných prostor patří mezi osoby, kterým musí orgán provádějící tuto prohlídku umožnit účast, taktéž zaměstnanec. Za zaměstnance lze přitom dle § 6 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, považovat „*fyzickou osobu, která se zavázala k výkonu závislé práce v základním pracovněprávním vztahu.*“¹³⁶

Další osobou, jejíž účast u domovní prohlídky či prohlídky jiných prostor a pozemků připadá do úvahy, je obhájce. Dle ustanovení § 165 Trestního řádu je totiž tento „*po zahájení trestního stíhání oprávněn být přítomen při vyšetřovacích úkonech, jejichž výsledek může být použit jako důkaz v řízení před soudem.*“¹³⁷ Dle citovaného ustanovení je zřejmé, že se musí jednat o situace, kdy ke konání prohlídky dochází až po zahájení trestního stíhání. Dle dalšího odstavce zmiňovaného ustanovení je pak policejní orgán povinen „*včas obhájci sdělit, o jaký druh úkonu se jedná, dobu a místo jeho konání, a to za předpokladu, že obhájce oznámí, že se chce účastnit vyšetřovacích úkonů.*“¹³⁸

Zásadní pro posouzení nutnosti umožnění účasti obhájce při konané prohlídce je zde tedy fakt, zda je domovní prohlídka či prohlídka jiných prostor a pozemků, konaná po zahájení trestního stíhání, takovým vyšetřovacím úkonem, o kterém hovoří právě

¹³⁵ Srov. ŠÁMAL, Pavel a Tomáš GRÍVNA. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, § 85.

¹³⁶ Srov. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění, ust. § 6.

¹³⁷ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 165 odst. 2.

¹³⁸ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 165 odst. 3.

zmíněný § 165 odst. 2 Trestního řádu. Hlavní tedy je, zda je možné takovou prohlídku považovat za procesní úkon, jehož výsledek lze použít jako důkaz v následujícím řízení před soudem.

Tato otázka však není v rámci judikatury či odborné literatury s jistotou zodpovězena. V některých pramenech se však dají názory na tuto problematiku nalézt. Jeden z nich je takový, že domovní prohlídku či prohlídku jiných prostor a pozemků nelze považovat za vyšetřovací úkon ve smyslu zmiňovaného ustanovení § 165 odst. 2 Trestního řádu. Podstatou takového závěru je skutečnost, že důvodem, proč k prohlídkám, které jsou předmětem této práce dochází, je především nalezení a následně zajištění věcí důležitých pro dané trestní řízení. Tyto věci přitom následně, v rámci trestního řízení, figurují jakožto důkazy věcné, které je možno dále použít jako důkazy v řízení před soudem. S ohledem na tyto skutečnosti se tedy autor domnívá, že není důvodné považovat domovní prohlídky či prohlídky jiných prostor a pozemků za úkony ve smyslu § 165 odst. 2 Trestního řádu.¹³⁹

Stejný názor zastává i další z autorů, který tento opírá o řadu důvodů. Jedním z nich je přesvědčení, že se zákonodárce snažil v rámci § 165 odst. 2 vyhnout situacím, kdy by nebylo možné určitý úkon v rámci vyšetřování provést znovu před soudem, přičemž takové situace si lze představit typicky u úkonů spojených s člověkem jako takovým a jeho schopností si něco zapamatovat, vnímat atd. U těchto úkonů totiž může následně vlivem úrazu či úmrtí dojít ke znemožnění jejich opakování. Jedná se typicky o výslech svědka atd. V případě domovní prohlídky či prohlídky jiných prostor a pozemků tomu tak však není, jelikož hlavním cílem takového úkonu je zjištění, zda se někde nachází určitá věc či ne, a ta poté slouží jako důkaz věcný.

Svůj názor autor opřel i o jazykový výklad zmíněného ustanovení Trestního řádu, který hovoří o úkonu, jehož výsledek lze použít v řízení před soudem. Z logiky věci tedy z ustanovení vyplývá, že se musí jednat o výsledek, tedy o skutečnost, která před samotným provedením úkonu neexistovala. Typicky se jedná o výslech svědka, kdy je výsledkem protokol o jeho výpovědi, ve které je tato zaznamenána. V rámci provedení prohlídky však k žádnému výsledku v tomto smyslu nedochází, jelikož hledaná věc nevznikla provedením prohlídky, ale byla tu již předtím.

¹³⁹ Srov. FRYŠTÁK, Marek. *Účast obhájce na vyšetřování*, In: *Trestněprávní revue*, roč. 2015, č. 5, str. 116.

Dalším z důvodů, proč prohlídku neřadit mezi úkony zamýšlené § 165 odst. 2 Trestního řádu, je její systematické zařazení v rámci Trestního řádu do Hlavy čtvrté: „Předběžná opatření a zajištění osob a věcí důležitých pro trestní řízení“, nikoliv tedy do Hlavy páté: „Dokazování“.

Posledním z důvodů je taktéž skutečnost, že v případě některých závažnějších trestných činů, na kterých se mohlo podílet více spolupachatelů, může být žádoucí provedení prohlídek na několika místech najednou. S ohledem na to, aby však nedošlo ke zničení či uschování hledaných věcí, je pak většinou žádoucí takové prohlídky provést naráz. Pokud by však mělo být obhájci, případně všem obhájcům vícero obviněných umožněno se takového úkonu účastnit, nebylo by možné tyto naráz provést. Aby se tedy zamezilo případnému uschování či přemístění hledaných věcí, muselo by se leda přistoupit k zapečetění jednotlivých prostor a následnému postupnému provedení prohlídek za účasti obhájců. V některých případech by se však mohlo jednat o prostory, které nepatří přímo obviněným a byla by tak nadměru zasažena osobní práva dotčených osob, což z logiky věci nepřipadá v úvahu a nebyl by dodržen princip proporcionality.¹⁴⁰

Z pohledu samotného obhájce a jeho klienta je však situace zcela opačná, když tito mají samozřejmě zájem na tom, aby se obhájce domovních prohlídek účastnil a bylo tak zachováno právo klienta na jeho obhajobu.

Z výše uvedeného je tedy patrné, že na sebe zde naráží dva protichůdné zájmy, a to zájem orgánů činných v trestním řízení na získání důkazů a zájem osoby, proti které se příslušné trestní řízení vede, na to, aby bylo zachováno její právo na obhajobu.

Oba názory jsou z mého pohledu zcela ospravedlnitelné a logické a je proto velmi těžké s jistotou říct, ke kterému je vhodné se přiklonit. Přesto jsem spíše nakloněna názoru prvnímu, tedy tomu, že v případě, kdy není možné prostory bez většího zásahu do osobních práv jiných osob zabezpečit, může dojít k provedení prohlídky i bez přítomnosti obhájce. Důvod mého názoru je ten, že v opačném případě by za takové situace nemuselo k provádění prohlídek vůbec docházet, jelikož by bylo vysoce

¹⁴⁰ Srov. HŘEBÍČEK, Vladislav. *Prohlídky u advokátů (§ 85b trestního řádu)*. Praha: Leges, 2017. Praktik. ISBN 978-80-7502-231-8, s. 67-72.

pravděpodobné, že by byly hledané věci z příslušných míst včas odstraněny a orgánům činným v trestním řízení by tak bylo znemožněno jejich nalezení.

V následující kapitole se budu dále zabývat účastí dalších osob, a to v situacích, kdy dochází k provádění prohlídky v prostorách, ve kterých advokát vykonává svou advokátní praxi.

4.2.2. Povinnost strpět úkony související s provedením domovní prohlídky

Podle ustanovení § 85a Trestního řádu je „osoba, u níž má být provedena domovní prohlídka, prohlídka jiných prostor a pozemků, osobní prohlídka nebo vstup do obydlí, povinna tyto úkony strpět.“¹⁴¹

Osoba, u níž se prohlídka koná, má tedy povinnost se takovému úkonu podrobit a vyvarovat se jakémukoliv kladení odporu či úmyslnému vytváření překážek, které by jejímu provedení bránily. Není tedy možné, aby se taková osoba svým jednáním snažila výkon domovní prohlídky znemožnit a tím zmařit dosažení účelu trestního řízení.

Tuto úpravu, uvedenou v Trestním řádu, je možno chápat jakožto upřesnění některých zásad trestního řízení, a to konkrétně zásady, že nikdo nesmí být nucen konat to, co mu zákon nenařizuje a dále zásady, že státní moc je možné uplatňovat pouze v případech, mezích a způsobem stanoveným zákonem.¹⁴²

4.2.3. Možnost překonání odporu

Výše jsem uvedla, že je osoba, u níž se příslušná domovní prohlídka koná, povinna provedení takové prohlídky strpět. Z tohoto ustanovení tak logicky vyplývá, že musí být dán také postup pro případy, kdy by taková osoba strpět provedení domovní prohlídky odmítla.

Tato úprava je uvedena v § 85a Trestního řádu, a to konkrétně v jeho odstavci 2., který uvádí, že „pokud osoba, vůči níž směřuje úkon uvedený v odstavci 1, neumožní

¹⁴¹ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 85a odst. 1.

¹⁴² Srov. AUEROVÁ, Jaroslava. ed. *Trestní řád: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7552-600-7, stav k 1. 5. 2017, § 85a.

*provedení takového úkonu, jsou orgány provádějící úkon oprávněny po předchozí marné výzvě překonat odpor takové osoby nebo jí vytvořenou překážku. O tom učiní záznam do protokolu.*¹⁴³

Jak je ze znění výše uvedeného odstavce patrné, musí samotnému překonání odporu předcházet výzva učiněná ze strany orgánu provádějícího daný úkon trestního řízení. Příslušný orgán trestního řízení tedy musí osobu, jež odmítla strpět provedení domovní prohlídky, vyzvat, aby tento úkon strpěla a teprve po jejím marném učinění může přistoupit k překonání odporu osoby případně překážky vytvořené osobou, vůči které tato výzva směřovala.

Za odpor lze ve smyslu tohoto ustanovení považovat fyzickou aktivitu dotčené osoby, kterou se tato snaží provedení domovní prohlídky zmařit. Pod pojmem překážka vytvořená touto osobou si pak lze představit cokoliv, co je způsobilé znemožnit orgánu trestního řízení vstup do daných prostor. Typicky se může jednat o jakýkoliv zámek, pletivo, mříž, ale taktéž o psa či elektronický způsob zabezpečení. Z ustálené praxe taktéž vyplývá, že je možno za překážku považovat i využití hlídání objektu prostřednictvím bezpečnostní služby.¹⁴⁴

Konkrétní postup, jak překonání odporu osoby provést, však zákon neudává. V praxi připadá do úvahy např. možnost uložení pořádkové pokuty ve smyslu ustanovení § 66 odst. 1 Trestního řádu. Vůči fyzickému odporu dané osoby je dále možné použít různých prostředků, a to např. chvatů a hmatů, ale i obušku, pout či psa. Příslušný orgán může taktéž přistoupit k provedení donucovacích prostředků ve smyslu ustanovení § 51 až 53 zákona o Policii, § 20 až 22 zákona č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů, příp. § 44 zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky atd. Konkrétně se jedná o možnost využití varovného výstřelu, slzotvorného, elektrického nebo jiného obdobně dočasně zneschopňujícího prostředku atd.¹⁴⁵

¹⁴³ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 85a odst. 2.

¹⁴⁴ Srov. AUEROVÁ, Jaroslava. ed. *Trestní řád: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7552-600-7, stav k 1. 5. 2017, § 85a.

¹⁴⁵ Srov. ŠÁMAL, Pavel a Tomáš GRIVNA. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, § 85a.

4.3. Nezúčastněná osoba

Ustanovení § 85 Trestního řádu dále ve svém odst. 2 udává, „že je k výkonu domovní a osobní prohlídky třeba přibrat osobu, která není na věci zúčastněna.“¹⁴⁶

Zmíněné ustanovení je, jak je z jeho znění patrné, zacílené pouze na domovní a osobní prohlídku a netýká se tedy prohlídky jiných prostor a pozemků. S ohledem na existující nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 3/09 ze dne 8. 6. 2010, lze však uvažovat o možnosti analogického využití právě i ve vztahu k prohlídkám jiných prostor a pozemků. Svědčí o tom i ta skutečnost, že Ústavní soud ve zmíněném nálezu shledal, že zásah do lidských práv a základních svobod způsobený při prohlídce jiných prostor a pozemků, odpovídá svou závažností zásahu způsobenému domovní prohlídkou.¹⁴⁷

Jak již ze samotného označení takové osoby vyplývá, mělo by se vždy jednat o osobu, která není nikterak spjata s daným trestním řízením a osobně jí na výsledku takového řízení nezáleží. Její účast u daného úkonu je důležitá zejména kvůli tomu, aby mohla být případně vyslechnuta jakožto svědek a popsat podrobnosti o průběhu a výsledku prohlídky. Z logiky věci se tedy nemůže jednat ani o osobu poškozenou či o zástupce České advokátní komory, v případě prohlídky konané u advokáta.

V praxi je však často problematické takovou osobu, která by výše uvedené podmínky splňovala, najít. Před jejím přibráním je tedy důležité pečlivě zkoumat její případnou provázanost s daným trestním řízením, s osobami, kterých se toto řízení dotýká nebo s osobami, které jsou součástí orgánu trestního řízení v dané věci. V případě jakékoliv pochybnosti o skutečné nezúčastněnosti takové osoby je zapotřebí vybrat osobu jinou, která by takové pochybnosti nevyvolávala.

K tomu, aby bylo možno nezúčastněnost dané osoby skutečně posoudit, je nutné, aby byla tato dostatečně identifikována v rámci protokolu o provedení příslušné domovní prohlídky. V tomto případě však nepostačí standardní údaje, jako je jméno,

¹⁴⁶ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 85 odst. 2.

¹⁴⁷ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 8. 6. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 3/09.

příjmení a datum narození, ale je zapotřebí uvést taktéž, kde je osoba zaměstnána, či u jaké instituce studuje atd.¹⁴⁸

Nejčastěji jsou za nezúčastněné osoby, alespoň co jsem se sama setkala, přibírání strážníci městské policie případně zástupci dané obce, a to včetně starosty, pokud se jedná o obec menší. V některých případech policejní orgán taktéž přistupuje k tomu, že za osobu nezúčastněnou přibere policistu, působícího u jiného útvaru, případně civilního zaměstnance Policie ČR. Takový postup sice není dle judikatury, konkrétně např. dle Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2013, sp. zn. 7 Tdo 1539/2012, nezákonný, avšak v dané situaci není zcela vhodný, a to s ohledem na požadavek skutečné nestrannosti.¹⁴⁹

Z ustálené judikatury taktéž vyplývá, že pokud dojde v průběhu domovní prohlídky k tomu, že se nezúčastněná osoba odmítne dále účastnit tohoto úkonu, nejedná se o nedostatek, který by měl následně automaticky způsobit procesní nepoužitelnost daného úkonu.¹⁵⁰

4.4. Průběh domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků

Pokud dle výše uvedených ustanovení dojde k nařízení domovní prohlídky, případně prohlídky jiných prostor a pozemků, musí být dodržen určitý postup v rámci jejího provádění.

Na počátku samotné prohlídky musí ze strany policejního orgánu, který bude prohlídku provádět, dojít k prokázání jeho oprávnění k takovému úkonu.

Obecná povinnost prokázání své příslušnosti k provádění určitého úkonu je pro policisty dána v zákoně o Policii, konkrétně v § 12 tohoto zákona. Dle tohoto ustanovení je policista povinen prokázat svou příslušnost „služebním stejnokrojem,

¹⁴⁸ Srov. Výkladové stanovisko NSZ ze dne 30. 8. 2017, č. 2/2017 – K některým otázkám postupu státního zástupce při podávání návrhů a provádění domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a pozemků, s. 7.

¹⁴⁹ Srov. Výkladové stanovisko NSZ ze dne 30. 8. 2017, č. 2/2017 – K některým otázkám postupu státního zástupce při podávání návrhů a provádění domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a pozemků, s. 8.

¹⁵⁰ Srov. Usnesení Krasjkého soudu v Brně ze dne 8. 2. 2011, sp. zn. 8To 39/2011.

služebním průkazem nebo odznakem policie, na kterých musí být zřetelně viditelné identifikační číslo.“¹⁵¹

V případě domovní prohlídky je tato povinnost rozšířena, a to o povinnost předložení příslušného soudního příkazu k provedení takové prohlídky, což vyplývá z ustanovení § 85 odst. 2 Trestního řádu, které doslovně uvádí, že „*orgán vykonávající prohlídku prokáže své oprávnění.*“¹⁵² Soudní příkaz přitom musí být v písemné podobě, a to buď v originále či v opise.¹⁵³

Následně musí dojít, jak již bylo uvedeno výše, k předchozímu výsledku osoby, u které se prohlídka bude konat, a to způsobem, který jsem v předchozí kapitole popsala.

Po výsledku dané osoby je tato obvykle vyzvána k dobrovolnému vydání věci či osob, které jsou předmětem příkazu k domovní prohlídce či prohlídce jiných prostor a pozemků, přičemž pokud k dobrovolnému vydání nedojde, přistoupí se k provedení samotné prohlídky.

Policejní orgán za tímto účelem musí vstoupit do příslušného objektu, který je předmětem soudního příkazu, a následně tento prohledat a snažit se nalézt hledané předměty či osoby důležité pro trestní řízení.

Průběh celé prohlídky přitom musí být zaznamenán do protokolu o jejím provedení, přičemž podrobnostem takového protokolu se budu věnovat v následující kapitole.

4.5. Účast státního zástupce

Možnost účasti státního zástupce na domovní prohlídce či prohlídce jiných prostor a pozemků je v rámci Trestního řádu upravena v rámci všeobecných oprávnění státního zástupce, a to konkrétně v § 174 odst. 2 písm. c) Trestního řádu, který uvádí, že je „*státní zástupce při výkonu dozoru oprávněn mimo jiné zúčastnit se provádění úkonů*

¹⁵¹ Srov. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, ust. § 12.

¹⁵² Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 85 odst. 2.

¹⁵³ Srov. HŘEBÍČEK, Vladislav. *Prohlídky u advokátů (§ 85b trestního řádu)*. Praha: Leges, 2017. Praktik. ISBN 978-80-7502-231-8, s. 76-77.

policejního orgánu.“¹⁵⁴ Domovní prohlídka přitom nepochybně, mezi tímto ustanovením zamýšlené úkony, patří.

Dalším podkladem pro účast státního zástupce na domovní prohlídce či prohlídce jiných prostor a pozemků je POP č. 9/2019, a to konkrétně jeho čl. 26, který mimo jiné uvádí, že

1) státní zástupce zváží svou účast při provádění neodkladných a neopakovatelných úkonů za účasti soudce, ohledání, domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků, dále při rekonstrukci, vyšetřovacím pokusu a prověrce výpovědi na místě, a to zejména s přihlédnutím k povaze a závažnosti věci, jakož i ke způsobu, rozsahu, místu a dalším okolnostem jejich předpokládaného provedení.

(3) V rámci své účasti státní zástupce sleduje postup policejního orgánu a dbá na zákonný postup policejního orgánu při provádění úkonu a jeho náležitou protokolaci, včetně uvedení skutečností, na jejichž základě je úkon shledáván neodkladným nebo neopakovatelným, v protokolu. Do provádění úkonů jinak zasahuje jen výjimečně, pokud je to nutné k zajištění jejich správného a zákonného provedení.

(4) O účasti na úkonu podle odstavců 1 a 2 sepíše státní zástupce záznam, v němž uvede zejména pokyny vydané v rámci úkonu policejnímu orgánu, popř. další podstatné skutečnosti.¹⁵⁵

Z výše uvedených ustanovení je tedy patrné, že je ponecháno na úvaze samotného státního zástupce, který je činným dozorem nad konkrétním trestním řízením, zda se domovní prohlídka či prohlídka jiných prostor a pozemků zúčastní. V případě, že sezná, že je jeho účast na dané prohlídce žádoucí, působí v místě výkonu především jakožto osoba, která dohlíží na zákonnost provedení samotného úkonu. Není tedy běžné, že by státní zástupce na místě do konání prohlídky nějakým způsobem zasahoval. K jeho zásahu dochází právě až v momentě, kdy shledá, že při výkonu prohlídky dochází způsobem, který není v souladu se zákonem nebo není správný.

¹⁵⁴ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 174 odst. 2, písm. c).

¹⁵⁵ Srov. Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019 o postupu státních zástupců v trestním řízení, čl. 26.

V praxi dochází k účasti státního zástupce na domovní prohlídce jen velmi zřídka a k provedení úkonu tak ve většině případů dochází bez něj.

Při účasti státního zástupce na domovní prohlídce přitom samozřejmě existuje riziko ohrožení jeho života či zdraví, a to ze strany osob, u kterých se daná prohlídka koná. Často se, jak již bylo řečeno výše, jedná o osoby podezřelé či obviněné z trestné činnosti, která je předmětem daného trestního řízení. Od svých kolegů z jiných státních zastupitelství, kteří vedou přednášky v rámci vzdělávání na Justiční akademii, vím o velmi nebezpečných situacích, do kterých se tito v průběhu domovní prohlídky dostali.

Při jedné z domovních prohlídek, která se měla konat v trestní věci týkající se drogové trestné činnosti, mělo například dojít k situaci, kdy podezřelá v průběhu domovní prohlídky požádala orgány konající tuto prohlídku o umožnění umytí vlasů, a to za účelem schůzky, na kterou měla údajně v brzké době odejít. Policejní orgán této nestandardní žádosti vyhověl, a to s podmínkou, že podezřelou bude kontrolovat jedna z policistek. Během umývání vlasů si však policistka všimla, že podezřelá neustále manipuluje s odtokem ve sprchovém koutu a raději proto podezřelou vyzvala, aby mytí vlasů ukončila a odtok prohlédla. Uvnitř následně našla střelnou zbraň, kterou se podezřelá snažila vyndat ven a následně tuto mohla mít v úmyslu uschovat, či použít proti osobám provádějícím prohlídku.

Další státní zástupce, který vedl jinou z takových přednášek, se taktéž setkal s použitím střelné zbraně při výkonu domovní prohlídky. V rámci této domovní prohlídky však měl být v ohrožení on sám, když nám vyprávěl, že se prohlídky účastnil a spolu s podezřelým seděl v jejím průběhu v prostoru kuchyně u jídelního stolu. Následně se však zjistilo, že měl podezřelý celou dobu pod tímto stolem uschovanou střelnou zbraň, kterou měl namířenou právě na osobu dotyčného státního zástupce. Střelnou zbraň však podezřelý naštěstí nepoužil.

4.6. Protokol, námitky proti protokolu a průběhu domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků, potvrzení o výsledku

Ustanovení § 85 odst. 3 a odst. 4 upravují otázku protokolace provedené domovní prohlídky či prohlídky jiných prostor a pozemků a taktéž nutnost zaslání potvrzení o jejím výsledku.

Zmíněná ustanovení konkrétně uvádějí, že „v protokole o prohlídce je třeba též uvést, zda byla dodržena ustanovení o předchozím výsledku, popřípadě označit důvody, proč dodržena nebyla. Došlo-li při prohlídce k vydání nebo odnětí věci, je třeba pojmout do protokolu také údaje uvedené v § 78 odst. 5. Osobě, u které byla prohlídka vykonána, vydá orgán, který takový úkon vykonal, ihned, a není-li to možné, nejdéle do 24 hodin poté písemné potvrzení o výsledku úkonu, jakož i o převzetí věci, které byly přitom vydány nebo odňaty, anebo opis protokolu.“¹⁵⁶

4.6.1. Protokol o průběhu domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků

V rámci Trestního řádu jsou stanovena obecná pravidla o sepisování protokolu o každém úkonu trestního řízení, a to s výjimkou, kdy zákon nestanoví jinak. Tato úprava je konkrétně obsažena v § 55 odst. 1 Trestního řádu, který udává, že „nestanoví-li zákon jinak, o každém úkonu trestního řízení se sepíše, a to zpravidla při úkonu nebo bezprostředně po něm, protokol, který musí obsahovat

a) pojmenování soudu, státního zástupce nebo jiného orgánu provádějícího úkon,

b) místo, čas a předmět úkonu,

c) jméno a příjmení úředních osob a jejich funkce, jméno a příjmení přítomných stran, jméno, příjmení a adresu zákonných zástupců, opatrovníků, obhájců a zmocněnců, popřípadě jméno a příjmení dalších osob, kteří se úkonu zúčastnili, a u obviněného a poškozeného též adresu, kterou uvede pro účely doručování, a další údaje nutné k zjištění nebo ověření totožnosti, včetně data narození nebo rodného čísla; jsou-li při prováděném úkonu zjištěny údaje o bydlišti a doručovací adrese, o místě výkonu zaměstnání či povolání nebo podnikání poškozeného, svědka, zákonného zástupce, opatrovníka, zmocněnce nebo důvěrníka, pak se na žádost těchto osob do protokolu neuvádějí, není-li to nezbytné pro dosažení účelu trestního řízení, ale vedou se tak, aby se s nimi mohli seznamovat pouze orgány činné v trestním řízení a úředníci Probační a mediační služby činní v dané věci; to platí také pro údaje o osobních, rodinných a majetkových poměrech poškozeného a svědka; je-li to nezbytné pro řádné uplatnění práva na obhajobu osoby, proti níž se trestní řízení vede, sdělí se této osobě potřebné

¹⁵⁶ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 85 odst. 3, odst. 4.

údaje; o sdělení údaje a jeho důvodech se učiní záznam do protokolu a bez zbytečného odkladu se o tom informuje osoba, o jejíž údaj jde,

d) stručné a výstižné vylíčení průběhu úkonu, z něhož by bylo patrné i zachování zákonných ustanovení upravujících provádění úkonu, dále podstatný obsah rozhodnutí při úkonu vyhlášených, a byl-li hned při úkonu doručen opis rozhodnutí, osvědčení o tomto doručení; pokud se provádí doslovná protokolace výpovědi osoby, je třeba to v protokole označit tak, aby bylo možné bezpečně určit počátek a konec doslovné protokolace,

e) návrhy stran, udělené poučení, popřípadě vyjádření poučených osob,

f) námitky stran nebo vyslychaných osob proti průběhu úkonu nebo obsahu protokolu.¹⁵⁷

Kromě výše uvedených náležitostí jsou tu však další, které jsou nutné pouze v případě protokolu o domovní prohlídce nebo prohlídce jiných prostor a pozemků. Tyto náležitosti jsou poté upraveny v § 85 odst. 3, který udává, že „v protokole o prohlídce je třeba uvést, zda byla dodržena ustanovení o předchozím výsledku, popřípadě označit důvody, proč dodržena nebyla. Došlo-li při prohlídce k vydání nebo odnětí věci, je třeba pojmut do protokolu také údaje uvedené v § 78 odst. 5.“¹⁵⁸

Z citovaného ustanovení je patrné, že v rámci protokolu o úkonu trestního řízení, který je předmětem této práce, musí být uvedeny i jiné náležitosti než ty, které jsou obecně uvedeny v § 55 Trestního řádu. Především se zde jedná o povinnost uvést věci, které byly v průběhu prohlídky nalezeny a došlo k jejich vydání či odnětí, a to včetně jejich popisu a jejich konkrétního umístění. Pro konkretizaci mohou být použity i fotografie, videa či plánky zachycující prostor s takovými věcmi. Takové fotografie a videa však musí být dále specifikovány, a to zejména uvedením času jejich pořízení.¹⁵⁹

Pokud v rámci domovní prohlídky dojde taktéž k překonání odporu či překážky, tak jak jsem popisovala výše v předchozí kapitole, je nutné, takovou skutečnost do protokolu také zapsat.

¹⁵⁷ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 55 odst. 1.

¹⁵⁸ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 85 odst. 3.

¹⁵⁹ Srov. AUEROVÁ, Jaroslava. ed. *Trestní řád: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7552-600-7, stav k 1. 5. 2017, § 85 odst. 3.

Dále by mělo být v protokolu uvedeno, zda došlo před provedením samotné prohlídky k předchozímu výsledku ve smyslu již zmiňovaných ustanovení a pokud ne, tak proč tomu tak nebylo, resp. čím byla nemožnost provedení výsledku způsobena, a proč nebylo možné s provedením úkonu vyčkat do doby, kdy bude takový výsledek možno provést.¹⁶⁰

V případě, že je prohlídka prováděna v prostoru, kde advokát vykonává svou praxi, musí tento splňovat ještě další specifické náležitosti, kterými se však budu podrobněji zabývat v následující kapitole.

Osoba, která by měla takový protokol sepsat je v rámci Trestního řádu určena v § 27, který mimo jiné uvádí, že „*k sepsání protokolu o úkonech orgánů činných v trestním řízení se přibere zpravidla zapisovatel vzatý do slibu. Nebyl-li zapisovatel přibrán, sepíše protokol osoba provádějící úkon.*“¹⁶¹

Reálně však právě v případě domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a pozemků k přibrání zapisovatele nedochází a protokol o takovém úkonu trestního řízení povětšinou sepisuje osoba z orgánu trestního řízení provádějícího tento úkon.

Odpovědnost za správnost protokolu je pak dle § 55 odst. 5 Trestního řádu přiřčena rovněž orgánu, který prohlídku provedl, tj. ve smyslu § 83 odst. 2 Trestního řádu, policejnímu orgánu.

Dle § 57 odst. 2 Trestního řádu může navíc orgán, který příslušnou prohlídku řídil, vyhotovený protokol opravit, a to i po jeho podpisu. Může tak však postupovat pouze v případě písařských chyb nebo zjevně chybně uvedených údajů. Původní, chybně zapsaný text však musí být zachován tak, aby byl zřejmý jeho obsah. Provedená oprava nadto musí být opatřena podpisem osoby, která její provedení nařídila.¹⁶²

¹⁶⁰ Srov. ŠÁMAL, Pavel a Tomáš GRIVNA. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, § 85 odst. 3.

¹⁶¹ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 27.

¹⁶² Srov. HŘEBÍČEK, Vladislav. *Prohlídky u advokátů (§ 85b trestního řádu)*. Praha: Leges, 2017. Praktik. ISBN 978-80-7502-231-8, s. 76.

4.6.2. Námitky proti protokolu a průběhu domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků

Z již citovaného ustanovení § 55 Trestního řádu, konkrétně z jeho odst. 1, písm. f, vyplývá, že proti protokolu o daném úkonu případně proti samotnému průběhu tohoto úkonu, lze podat námitky. Jedná se o vyjádření možnosti osob, jimž je zasahováno do osobních práv, aby projevíly svůj názor na průběh daného úkonu.¹⁶³

Samotné námitky mohou podat všechny osoby, které byly průběhu příslušné prohlídky přítomny. Nejčastěji se bude jednat o obviněného či podezřelého. Samozřejmě se toto oprávnění netýká policejního orgánu či nezúčastněné osoby. Výslovně je pak toto právo dáno obhájci, a to konkrétně v § 165 odst. 2 Trestního řádu, kde je uvedeno, že „*obhájce je již od zahájení trestního stíhání oprávněn být přítomen při vyšetřovacích úkonech, jejichž výsledek může být použit jako důkaz v řízení před soudem, ledaže nelze provedení úkonu odložit a vyrozumění o něm zajistit.*“¹⁶⁴

Námitky proti průběhu prohlídky mohou být podávány již v jejím průběhu. Námitky proti protokolaci však mohou být logicky vznášeny až v momentě, kdy dojde k sepsování daného protokolu.¹⁶⁵ Pokud jde o časové ohraničení možnosti uplatnění uvedených námitek, tak toto v podstatě není nikterak fixně stanoveno. Je však vhodné, aby byly takové námitky podány nejpozději s podáním případného opravného prostředku směřujícího proti rozhodnutí vyhlášeného během příslušného úkonu, o kterém byl daný protokol sepsán.¹⁶⁶

O podaných námitkách se nečiní žádné formální rozhodnutí. Orgán provádějící daný úkon se jimi však může zabývat a do příslušného protokolu zapsat svůj postoj.

Další možnost, jak vyjádřit své výhrady k prováděné prohlídce je dána za situace, kdy se takové prohlídky, ve smyslu § 174 odst. 1 písm. c) Trestního řádu, účastní státní zástupce. V takovém případě může totiž osoba, proti které se dané trestní řízení vede, a

¹⁶³ Srov. AUEROVÁ, Jaroslava. ed. *Trestní řád: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7552-600-7, stav k 1. 5. 2017, § 55 odst. 1 písm. f.

¹⁶⁴ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 165 odst. 2

¹⁶⁵ Srov. HŘEBÍČEK, Vladislav. *Prohlídky u advokátů (§ 85b trestního řádu)*. Praha: Leges, 2017. Praktik. ISBN 978-80-7502-231-8, s. 75-76.

¹⁶⁶ Srov. AUEROVÁ, Jaroslava. ed. *Trestní řád: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7552-600-7, stav k 1. 5. 2017, § 55 odst. 1 písm. f.

u níž je samotná prohlídka prováděna, během provádění prohlídky, požádat státního zástupce, aby ve smyslu § 157a odst. 1 Trestního řádu odstranil vady v postupu policejního orgánu. Dle zmíněného ustanovení mají totiž *„ten, proti němuž se trestní řízení vede, a poškozený právo kdykoliv průběhu přípravného řízení žádat státního zástupce, aby byly odstraněny průtahy v řízení nebo závady v postupu policejního orgánu.“*¹⁶⁷ Tato možnost se tedy dle uvedeného ustanovení týká pouze osoby, proti níž se řízení vede a poškozeného.

Ostatní osoby tedy postup dle § 157a Trestního řádu využít nemohou, avšak mají k dispozici alespoň obecnou možnost postupu podle § 174 odst. 2 písm. b) Trestního řádu, na základě kterého mohou u státního zástupce iniciovat jednání dle tohoto ustanovení. Státní zástupce je totiž dle takového ustanovení oprávněn v průběhu přípravného řízení¹⁶⁸ *„vyžadovat od policejního orgánu spisy, dokumenty, materiály a zprávy o spáchaných trestných činech za účelem prověrky, zda policejní orgán včas zahajuje trestní stíhání a řádně v něm postupuje.“*¹⁶⁹

4.6.3. Potvrzení o výsledku domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků

Další povinností policejního orgánu, který domovní prohlídku nebo prohlídku jiných prostor a pozemků vykonal, je vydání potvrzení o takovém úkonu. Tato povinnost je konkrétně stanovena v ustanovení § 85 odst. 4 Trestního řádu, který udává, že *„osobě, u které byla prohlídka vykonána, vydá orgán, který takový úkon vykonal, ihned, a není-li to možné, nejdéle do 24 hodin poté písemné potvrzení o výsledku úkonu, jakož i o převzetí věcí, které byly přitom vydány nebo odňaty, anebo opis protokolu.“*¹⁷⁰

Policejní orgán je tedy povinen vydat, po skončení předmětné prohlídky, potvrzení o jejím provedení, případně opis vytvořeného protokolu o daném úkonu, a to osobě, u

¹⁶⁷ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 157a odst. 1.

¹⁶⁸ Srov. HŘEBÍČEK, Vladislav. *Prohlídky u advokátů (§ 85b trestního řádu)*. Praha: Leges, 2017. Praktik. ISBN 978-80-7502-231-8, s. 76.

¹⁶⁹ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 174 odst. 2 písm. b).

¹⁷⁰ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 85 odst. 4.

které se prohlídka konala. Tato povinnost musí být přitom splněna i za předpokladu, že příslušná osoby o potvrzení či o opis nežádá.¹⁷¹

Předání takového potvrzení či opisu protokolu by mělo v ideálním případě proběhnout bezodkladně po provedení úkonu. Za situace, kdy takový postup není možný, musí k předání příslušného dokumentu dojít nejpozději do 24 hodin od provedení úkonu. Tato lhůta se počítá tzv. a momento ad momentum neboli od okamžiku k okamžiku. Není totiž důležité, kdy zmíněných 24 hodin reálně skončí, tj. zda v pracovní den či v den pracovního klidu.¹⁷²

Tato lhůta je přitom považována za lhůtu pořádkovou, což znamená, že v případě, že dojde k jejímu překročení, nemá tato skutečnost vliv na zákonnost provedené prohlídky.

¹⁷¹ Srov. ŠÁMAL, Pavel a Tomáš GRIVNA. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, § 85 odst. 4.

¹⁷² Srov. AUEROVÁ, Jaroslava. ed. *Trestní řád: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7552-600-7, stav k 1. 5. 2017, § 85 odst. 4.

5. Domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků v místě, v němž advokát vykonává advokacii

V rámci trestního řádu, konkrétně v § 85b, nalezneme taktéž speciální úpravu domovní prohlídky, a to úpravu provádění domovní prohlídky nebo prohlídky jiných prostor, v nichž advokát vykonává advokacii. Uvedené ustanovení uvádí:

(1) Při provádění domovní prohlídky nebo prohlídky jiných prostor, v nichž advokát vykonává advokacii, pokud se zde mohou nacházet listiny, které obsahují skutečnosti, na něž se vztahuje povinnost mlčenlivosti advokáta, je orgán provádějící úkon povinen vyžádat si součinnost České advokátní komory (dále jen „Komora“); orgán provádějící úkon je oprávněn seznámit se s obsahem těchto listin pouze za přítomnosti a se souhlasem zástupce Komory, kterého ustanoví předseda Komory z řad jejích zaměstnanců nebo z řad advokátů. Stanovisko zástupce Komory je třeba uvést v protokolu podle § 85 odst. 3.

(2) Odmítne-li zástupce Komory souhlas podle odstavce 1 udělit, musí být listiny za účasti orgánu provádějícího úkon, advokáta a zástupce Komory zabezpečeny tak, aby se s jejich obsahem nemohl nikdo seznámit, popřípadě je zničit nebo poškodit; bezprostředně poté musí být příslušné listiny předány Komoře. Komora vrátí advokátovi tyto listiny bez odkladu poté, co marně uplyne lhůta k podání návrhu podle odstavce 5. Komora postupuje obdobně, byl-li návrh zamítnut, a to i ohledně některých listin; v takovém případě Komora vrátí advokátovi jen ty listiny, kterých se zamítnutí návrhu týká. Komora vrátí advokátovi listiny bez odkladu též poté, kdy byla informována o postupu podle odstavce 6.

(3) V případě uvedeném v odstavci 2 větě první lze souhlas zástupce Komory nahradit na návrh orgánu, který domovní prohlídku nebo prohlídku jiných prostor nařídil, rozhodnutím soudce nejbližší nadřazeného soudu, u něhož působí předseda senátu nebo soudce, který je oprávněn podle § 83 odst. 1 a § 83a odst. 1 nařídít domovní prohlídku nebo prohlídku jiných prostor. V případě prohlídky jiných prostor provedené policejním orgánem podle § 83a odst. 2 nebo 3 podává návrh podle věty první předseda senátu oprávněný k vydání příkazu a v přípravném řízení státní zástupce.

(4) *Návrh musí kromě obecných náležitostí (§ 59 odst. 3) obsahovat označení listin, ohledně kterých se navrhovatel domáhá nahrazení souhlasu zástupce Komory k seznámení se s jejich obsahem, a vylíčení skutečností svědčících o tom, proč nesouhlas zástupce Komory k seznámení se orgánu provádějícího úkon s obsahem těchto listin má být nahrazen rozhodnutím soudce podle odstavce 3. K návrhu je třeba připojit protokol, v němž je zaznamenán nesouhlas zástupce Komory s tím, aby se orgán provádějící úkon s obsahem listin seznámil.*

(5) *Návrh je třeba podat do 15 dnů ode dne, kdy zástupce Komory odmítl udělit souhlas k seznámení se s obsahem listin, ohledně kterých se navrhovatel podle odstavce 4 domáhá nahrazení souhlasu zástupce Komory k seznámení se s jejich obsahem.*

(6) *K návrhu, který neobsahuje všechny náležitosti nebo který je nesrozumitelný nebo neurčitý, soudce nepřihlíží; ustanovení § 59 odst. 3 věta třetí a čtvrtá se nepoužije. Obdobně soudce postupuje, byl-li návrh podán opožděně nebo byl-li podán někým, kdo k návrhu není oprávněn. O tomto postupu informuje soudce bez odkladu navrhovatele a Komoru.*

(7) *Nepostupoval-li soudce podle odstavce 6, projedná bez zbytečného odkladu návrh ve veřejném zasedání a Komoře uloží, aby mu při něm předložila listiny, ohledně kterých se navrhovatel domáhá nahrazení souhlasu zástupce Komory k seznámení s jejich obsahem. Soudce vedle jiných úkonů též prověří, zda nebylo porušeno zabezpečení listin předložených Komorou, a seznámí se s jejich obsahem; současně učiní opatření, aby se navrhovatel a ani nikdo jiný o obsahu listin při veřejném zasedání nemohl dozvědět.*

(8) *Dojde-li k odročení veřejného zasedání, soudce listiny zabezpečí tak, aby se s jejich obsahem nemohl nikdo seznámit, popřípadě je zničit nebo poškodit.*

(9) *Soudce návrhu vyhoví, dojde-li k závěru, že listina neobsahuje skutečnosti, o nichž je dotčený advokát povinen zachovávat mlčenlivost; v opačném případě návrh zamítne.*

(10) *Vyhoví-li soudce návrhu alespoň zčásti, předá bez odkladu po právní moci usnesení listiny, ohledně nichž byl nahrazen souhlas zástupce Komory k seznámením se s jejich obsahem, orgánu provádějícímu úkon a uloží mu, aby je Komoře vrátil ihned*

poté, jakmile se s jejich obsahem seznámí; to neplatí, mají-li být takové listiny použity jako důkaz v trestním řízení. Listiny, ohledně kterých byl návrh zamítnut, soudce vrátí bez odkladu po právní moci usnesení Komoře.

(11) V případě, že listiny není možné odevzdat orgánu provádějícímu úkon, Komoře nebo jejich zástupcům osobně, doručí se nejpozději první pracovní den následující po dni, v němž nabylo usnesení právní moci, orgánu provádějícímu úkon nebo Komoře prostřednictvím soudního doručovatele nebo orgánů justiční stráže.

(12) Listinou v odstavcích 1 až 11 se rozumí jak písemnost, popřípadě její část, tak i jiný nosič informací.¹⁷³

Tato zákonná úprava je legitimním nástrojem, představujícím ústavněprávně přípustný zásah do domovní svobody a do práva na výkon advokacie, jehož smyslem a účelem je zamezit, aby orgány činné v trestním řízení získaly důvěrné informace důležité pro přípravu obhajoby klienta advokáta a tím nepřípustně zasáhly do práva na obhajobu a porušily tak princip rovnosti zbraní a současně poskytnout ochranu právům třetích osob, vůči kterým vykonává advokát svou profesní činnost, nesouvisející s probíhajícím trestním řízením.¹⁷⁴

Tímto ustanovením je tedy poskytována ochrana nejen příslušným advokátům, kteří vykonávají v daných prostorách svou praxi, ale taktéž jejich klientům, kterých se předmětné trestní řízení týká, a jejichž osobní informace se v místě provádění prohlídky nacházejí a dále i třetím osobám, kterých se sice dané trestní řízení nikterak nedotýká, avšak jsou taktéž klienty příslušného advokáta a informace o jejich osobě se nacházejí v místě provedení daného úkonu.¹⁷⁵ Za situace, že by tedy takové ustanovení do trestního řádu zakotveno nebylo, by totiž mohlo dojít jak k porušení povinnosti mlčenlivosti advokáta, ale taktéž by mohlo být ohroženo právo na obhajobu dotčených klientů příslušného advokáta a tím i rovnost v daném řízení.¹⁷⁶ I přestože je takových prohlídek prováděno nespočetně méně než v prostorách jiných (dle statistik se jedná o zhruba 20-25 prohlídek ročně), tedy není přípustné, aby byly prostřednictvím takové

¹⁷³ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 85b.

¹⁷⁴ Srov. Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 10. 2013, sp. zn. III. ÚS 2356/13 a ze dne 26. 10. 2015, sp. zn. I. ÚS 2878/14, bod 34.

¹⁷⁵ Srov. Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 3. 2014, sp. zn. III. ÚS 3988/13.

¹⁷⁶ Srov. AUEROVÁ, Jaroslava. ed. *Trestní řád: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7552-600-7, stav k 1. 5. 2017, § 85b.

prohlídky zjišťovány informace, na něž se vztahuje povinnost mlčenlivosti advokáta, a které se týkají jiných případů, a to i případů trestních.¹⁷⁷

Ochrana, která je v případě prohlídek konaných u advokáta poskytována zde uloženým listinám, však není dle Ústavního soudu ochranou absolutní. Z logiky věci je nutné z rozsahu takové ochrany vyloučit listiny, které by zachycovaly informace týkající se páčání trestné činnosti ze strany příslušného advokáta. Touto otázkou se Ústavní soud zabýval např. v již zmíněném Usnesení sp. zn. III. ÚS 3988/13, když uvedl, že *„je ustanovení § 85b trestního řádu formulováno tak, aby pachatelé trestné činnosti nemohli zneužít povinné mlčenlivosti advokáta tím, že s jeho vědomím cíleně páchají trestnou činností a prostor jeho kanceláře využívají jako krytí, domnívaje se, že jim díky mlčenlivosti poskytuje dostatečnou ochranu před orgány činnými v trestním řízení.“*¹⁷⁸

5.1. Historie právní úpravy domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků v místě, v němž advokát vykonává advokacii

Současné znění § 85b trestního řádu bylo do tohoto vloženo prostřednictvím zákona č. 79/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii ve znění pozdějších předpisů a další související zákony, a to s účinností od 1. 4. 2006. Dle usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 3. 2014, sp. zn. III. ÚS 3988/13 by přitom toto ustanovení mělo vycházet taktéž z judikatury ESLP, a to např. z konkrétního případu Niemietz vs. Německo, ve kterém se tento zabíral právě podmínkami, které mají být při provádění domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a pozemků v místě, v němž advokát vykonává advokacii, dodrženy.¹⁷⁹ Z obsahu jmenovaného rozhodnutí je zřejmé, že se stížnost podávající advokát Niemietz dovolával porušení čl. 8 Úmluvy, ke kterému mělo dojít právě provedením domovní prohlídky v místě, kde vykonával advokátní činnost. ESLP zde ve svém závěru shledal porušení čl. 8 Úmluvy, když uzavřel, že v rámci výkonu advokacie dochází mezi advokátem a jeho klienty k velmi

¹⁷⁷ Srov. HŘEBÍČEK, Vladislav. *Prohlídky u advokátů (§ 85b trestního řádu)*. Praha: Leges, 2017. Praktik. ISBN 978-80-7502-231-8, s. 18-19.

¹⁷⁸ Srov. Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 3. 014, sp. zn. III. ÚS 3988/13.

¹⁷⁹ Srov. Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 3. 014, sp. zn. III. ÚS 3988/13.

důvěrnému vztahu a taková aktivita, ač profesní či obchodní povahy, taktéž spadá pod ochranu „soukromého života“ ve smyslu tohoto článku.¹⁸⁰

Před zakotvením tohoto ustanovení neexistovala v rámci trestního řádu žádná konkrétní úprava, která by provedení prohlídek u advokátů nějakým způsobem vymežila a tato byla zakotvena pouze ve stavovských předpisech či rozhodnutích České advokátní komory (dále jen „Komora“).

Konkrétně se jednalo o čl. 14 odst. 2 usnesení představenstva Komory ze dne 31. 10. 1996, které udávalo pravidla etiky a soutěže advokátů. V rámci tohoto usnesení bylo uvedeno, že každý advokát, u něhož dojde k nařízení domovní prohlídky, musí upozornit orgán provádějící takovou prohlídku na jeho povinnost mlčenlivosti a v této souvislosti žádat o účast nezúčastněné osoby z řad Komory či z řad advokátů.¹⁸¹

Problematikou provádění domovních prohlídek u advokátů se Komora zabývala taktéž ve svém stanovisku k postupu advokáta při domovní prohlídce nebo při prohlídce advokátní kanceláře, publikovaném ve věstníku Komory, roč. 2002, částka 1, str. 6 a násl., v rámci kterého bylo stanoveno, že se musí prohlídky konané u advokáta účastnit taktéž osoba nezúčastněná, která je však taktéž vázána povinností mlčenlivosti, a tudíž je kvalifikovaná k posouzení, zda by s ohledem na obsah listin, které jsou předmětem prohlídky, mohlo dojít k porušení mlčenlivosti příslušného advokáta. Toto stanovisko však nedostatečně upravovalo jednak situaci, kdy orgán provádějící prohlídku přítomnost nezúčastněné osoby odmítne a taktéž následné postavení zástupce Komory v dalším postupu.¹⁸²

Úprava předcházející dnešnímu znění § 85b trestního řádu tedy čelila různým aplikačním problémům, a to nejen při posuzování, zda určité listiny obsahují či neobsahují informace podléhající povinnosti mlčenlivosti advokáta, ale taktéž při stanovení osob, které mají přezkoumat listiny provést. Tyto nejasnosti a problémy tedy byly odstraněny až zakotvením § 85b do Trestního řádu.¹⁸³

¹⁸⁰ Srov. Rozsudek ESLP ze dne 16. 12. 1992, sp. zn. 13710/88, Niemietz versus Německo.

¹⁸¹ Srov. Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku ze dne 31. října 1996.

¹⁸² Srov. HŘEBÍČEK, Vladislav. *Prohlídky u advokátů (§ 85b trestního řádu)*. Praha: Leges, 2017. Praktik. ISBN 978-80-7502-231-8, s. 13-22.

¹⁸³ Srov. ŠÁMAL, Pavel a Tomáš GRIVNA. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, § 85b.

5.2. Postup při provádění domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků v místě, v němž advokát vykonává advokacii

Jak již bylo uvedeno výše, tak ustanovení § 85b trestního řádu slouží k úpravě postupu při provádění domovních prohlídek v místech, kde advokát vykonává svou praxi, a to s ohledem na nutnost ochrany obsahu listin, u kterých by mohlo dojít k porušení povinnosti mlčenlivosti příslušného advokáta ve vztahu k jeho klientům.

Zásadním rozdílem oproti domovní prohlídce a prohlídce jiných prostor a pozemků konané mimo místo, kde advokát vykonává svou praxi, je nutná součinnost Komory. Podle § 85b odst. 1 trestního řádu je zajištění součinnosti Komory úkolem orgánu provádějícího domovní prohlídku, tedy převážně úkolem policejního orgánu, který je povinen přizvat zástupce Komory a vyžádat si jeho součinnost. Orgán provádějící domovní prohlídku se přitom nemůže seznámit s obsahem listin nacházejících se u advokáta dřív, než k tomuto dostane souhlas daného zástupce. Příslušný orgán se tedy s listinami nemůže seznámit ani zevrubně, a to za účelem rozčlenění věcí důležitých pro dané trestní řízení od věcí nedůležitých a vždy tak musí činit pouze za přítomnosti a po udělení souhlasu zástupce Komory. Posouzení, které věci jsou či nejsou důležité pro trestní řízení, tak náleží jen a pouze osobě vyslané Komorou, která tedy musí být dopředu obeznámena s tím, jaké věci mají být v rámci prohlídky nalezeny, tj. na jaké věci se vydaný příkaz vztahuje. Příslušný orgán činný v trestním řízení tedy v tomto směru musí plně důvěřovat vyslanému členu Komory, že mu tento veškeré hledané věci předloží.¹⁸⁴

5.3. Součinnost České advokátní komory

Přizvání zástupce Komory se v rámci trestního řízení provádí pomocí výzvy k poskytnutí součinnosti, která se zasílá obvykle prostřednictvím datové schránky, a to k rukám předsedy Komory. Předseda Komory následně vybere z řad jejích pracovníků příslušného zástupce, který se bude prohlídky účastnit.

Úkolem zástupce Komory je kontrola listin, které jsou uloženy v místě, kde je prováděna prohlídka, a to za účelem selekce listin důležitých pro trestní řízení a zároveň

¹⁸⁴ Srov. HŘEBÍČEK, Vladislav. *Prohlídky u advokátů (§ 85b trestního řádu)*. Praha: Leges, 2017. Praktik. ISBN 978-80-7502-231-8, s. 66-67.

za účelem posouzení, zda se jedná o listiny, jejichž obsah podléhá povinnosti mlčenlivosti daného advokáta. Pokud tedy příslušník Komory sezná, že některá listina povinnosti mlčenlivosti nepodléhá, může tuto předat orgánu provádějícímu prohlídku k prostudování obsahu. Důvody takového úsudku však musí být zapsány do protokolu o prováděné prohlídce, kam se ostatně musí zapsat rovněž důvody opačného případu, tedy za situace, kdy by se uveřejněním obsahu listiny mohla povinnost mlčenlivosti, porušit.

V případě, že je shledáno nebezpečí porušení povinnosti mlčenlivosti, dojde k zabezpečení listin, kterých se tato povinnost týká, a to vložением do obalu zaručujícího dostatečnou ochranu před seznámením se s jejich obsahem. Zabezpečené dokumenty jsou následně předány Komoře, a to prostřednictvím jejího zástupce. Komora je poté povinna tyto listiny uschovat a zabezpečit tak, aby nemohl být jejich obsah vyzrazen, a to ani advokátovi, kterého se listiny týkají. Komora zde vystupuje v podstatě v postavení schovatele ve smyslu smlouvy o úschově podle § 2402 a násl. občanského zákoníku,¹⁸⁵ a to až do doby, než uplyne lhůta 15 dnů, stanovená v § 85b odst. 5 trestního řádu, k podání případného návrhu na nahrazení souhlasu zástupce Komory. Po marném uplynutí takové lhůty pak mohou být uschované listiny vráceny zpět advokátovi, u kterého byly nalezeny. Listiny jsou takovému advokátovi navraceny i v případě, že podanému návrhu na nahrazení souhlasu nebylo vyhověno, nebo pokud byl podaný návrh nesrozumitelný, nesplňoval veškeré náležitosti, případně pokud byl tento podán po uplynutí lhůty či osobou, která nebyla k jeho podání oprávněna.¹⁸⁶

5.4. Nahrazení souhlasu zástupce České advokátní komory rozhodnutím soudce

Z výše uvedeného je tedy patrné, že rozhodnutí Komory o nepředložení určitých listin kvůli nebezpečí porušení povinnosti mlčenlivosti advokáta není rozhodnutím konečným. Pokud mají orgány činné v trestním řízení za to, že i přes negativní stanovisko Komory existuje důvod k tomu, aby se s uschovanými listinami seznámily,

¹⁸⁵ Srov. HŘEBÍČEK, Vladislav. *Prohlídky u advokátů (§ 85b trestního řádu)*. Praha: Leges, 2017. Praktik. ISBN 978-80-7502-231-8, s. 78-81.

¹⁸⁶ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 85b.

mají ve smyslu § 85b odst. 3 trestního řádu možnost podat návrh na nahrazení souhlasu zástupce Komory.

Příslušnost k podání takového návrhu závisí na tom, zda k provedení prohlídky došlo v řízení před soudem nebo v přípravném řízení. V řízení před soudem je oprávněn k podání takového návrhu předseda senátu případně samosoudce, který předmětnou prohlídku nařídil. V přípravném řízení to může být opět soudce, který prohlídku nařídil, ale také státní zástupce, který v rámci daného trestního řízení vykonává dozor nad zachováním jeho zákonnosti, a to v případě, že došlo k provedení prohlídky jiných prostor ve smyslu § 83a odst. 2 případně odst. 3 trestního řádu. Zde se jedná o situaci, kdy byla prohlídka jiných prostor provedena bez příkazu soudce, k čemuž je možné přistoupit jednak po udělení souhlasu uživatele prostor, v nichž má být prohlídka provedena a taktéž v případě, kdy věc nesnese odkladu. Ve druhém případě si však musí policejní orgán souhlas soudce ad hoc vyžádat, a to prostřednictvím státního zástupce vykonávajícího dozor.¹⁸⁷

Jak již bylo naznačeno výše, návrh na nahrazení souhlasu nemůže být podán kdykoliv, jelikož je zde subjekt oprávněný k jeho podání vázán lhůtou 15 dnů ode dne, kdy bylo ze strany zástupce Komory odmítnuto udělení souhlasu. Den odmítnutí udělení souhlasu musí být zaznamenán v protokolu o provedení předmětné prohlídky.

Kromě obecných požadavků, které jsou ve smyslu § 59 odst. 3 trestního řádu kladeny na jakékoliv podání v rámci trestního řízení, musí být v podaném návrhu uvedeny listiny, kvůli kterým je návrh podáván. Bude se tak jednat o uvedení listin, u kterých je žádáno o nahrazení souhlasu, aby bylo možné seznámit se s jejich obsahem. Další náležitostí návrhu je uvedení skutečností, které k podání návrhu vedly, tj. důvody, pro které má dojít k nahrazení souhlasu. Nejčastějším důvodem je v tomto případě přesvědčení orgánů činných v trestním řízení o neexistenci rizika porušení povinnosti mlčenlivosti advokáta v souvislosti se seznámením se s jejich obsahem. Podstatnou přílohou návrhu je taktéž protokol o provedení prohlídky, ve kterém je nesouhlas zástupce Komory zaznamenán.

¹⁸⁷ Srov. HŘEBÍČEK, Vladislav. *Prohlídky u advokátů (§ 85b trestního řádu)*. Praha: Leges, 2017. Praktik. ISBN 978-80-7502-231-8, s. 86-88.

Pokud byl návrh na nahrazení souhlasu podán a nejednalo se ve smyslu § 85b odst. 6 trestního řádu o návrh podaný neoprávněnou osobou, opožděně či o návrh nesrozumitelný, případně neobsahující veškeré požadované náležitosti, může dojít k nahrazení neuděleného souhlasu. V opačném případě se k podanému návrhu nepřihlíží a o této skutečnosti je bezodkladně uvědomena jak Komora, tak navrhovatel.

Osobou oprávněnou k vydání rozhodnutí o nahrazení neuděleného souhlasu zástupce Komory je soudce nejbližší nadřízeného soudu, u něhož působí předseda senátu nebo soudce, který je oprávněn podle § 83 odst. 1 a § 83a odst. 1 nařídit prohlídku, a to i v situaci, kdy se jedná o trestní řízení, ve kterém rozhoduje senát.¹⁸⁸

5.5. Řízení o podaném návrhu na nahrazení souhlasu

V případě, že podaný návrh splňuje veškeré náležitosti, dojde k jeho projednání ve veřejném zasedání, a to v co nejkratší době. Soudce zároveň vyzve Komoru k předložení zabezpečených listin (písemností či jiných nosičů informací), ohledně kterých byl podán návrh k nahrazení souhlasu zástupce Komory k seznámení s jejich obsahem. Ještě před tím, než se příslušný soudce s obsahem listin seznámí, musí pečlivě zkontrolovat, zda byly tyto opravdu zabezpečeny a jejich obsah nebyl v průběhu úschovy ze strany Komory nikomu odtajněn. Soudce zároveň musí dbát na to, aby v průběhu jeho seznamování s listinami nedošlo k vyzrazení jejich obsahu, a to ať už navrhovateli či jakékoliv jiné osobě.

Ochrana informací obsažených v příslušných listinách však ze strany soudce nekončí ani po provedení seznámení s jejich obsahem a po jejich prostudování je soudce povinen tyto opětovně zabezpečit, aby nemohly být odtajněny, případně tyto listiny zničit či poškodit.

V případě, že soudce po prostudování obsahu předložených listin shledá, že neobsahují žádné informace, na něž se vztahuje povinnost mlčenlivosti advokáta, podanému návrhu vyhoví. Pokud však dojde k opačnému závěru, tak podaný návrh zamítne a listiny vrátí po právní moci svého rozhodnutí Komoře.

¹⁸⁸ Srov. ŠÁMAL, Pavel a Tomáš GRIVNA. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, Beck-online, § 85b.

Pokud je návrhu vyhověno, a to byť i jen z části, musí bezodkladně po právní moci rozhodnutí soudu dojít k předání listin, ohledně kterých došlo k nahrazení souhlasu zástupce Komory příslušnému orgánu provádějícímu úkony v rámci trestního řízení. Orgánu činnému v trestním řízení musí být zároveň uložena povinnost vrátit předané listiny Komoře, a to v okamžiku, kdy se seznámí s jejich obsahem. Pokud však mají být některé dokumenty využity jako důkaz v trestním řízení, zůstanou orgánům činným v trestním řízení k dispozici a Komoře tedy být předány po seznámení s obsahem nemusí.

Doručení listin orgánům činným v trestním řízení, Komoře či jejich zástupcům je prováděno zpravidla osobně. Pokud tato varianta možná není, dojde k jejich doručení prostřednictvím soudního doručovatele nebo orgánů justiční stráže, a to první pracovní den následující po právní moci předmětného rozhodnutí.¹⁸⁹

Ústavní soud v této souvislosti ve svém nálezu sp. zn. II. ÚS 889/10 ze dne 25. 10. 2010 vyslovil, že ze zásady přiměřenosti, stanovené v § 2 odst. 4 Trestního řádu, vyplývá obecná povinnost soudů přistupovat ke každé věci, v níž se rozhoduje o možnosti ústavně konformního zásahu do zaručených práv a svobod jedince, s určitou mírou pečlivosti. Uvádí zde, že *„přiměřená pečlivost při seznamování se s obsahem všech listin zajištěných v kanceláři advokáta, jež mají být vydány orgánům veřejné žaloby pro účely dokazování v trestním řízení, slouží především k ochraně práv těch klientů advokáta, kteří s předmětnou trestní věcí nemají vůbec nic společného. Za těchto okolností si tato pečlivost vyžaduje určitý čas, technické možnosti a vůbec celkový přístup soudce, který o věci rozhoduje. Jakékoliv paušalizování je naprosto nepřijatelné.“*¹⁹⁰

Z povahy věci je zřejmé, že se soudce rozhodující o podaném návrhu nejprve musí zabývat tím, které listiny podléhající návrhu, jsou listinami skutečně důležitými pro dané trestní řízení, aby tak zbytečně nedocházelo k odtajnění obsahu listin, které nebudou mít pro trestní řízení žádný přínos.

¹⁸⁹ Srov. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění, ust. § 85b.

¹⁹⁰ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 25. 10. 2010, sp. zn. II. ÚS 889/10.

Pokud se jedná o dokumenty v elektronické podobě, tak je nutné přibrání znalce z oboru kybernetiky, odvětví výpočetní techniky, aby provedl popis dokumentů, obnovu smazaných dat, našel klíčová slova či provedl určitou analýzu atd.¹⁹¹

5.6. Aplikační problémy, návrhy de lege ferenda

Ačkoliv je úpravě domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor v místech, kde advokát vykonává svou praxi, věnováno v rámci Trestního řádu pouze jediné ustanovení, vyvolává tato řada otázek a diskuzí. Provádění takových prohlídek je totiž spojeno s řadou problémů, a to nejen na straně příslušných advokátů, ale taktéž na straně orgánů, které prohlídku provádějí. V podstatě se dá i říct, že se jedná o jedno z nejproblematictějších ustanovení, které vůbec je v Trestním řádu zakotveno.

Mnoho odborníků tedy v této souvislosti zastává názor, že by mělo dojít k úpravě zmíněného ustanovení tak, aby došlo k odstranění mnoha aplikačních problémů. Tento názor ostatně zastává i Nejvyšší státní zastupitelství, které podalo v roce 2015 návrh na změnu stávající úpravy, když mimo jiné navrhovalo prodloužení lhůty pro podání návrhu na nahrazení souhlasu zástupce Komory z patnácti na třicet dní a dále kladlo důraz na vyšší nároky na specifikaci důvodu nesouhlasu ze strany zástupce Komory. Jak je ovšem patrné z platné právní úpravy, tak takovému návrhu vyhověno nebylo.

V souvislosti se zmíněným ustanovením ale existuje i řada dalších návrhů, jak dosavadní právní úpravu pozměnit. Jedním z nich je požadavek na určení nestranného orgánu, který bude v rámci prohlídky provádět prvotní selekci v místě se nacházejících listin.¹⁹²

Za problém zde totiž lze považovat skutečnost, že policejní orgán, který obvykle prohlídku provádí, nemá v místě konání prohlídky takřka žádné pravomoci, jelikož do listin, které se zde nacházejí, nemůže bez souhlasu zástupce Komory ani nahlédnout a veškerou svou činnost musí na místě provádět jen za součinnosti takového zástupce. Policejní orgán jakožto orgán činný v trestním řízení tak, dá se říct, zcela ztrácí kontrolu

¹⁹¹ Srov. HŘEBÍČEK, Vladislav. *Prohlídky u advokátů (§ 85b trestního řádu)*. Praha: Leges, 2017. Praktik. ISBN 978-80-7502-231-8, s. 95-99.

¹⁹² Srov. KOMÁR, Pavel. *Ještě jednou k prohlídce u advokáta aneb deset problematických let s § 85b tr. řádu*. In: *Státní zastupitelství*, roč. 2016, č. 3, Wolters Kluwer, s. 9.

nad prováděným úkonem a musí se zde spoléhat na loajalitu a řádný postup zástupce Komory.

Policejní orgán tedy během prohlídky nemá žádné informace o obsahu nalezených listin, což ve svém důsledku znamená, že pokud dojde ze strany zástupce Komory k nesouhlasu se seznámením se s jejich obsahem, musí být následně podán návrh na nahrazení souhlasu k většímu množství listin, než u kterých by to pro účely daného trestního řízení bylo reálně zapotřebí. Finální selekci takových listin pak provede až soud rozhodující o podaném návrhu na nahrazení souhlasu.

Někteří z odborníků v tomto směru navrhují, že by onou nestrannou osobou měl být soudce, případně státní zástupce. Další z návrhů naopak zastává ten názor, že by se mělo jednat jen o státního zástupce, který by prováděl selekci listin za přítomnosti zástupce Komory, který by nadále mohl mít oprávnění k udělování souhlasu se seznámením se s obsahem listin, ale zároveň by mohl namítat nesprávnost postupu státního zástupce, kterou by poté mohl posuzovat soudce. Návrh na nahrazení souhlasu zástupce Komory by pak podával státní zástupce, který selekci listin prováděl.¹⁹³

Tento požadavek na úpravu současného zákonného znění je z mého pohledu zcela příhodný. Mám totiž shodně jako řada odborníků za to, že by nahrazení zástupce Komory jinou nestrannou osobou, která by prvotní selekci listin v místě provádění prohlídky vykonávala, bylo velmi dobrým krokem k vylepšení úpravy procesního postupu při daném úkonu trestního řízení. Domnívám se, že by taková změna sloužila především k urychlení trestního řízení, když by ve fázi rozhodování soudu bylo posuzováno mnohem menší množství listin, jelikož už by tyto prošly předchozí selekcí orgánu činného v trestním řízení, který by na rozdíl od zástupce Komory byl schopen vybrat jen ty listiny, které jsou pro dané trestní řízení skutečně důležité. Úkolem soudu by tak v podstatě bylo jen rozhodování o tom, zda se na předložené listiny vztahuje povinnost mlčenlivosti advokáta či ne a zda orgánům činným v trestním řízení bude umožněno nahlédnout do jejich obsahu.

Z pozice státní zástupkyně bych se zároveň ráda vyjádřila k výše zmíněné úvaze o přidělení této funkce právě státním zástupcům. Jak jsem uvedla již výše, zcela

¹⁹³ Srov. HŘEBÍČEK, Vladislav. *Prohlídky u advokátů (§ 85b trestního řádu)*. Praha: Leges, 2017. Praktik. ISBN 978-80-7502-231-8, s. 126-129.

souhlasím s návrhem, aby prvotní selekci listin provedla osoba odlišná od zástupce Komory, a to osoba, která bude schopna listiny zároveň rozřadit na ty, které jsou důležité pro trestní řízení a ty, které důležité nejsou. Taktéž se přikláním k tomu, že by se mělo jednat o osobu nestrannou. Právě z tohoto důvodu se však domnívám, že návrh, který počítá s udělením této funkce státnímu zástupci, nelze považovat za šťastný. Státní zástupce totiž v trestním řízení, konkrétně ve fázi přípravného řízení, vystupuje jakožto tzv. dominus litis neboli jako „vládce sporu,“ což znamená, že v podstatě nese odpovědnost za výsledky a za zákonnost přípravného řízení. Z této pozice především vykonává dozor nad postupem policejních orgánů, které přípravné řízení provádějí. Jeví se mi proto jako nelogické, uvažovat o státním zástupci jako o nestranném orgánu, když je z výše uvedeného patrné, že v podstatě zaštiťuje celé přípravné řízení. Pokud by tedy mělo ke změně stávající platné úpravy dojít a skutečně by měla být ustanovena nestranná osoba, která by prvotní selekci listin prováděla, mělo by se dle mého názoru jednat o osobu z řad soudců, kteří jsou v tomto směru jedinými osobami, které lze pokládat za osoby skutečně nestranné.

Zároveň je zde ale nutné se zamyslet nad touto problematikou i z opačného pohledu, tedy z pohledu příslušného advokáta a obhájce. Ten samozřejmě bude zastávat názor, že by měl prvotní selekci listin nadále vykonávat zástupce Komory a rozhodně ne nikdo z řad orgánů činných v trestním řízení. Důvod by zde byl zřejmý, a to obava z vyzrazení citlivých informací získaných od svých klientů, které podléhají advokátnímu tajemství. Orgán činný v trestním řízení by se totiž mohl tímto způsobem dostat k detailům o spáchané trestné činnosti a tím pádem by mohl dostat i určité vodítko k tomu, jakým způsobem v rámci vyšetřování dané trestné činnosti postupovat. Takové riziko by se navíc mohlo případně dotknout i jiného trestního řízení než řízení, v rámci kterého byla prohlídka nařízena, když by mohl orgán činný v trestním řízení při selekci listin omylem nahlédnout do listiny, která se dané věci netýká.

Vzhledem k výše uvedenému je tedy zřejmé, že je skutečně velmi složité vymyslet znění daného ustanovení tak, aby bylo vyhověno požadavkům obou stran, tedy jak požadavku na ochranu advokátního tajemství, tak snaze zdárně a spravedlivě ukončit trestní řízení.

6. Domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků – Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Otázka ochrany soukromého a rodinného života je nepochybně diskutována taktéž na evropské úrovni a jako taková je zakotvena i v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a svobod, podepsané dne 4. 11. 1950 v Palazzo Barberini v Římě, která je účinná od 3. 9. 1953, tj. od ratifikace předepsanými deseti smluvními stranami.

6.1. Právo na respektování rodinného a soukromého života

Jak již bylo uvedeno výše, problematika ochrany soukromí je v rámci Úmluvy upravena v čl. 8, který uvádí, že *každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence, přičemž státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných*¹⁹⁴

Z obsahu uvedeného článku je evidentní, že se ochrana zaručená Úmluvou vztahuje na rodinný a soukromý život a dále na obydlí a korespondenci. Konkrétní definici pojmu soukromí však Úmluva, stejně jako národní úprava, neudává. Pojetí soukromí je v kontextu Úmluvy opravdu široké, když toto může dle judikatury zahrnovat jak ochranu psychické či fyzické integrity, tak i oprávněné zájmy obchodních korporací. Při posuzování obsahu pojmu soukromí přihlíží ESLP kromě jiného i k tzv. *reasonable expectation*, čili k legitimnímu očekávání osoby, do jejíhož soukromí by mohlo být zasazeno.¹⁹⁵

V rámci trestního procesu je důležité dbát na to, aby orgány činné v trestním řízení nezasahovaly při provádění úkonů do práv chráněných touto Úmluvou a nepostupovaly nezákonným způsobem. Z požadavku na zákonnost zásahu dále

¹⁹⁴ Srov. Sdělení č. 209/1992 Sb. úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokoly k ní, čl. 8 – Evropská úmluva o ochraně lidských práv ze dne 4. 11. 1950.

¹⁹⁵ Srov. NEJEDLÝ, Josef. *Zákonnost důkazů v trestním řízení ve světle Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87146-71-2, s. 75-76.

vyplývají požadavky další, a to nutnost existence základu zásahu ve vnitrostátním právním předpise, který musí být nadto přiměřeně dosažitelný a předvídatelný. Pouhý soulad s vnitrostátní právní normou však pro konstatování zákonnosti nepostačí. Důležitá je taktéž kvalita takové vnitrostátní normy, která musí odpovídat požadavkům stanoveným v preambuli Úmluvy, a tudíž musí obsahovat určitou ochranu před případným zneužitím.

Nezbytnost v demokratické společnosti je pak vykládána jako existence naléhavé sociální potřeby, přičemž je zde ponechán prostor pro jednotlivé státy, aby samy posoudily, zda taková potřeba existuje či nikoliv.

6.2. Zákonnost domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků

Mezi úkony, prováděné orgány činnými v trestním řízení, bezesporu patří právě i domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků, která je předmětem této práce. Při posuzování zákonnosti postupu v průběhu jejího provádění musí být ve smyslu Úmluvy splněny podmínky, a to podmínka legality, dále podmínka nezbytnosti a taktéž podmínka legitimního cíle.

Podmínka legality v podstatě znamená nutnost existence právní úpravy, která zásah do soukromí s cílem získání důkazních prostředků upravuje. Pouhá existence vnitrostátní právní úpravy však obvykle nepostačuje a je nutné klást důraz taktéž na její kvalitu. ESLP tedy klade důraz na to, aby dané vnitrostátní normy splňovaly určité požadavky, a to jednak formální, ale taktéž obsahové. Pod formální požadavky lze podřadit jednak nutnost dostatečné dostupnosti právní úpravy pro společnost a dále její předvídatelnost, která s sebou nese jasnost a přesnost dané normy. Po obsahové stránce je pak hodnocena např. povaha, délka a obsah zákonného znění, možnost opravných prostředků, subjekty konající dohled či důvody zavedení.¹⁹⁶

Podmínka nezbytnosti je judikaturou ESLP definována jednak negativně, tj. *že neznamená ani nevyhnutelnost, ale ani přijatelnost, běžnost, užitečnost, rozumnost nebo vhodnost*, ale taktéž tak, *že zásah do soukromí musí odpovídat naléhavé společenské*

¹⁹⁶ Srov. NEJEDLÝ, Josef. *Zákonnost důkazů v trestním řízení ve světle Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87146-71-2, s. 80-83.

potřebě a být přiměřený sledovanému legitimnímu cíli.¹⁹⁷ Mezi posuzované faktory v tomto případě patří jednak míra potřebnosti zásahu, ale taktéž jeho povaha či rozsah. ESLP i zde, tj. při posuzování existence podmínky nezbytnosti, přihlíží k typu daného zásahu a ke každému přistupuje lehce odlišným způsobem.¹⁹⁸

Zároveň musí být taktéž sledován legitimní cíl, tj. musí zde být zájem ve smyslu čl. 8 odst. 2 Úmluvy, jehož existenci však zpravidla není obtížné prokázat, jelikož je zájem společnosti na potírání zločinnosti natolik vysoký, že se dá vztáhnout na takřka jakýkoliv způsob získání důkazu. Nepostačí však fakt, že policie při provádění domovní prohlídky jedná v dobré víře.¹⁹⁹

Pokud tedy má být určitý zásah do práva na soukromí prohlášen ve smyslu Úmluvy za zákonný, musí být všechny výše uvedené podmínky splněny, a to kumulativně.²⁰⁰ ESLP při posuzování zákonnosti zásahu zpravidla začíná posouzením první z uvedených podmínek, a to podmínkou legality. Pokud následně shledá, že tato není dodržena, není již nutné zabývat se dodržением podmínek ostatních.

V případě domovních prohlídek klade ESLP důraz především na dostatečnost a relevantnost důvodů jejich provedení. Zároveň ale i na zásadu proporcionality, dle které je nutné, aby vnitrostátní právní normy představovaly dostatečnou míru záruky před zneužitím a zároveň, aby byl zásah do osobních práv, způsobený provedenou domovní prohlídkou, přiměřený s ohledem na cíl, který je jejím provedením sledován. Není tedy možné, aby byla domovní prohlídka provedena v případě, ve kterém je evidentní disproportionality mezi sledovaným cílem a zásahem do soukromí osoby, u které je domovní prohlídka prováděna. Zkoumání proporcionality podléhá především závažnost trestné činnosti, která je předmětem daného trestního řízení, možnost získání důkazů jinými způsoby nezasahujícími do soukromého života žádné osoby, případně následky,

¹⁹⁷ Srov. Silver a další proti Spojenému království, odst. 97, Buck proti Německu, odst. 44.

¹⁹⁸ Srov. NEJEDLÝ, Josef. *Zákonnost důkazů v trestním řízení ve světle Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87146-71-2, s. 87-91.

¹⁹⁹ Srov. KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. ISBN 978-80-7400-365-3., s. 925-927.

²⁰⁰ Srov. NEJEDLÝ, Josef. *Zákonnost důkazů v trestním řízení ve světle Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87146-71-2, s. 78.

jaké může domovní prohlídka u dané osoby způsobit, kdy se například jedná o ztrátu její cti či důstojnosti.

Ze strany ESLP je zároveň vyžadováno, aby byla domovní prohlídka prováděna pouze na základě soudního příkazu. Kladně je vnímána taktéž přítomnost dotčené osoby při provádění prohlídky. V případech, kdy se domovní prohlídka koná v prostorách, ve kterých vykonává svou činnost advokát, musí být nadto dostatečně zaručeno, že nedojde k vyzrazení informací, které podléhají advokátnímu tajemství. V rámci provádění takových prohlídek tedy musí být dodrženy speciální postupy, zaručující jejich ochranu, a to například přítomnost nestranné osoby během prohlídky či dostatečně přesná specifikace věcí, které mají být v rámci prohlídky nalezeny.²⁰¹ V rámci provádění takových domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor musí tedy být dostatečným způsobem zajištěno, že nebude narušena důvěra mezi advokátem a jeho klienty, a to zejména v případech, kdy advokát v rámci daného trestního řízení vystupuje jako obhájce obžalovaných.²⁰²

6.3. Použití důkazů získaných za porušení čl. 8 Úmluvy

V rámci trestních řízení, probíhajících na území států vázaných Úmluvou, často dochází k situacím, kdy je důkaz získán v rozporu s čl. 8 Úmluvy, tedy za porušení práva na soukromí. ESLP v těchto případech zastává názor, že je možné i takto opatřený důkaz použít, a dokonce na jeho základě vyhlásit odsuzující rozsudek. Tímto způsobem získaný důkaz tak automaticky neznamená jeho nepoužitelnost v rámci trestního řízení, ale pouze představuje jeden z mnoha aspektů podléhajících hodnocení ze strany ESLP při posuzování spravedlnosti daného trestního procesu.²⁰³

V této souvislosti je vhodné zmínit případ Schenk proti Švýcarsku z roku 1988, jehož podstatou byla nahrávka usvědčující stěžovatele z najmutí osoby k provedení

²⁰¹ Srov. NEJEDLÝ, Josef. *Zákonnost důkazů v trestním řízení ve světle Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87146-71-2, s. 80-91.

²⁰² Srov. PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Vladimíra, HÁJIČKOVÁ, Kamila. *Problematika domovních prohlídek advokátních kanceláří ve světle evropské judikatury*, In: *Bulletin – advokacie*, roč. 2014, č. 4, s. 19-25.

²⁰³ Srov. NEJEDLÝ, Josef. *Zákonnost důkazů v trestním řízení ve světle Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87146-71-2, s. 96.

vraždy své manželky. Stěžovatel měl v daném případě podezření, že její manželka podvádí, a proto se rozhodl ji zavraždit za pomoci najaté osoby. Osoba, která však byla vraždou manželky pověřena, v rozporu s ujednáním se stěžovatelem, jeho manželku kontaktovala a společně s ní odjela za příslušným soudcem. Následně došlo ze strany najatého vraha k pořízení nahrávky telefonního hovoru se stěžovatelem, která byla poté předána orgánům činným v trestním řízení a sloužila jako stěžejní důkaz v rámci vyšetřování trestného činu vraždy. Stěžovatel přitom v řízení před ESLP namítal právě nezákonný způsob opatření oné nahrávky a tím i porušení jeho práv zaručených článkem 6. a 8. Úmluvy. V daném případě sice nebylo sporu o nezákonnosti pořízení předmětné nahrávky, přesto však ESLP rozhodl v neprospěch stěžovatele tak, že k porušení čl. 6. Úmluvy nedošlo, neboť se v případě odposlechu nejednalo o jediný usvědčující důkaz. ESLP tedy v daném případě v praxi provedl test proporcionality zásahu do soukromé sféry stěžovatele oproti zájmu společnosti na potrestání tak závažného trestného činu. V rámci této kauzy zároveň došlo ze strany Evropské komise k poměrně diskutabilnímu rozhodnutí, a to takovému, že v rámci řízení nebyl připuštěn stížnostní bod namítající porušení čl. 8 Úmluvy, a to s odůvodněním nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy. ESLP se tak v této souvislosti odmítl otázkou nesouladu s čl. 8 Úmluvy zabývat, když uvedl, že tato otázka je již obsažena v rozhodování o souladu použití nahrávky s právem na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 Úmluvy.²⁰⁴

Další kauzou související s otázkou posuzování zákonnosti důkazu je případ Khan proti Spojenému království, v rámci kterého byl stěžovatel odsouzen za dovážení heroinu ve spolupachatelství. Podstatou daného případu byla situace, kdy byl u bratrance stěžovatele nalezen po přiletu na letiště heroin. S ohledem na nedostatek důkazů vůči osobě stěžovatele však došlo k jeho propuštění. Stěžovatel ale následně odcestoval za svým známým, který byl v té době rovněž prošetřován v souvislosti s prodejem drog a byl u něho nainstalován odposlech. Právě za použití takového odposlechu se policejnímu orgánu podařilo zachytit doznání stěžovatele k dovozu heroinu s jeho bratrancem. Taková nahrávka však, na rozdíl od předchozího případu,

²⁰⁴ Srov. Rozsudek ESLP ze dne 12. 6. 1988, Schenk proti Švýcarsku.

představovala jediný usvědčující důkaz proti stěžovateli, a proto bylo ESLP rozhodnuto tak, že byla nahrávka pořízena v rozporu s čl. 8 Úmluvy.²⁰⁵

Je však nutné brát v úvahu i skutečnost, že některé důkazy, které byly získány za porušení čl. 8 Úmluvy, mohou být taktéž v rozporu s právem obviněného nevypovídat, tj. s právem, dle kterého nemůže být žádná osoba nucena obviňovat sama sebe. Tato situace byla ze strany ESLP řešena v rámci případu Allan proti Spojenému království, ve kterém šlo o vyšetřování vraždy. Stěžovatel zde odmítal vypovídat, proto se policie rozhodla nasadit k němu do cely informátora, který byl podrobně seznámen s obsahem daného případu a jeho úkolem bylo zjištění informací důležitých pro dané trestní řízení. Stěžovatel byl následně usvědčen a odsouzen právě a pouze na základě informací získaných prostřednictvím tohoto informátora, který ve vazební cele cíleně a opakovaně zaváděl hovor na téma předmětné vraždy a vyvíjel tak na svého spoluvězně nátlak s cílem dosažení jeho doznání. ESLP zde s ohledem na výše uvedené seznal, že v daném případě k porušení práva nevypovídat a neobviňovat sám sebe bezpochyby došlo.²⁰⁶ Dle ESLP přitom toto právo neznamená jen obranu proti nátlaku, ale taktéž ochranu svobodného rozhodnutí a volby každého, zda bude nebo nebude před orgány činnými v trestním řízení vypovídat. Tyto orgány tak nemohou takové rozhodnutí konkrétního jedince obcházet způsoby obdobnými danému případu.²⁰⁷

Za zmínku zde stojí taktéž případ Bykov versus Rusko, ve kterém však na rozdíl od předchozího případu ESLP porušení práva nevypovídat neshledal, jelikož zde nedošlo k vyvíjení nátlaku na doznání dané osoby. Podstatou případu zde byla skutečnost, kdy stěžovatel požádal svého kamaráda o vraždu společníka. Tento se však rozhodl celou věc nahlásit na policii a došlo k mediálnímu uveřejnění, že k vraždě skutečně došlo. Najatý vrah byl poté poslán za stěžovatelem a byl mu instalován odposlech, na základě kterého došlo k jeho odsouzení.²⁰⁸

²⁰⁵ Srov. Rozsudek ESLP ze dne 28. 1. 2014, sp. zn. 1198/11, Khan proti Spojenému království.

²⁰⁶ Srov. Rozsudek ESLP ze dne 5. 11. 2002, sp. zn. 48539/99, Allan versus Spojené království

²⁰⁷ Srov. NEJEDLÝ, Josef. *Zákonnost důkazů v trestním řízení ve světle Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87146-71-2, s. 93-94.

²⁰⁸ Srov. Rozsudek ESLP ze dne 25. 9. 2001, sp. zn. 4378/02, Bykov versus Rusko.

6.4. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva – domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků

Otázkou domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a pozemků se ESLP zabýval v mnoha svých rozhodnutích, a proto se domnívám, že je vhodné některé z těchto rozhodnutí v rámci této práce rozebrat.

6.4.1. Prade versus Německo

Jedním z takových rozhodnutí je rozsudek Prade versus Německo, týkající se odsouzení na základě důkazu opatřeného při nezákonné domovní prohlídce. V daném případě došlo v rámci vyšetřování prodeje padělku prostřednictvím internetu k nařízení a následně i k provedení domovní prohlídky v bytě stěžovatele, který však již neměl se společností, k jejímuž účtu se trestná činnost vztahovala, nic společného a domovní prohlídka tak byla nařízena a provedena nezákonně. V rámci prohlídky se však u stěžovatele našlo značné množství drog, které by dle znalce vystačilo na zhruba 2600 dávek drogy hašiš. Na základě takového důkazu tak došlo k odsouzení stěžovatele za příslušnou drogovou trestnou činnost. V daném případě byla projednávána následná stížnost pro údajné porušení čl. 6 Úmluvy. ESLP zde při hodnocení celého řízení posuzoval proporcionalitu mezi veřejným zájmem na potírání drogové trestné činnosti takového rozsahu a soukromým zájmem stěžovatele na ochranu jeho domovní svobody a zájmem na to, aby byly důkazy v jeho neprospěch obstarávány zákonným způsobem. Závěr ESLP v daném případě zněl tak, že k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy nedošlo a celé řízení neodporovalo požadavkům na spravedlivý proces.²⁰⁹

6.4.2. Duong versus Česká republika

Dalším rozhodnutím týkajícím se domovních prohlídek je případ Duong proti České republice, v rámci kterého byla řešena stížnost na postup orgánů činných v trestním řízení, vedeném pro podezření z nedovolené výroby psychotropních látek, a to konkrétně soudu při vydání příkazu k provedení domovní prohlídky. Stěžovatel se v této souvislosti domáhal svého práva taktéž u Ústavního soudu, kde tomuto nebylo

²⁰⁹ Srov. Rozsudek ESLP ze dne 3. 3. 2016, sp. zn. 7215/10, Prade versus Německo.

shodně jako ze strany ESLP vyhověno.²¹⁰ Podstatou podané stížnosti byla absence odůvodnění spatřované neodkladnosti a neopakovatelnosti předmětné domovní prohlídky a dále absence jména stěžovatele v soudním příkazu. V návrhu státního zástupce a především v protokolu o provedené domovní prohlídce však odůvodnění neodkladnosti a neopakovatelnosti tohoto úkonu nechybělo, a bylo zde řádně uvedeno i jméno stěžovatele. Ačkoliv Ústavní soud uzavřel, že ze strany soudu, který příkaz vydal, mohlo dojít k vyšší míře pečlivosti, neshledal zároveň, že by došlo k porušení ústavou zaručených práv stěžovatele. K tomuto závěru ostatně dospěl i ESLP, když uvedl, že jeho úkolem není posuzování konkrétní právní úpravy, ale pouze zhodnocení, zda v daném případě došlo či nedošlo k porušení Úmluvy, přičemž ke zpochybnění vnitrostátních norem může dojít jen za situace, kdy by se jednalo o existenci svévole. ESLP tedy v daném případě uzavřel, že k porušení článku 8 Úmluvy nedošlo.²¹¹

6.4.3. Maslák a Michálková versus Česká republika

Provedení domovní prohlídky v rámci České republiky bylo ze strany ESLP posuzováno taktéž v případě Maslák a Michálková versus Česká republika, v rámci kterého bylo vedeno trestní řízení pro podezření z vydírání. Stěžovatelé se zde obrátili na ESLP pro údajné porušení čl. 8 Úmluvy, které spatřovali v nedostatečném odůvodnění soudního příkazu k provedení domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků a dále v absenci jejich výsledku před samotným provedením takových prohlídek.²¹² ESLP zde předně jako oprávněnou stěžovatelku odmítl paní Michálkovou, v jejímž případě nebylo nikterak prokázáno, že by byla uživatelkou prostor či vozidel, v nichž byla prohlídka provedena a jako stěžovatel byl připuštěn pouze pan Maslák. ESLP v tomto případě ze shodných důvodů jako v případě Duong versus Česká republika neshledal porušení čl. 8 Úmluvy, když uvedl, že byly stěžovateli poskytnuty dostatečné záruky proti svévoli a meze čl. 8 odst. 2 Úmluvy nebyly překročeny.²¹³

²¹⁰ Srov. DEÁK, Marko. *K následkom nedostatočne odovodneného príkazu z hľadiska zákonnosti dokazu získaného na jeho základe v trestnom konaní. Justičná revue*. 2018, s. 404-406.

²¹¹ Srov. Rozsudek ESLP ze dne 14. ledna 2016, sp. zn. 21381/11 – Duong versus Česká republika.

²¹² Srov. DEÁK, Marko. *K následkom nedostatočne odovodneného príkazu z hľadiska zákonnosti dokazu získaného na jeho základe v trestnom konaní. Justičná revue*. 2018, s. 401-403.

²¹³ Srov. Rozsudek ESLP ze dne 14. ledna 2016, sp. zn. 52028/13 – Maslák a Michálková versus Česká republika.

6.4.4. Smirnov versus Rusko

Porušení čl. 8 Úmluvy však bylo shledáno v případě Smirnov versus Rusko, v rámci kterého byl v pozici stěžovatele advokát, u něhož byla provedena domovní prohlídka v rámci trestního řízení, ve kterém tento obhajoval obžalované a došlo zde k zabavení příslušných listin, počítače a pevného disku. Ačkoliv zde ESLP dospěl k závěru, že domovní prohlídka byla v daném případě provedena v souladu se zákonem a takový zásah do soukromí stěžovatele byl zákonný a s legitimním cílem, zároveň uzavřel, že byla tato provedena při absenci jakýchkoliv záruk proti zásahu do advokátního tajemství. Zároveň v rámci jejího nařízení nebylo dostatečně konkrétně vymezeno, jaké věci mají být nalezeny, důvody jejího provedení či informace o daném trestním řízení. ESLP tedy v dané věci rozhodl tak, že k porušení čl. 8 Úmluvy došlo, jelikož byla významným způsobem narušena důvěra mezi advokátem a jeho klienty.²¹⁴

6.4.5. Wieser a Bicos Beteiligungen GmbH versus Rakousko

Porušení čl. 8 Úmluvy během provedení domovní prohlídky v místě, kde advokát vykonává svou praxi, bylo shledáno taktéž v rozhodnutí Wieser a Bicos Beteiligungen GmbH versus Rakousko. Podstatou podané stížnosti byla námitka směřující především proti zabavení elektronických nosičů dat. Zatímco v případě listinných dokumentů došlo k řádnému protokolování domovní prohlídky a taktéž k účasti zástupců stěžovatele, tak jak to vyžadoval trestní řád, tak u zajištění elektronických dat tomu tak nebylo.²¹⁵ Tato elektronická data přitom měla mnohdy naprosto stejný obsah jako dokumenty, které byly kvůli ochraně důvěry mezi advokátem a klientem vyselektovány. ESLP tedy uzavřel, že k porušení čl. 8 Úmluvy došlo, a to kvůli chybnému postupu při zajišťování dat na elektronických nosičích ze strany policie, když tato chybně nepočítala s variantou, že by dokumenty v elektronické podobě mohly obsahovat stejné informace jako dokumenty listinné, které byly kvůli zachování advokátního tajemství ze

²¹⁴ Srov. Rozsudek ESLP ze dne 7. června 2007, sp. zn. 71362/01 – Smirnov versus Rusko.

²¹⁵ Srov. ČAPEK, Jan. *Evropská úmluva o ochraně lidských práv. 1. část*, Úmluva. Praha: Linde, 2010, 887 s. ISBN 978-80-7201-789-8, s. 405.

zabavených listin vyloučeny a takové jejich zabavení tedy bylo nepřiměřené k cíli, ke kterému domovní prohlídka směřovala.²¹⁶

Obdobných závěrů ohledně domovních prohlídek konajících se v prostorách, kde advokát vykonává svou funkci a kde tedy při zabavení listin dochází k riziku narušení advokátní důvěry, dospěl ESLP ještě v mnoha dalších rozhodnutích, a to mimo jiné v případech André a další proti Francii č. 18603/03 ze dne 24. července 2008, Robathin proti Rakousku č. 30457/06 z 3. července 2012, Golovan proti Ukrajině č. 41726/06 ze dne 5. července 2012 či Michaud proti Francii č. 12323/11 ze dne 6. prosince 2012.

Tento postoj však prošel několikaletým vývojem, kdy stojí za zmínku skutečnost, že ze strany Soudního dvora Evropské unie (dále jen jako „SD EU“) byl nejprve zastáván názor, že se právo na ochranu soukromí nevztahuje na obchodní prostory, což bylo patrné například z rozsudku Hoechst versus Komise z roku 1989, případně Dow Benelux versus Komise a Dow Chemical Ibérica and Others versus Komise. Přelomem v tomto uvažování byl pro SD EU rok 2002 a rozsudek Roquette Freres, kde SD EU shledal, že za obydlí mohou být považovány i obchodní prostory, přičemž se v tomto směru inspiroval právě judikaturou ESLP, který tento názor vyslovil již v řadě svých rozhodnutí.²¹⁷

²¹⁶ Srov. Rozsudek ESLP ze dne 16. října 2007, sp. zn. 74336/01 – Wieser a Bicos Beteiligungen GmbH versus Rakousko.

²¹⁷ Srov. PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Vladimíra, HÁJIČKOVÁ, Kamila. *Problematika domovních prohlídek advokátních kanceláří ve světle evropské judikatury*, In: *Bulletin – advokacie*, roč. 2014, č. 4, s. 19-25.

7 . Domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků v rámci právní pomoci

Domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků je považována v rámci trestního řádu za procesní úkon. V rámci probíhajícího trestního řízení přitom, shodně jako u jiných procesních úkonů, může vyvstat potřeba provést takový úkon na území cizího státu. Pokud v rámci trestního řízení tato potřeba vyvstane, je zapotřebí situaci řešit prostřednictvím mezinárodní justiční spolupráce, konkrétně využitím právní pomoci ve smyslu zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních (dále jen „ZMJS“). Platí totiž pravidlo, že pokud chceme v rámci trestního řízení využít důkaz z jiného státu, musí být tento získán právě a jen cestou právní pomoci. Toto pravidlo je uvedeno i ve zmíněném ZMJS, a to konkrétně v jeho § 42 odst. 2.

Právní pomoc je přitom ve smyslu § 40 odst. 1 ZMJS, možno provést pouze *„na základě žádosti státního zástupce a po podání obžaloby na základě žádosti soudu. To nevylučuje, aby státní zástupce z vlastního podnětu vyžádal právní pomoc i po podání obžaloby, jde-li o opatření důkazu, který potřebuje k zastupování obžaloby v řízení před soudem. Žádost o právní pomoc předloží státní zástupce Nejvyššímu státnímu zastupitelství, soud ministerstvu.“*²¹⁸

V rámci právní pomoci je využíván pojem úkon právní pomoci, pod který lze zahrnout úkony trestního řízení, které nespočívají ve vydání či předání osoby za účelem jejího trestního stíhání, ve výkonu rozsudku, v předání trestního řízení do jiného státu či v převzetí výkonu rozsudku nebo odsouzeného v jiném státě.

Mezi takové úkony trestního řízení patří typicky zajištění peněžních prostředků na účtu, zadržení či otevření zásilky, doručení rozhodnutí, výslech obviněného či svědka atd. Samozřejmě lze mezi tyto úkony zařadit i domovní prohlídku a prohlídku jiných prostor a pozemků.²¹⁹

Novelou ZMJS č. 178/2018 Sb., účinnou od 16. 8. 2018 byl do ZMJS začleněn nový institut, a to evropský vyšetřovací příkaz. Tento byl zakotven do našeho právního

²¹⁸ Srov. Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

²¹⁹ Srov. NOVOTNÁ, Jaroslava. *Právní pomoc v cizím státu v přípravném řízení trestním*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 369 s. 23-28.

řádu na základě Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU ze dne 3. dubna 2014 o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech, která zavazovala členské státy k zakotvení do vnitrostátních právních předpisů do 22. 5. 2017.²²⁰

S účinností zmíněné novely tak došlo ke změně v rámci právní pomoci, a to pokud jde o žádosti mezi členskými státy EU. Nově se tedy v rámci EU využívá k dosažení cíle právní pomoci právě evropský vyšetřovací příkaz.

Žádosti o provedení daných úkonů trestního řízení v rámci EU jsou tak podávány prostřednictvím formuláře, v rámci kterého jsou příslušné kolony na vyplnění veškerých potřebných údajů o státním zastupitelství, které o provedení úkonu žádá, o úkonu, který má být proveden atd.

Jelikož je domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků úkonem, který velkou měrou zasahuje do osobnostních práv osob, kterých se dotýká, musí být odůvodnění žádosti o právní pomoc či evropského vyšetřovacího příkazu dána dostatečná pečlivost. Zároveň musí být popsána důležitost provedení takového úkonu pro trestní řízení vedené v ČR, tak aby bylo zřejmé, že bez jeho provedení zřejmě nebude možné dopátrat pachatele a tohoto usvědčit. V rámci žádosti musí být samozřejmě uvedeno i místo výkonu, což bývá s ohledem na lokaci v jiném státě, velmi obtížné. V takových případech se často využívá mezinárodní policejní spolupráce, díky které je možné zajistit pomoc policie jiného státu při vyhledání a přesné specifikaci daného místa a při zjištění vlastníků objektu či prostor a osob, které je využívají. Taktéž by měl být popsán způsob, jakým má být prohlídka provedena, a to z důvodu, aby mohl být její výsledek skutečně využit jako důkaz v trestním řízení vedeném v ČR.

Před odesláním žádosti o provedení takového úkonu je zároveň třeba zkoumat, zda dožádaný stát nemá jako podmínku stanovenou povinnost oboustranné trestnosti. Trestná činnost však musí být i v opačném případě řádně popsána, a to, aby byl příslušný cizozemský orgán schopen vydat případné rozhodnutí o nařízení provedení prohlídky.

²²⁰Srov.

[https://e-](https://e-justice.europa.eu/92/CS/european_investigation_order_mutual_legal_assistance_and_joint_investigation_teams)

[justice.europa.eu/92/CS/european_investigation_order_mutual_legal_assistance_and_joint_investigation_teams](https://e-justice.europa.eu/92/CS/european_investigation_order_mutual_legal_assistance_and_joint_investigation_teams)

V některých státech se také můžeme setkat s požadavkem, aby bylo k žádosti o právní pomoc či k evropskému vyšetřovacímu příkazu přiloženo soudní rozhodnutí o nařízení prohlídky vydané soudem ČR.²²¹

²²¹ Srov. NOVOTNÁ, Jaroslava. *Právní pomoc v cizím státu v přípravném řízení trestním*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 369 s. 135-138.

Závěr

Předmětem mé práce bylo především komplexní posouzení právní úpravy domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků. Mým hlavním cílem bylo zhodnocení dostatečnosti ochrany osobních práv, která jsou provedením prohlídky dotčena a tedy zjištění, zda právní řád takovou ochranu poskytuje a zda je tato dostatečná. Zároveň jsem chtěla zhodnotit platnou právní úpravu a její praktickou využitelnost. Zajímaly mě především aplikační problémy a možnosti jejich řešení, a to v případě klasických prohlídek, ale i prohlídek konaných v prostorách, kde advokát vykonává svou činnost.

Z mé práce vyplývá, že v případě domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků dochází především k zásahu do rodinného a soukromého života. Tato osobní práva jsou přitom chráněna ihned na několika úrovních, a to jednak Úmluvou a dále právním řádem ČR, a to především Listinou. Orgány činné v trestním řízení proto musí, při úvahách o dalším postupu v rámci trestního řízení, zejména při zvažování, zda provést domovní prohlídku či nikoliv, striktně posuzovat, zda je tato v souladu se zákonem, zda sleduje legitimní cíl a dále, zda je nezbytná v demokratické společnosti. Orgány činné v trestním řízení musí dále dodržet tzv. princip proporcionality a zvážit, zda zásah do osobních práv, způsobený domovní prohlídkou, odpovídá účelu, který je tímto úkonem sledován. Musí tedy dojít k posouzení závažnosti prověřovaného trestného činu, důležitosti hledaných věcí pro příslušné trestní řízení, možnosti obstarání jiných důkazů nezasahujících do osobních práv a dalších okolností, a to vše ve vztahu k dopadům na osobní práva, do kterých bude provedením prohlídky zasazeno.

Jak z práce vyplývá, tak je při provádění prohlídky nejvíce zasahováno do soukromí, nedotknutelnosti obydlí a domovní svobody. Ustanovení chránící tato práva jsou v právním řádu ČR zakotvena hlavně v již zmiňované v Listině, a to konkrétně v čl. 7, 10, 12, 13 a 15, ale taktéž v Občanském zákoníku. Problematikou ochrany těchto osobních práv se v souvislosti s domovní prohlídkou a prohlídkou jiných prostor a pozemků opakovaně zabýval i Ústavní soud.

V rámci Trestního řádu, konkrétně v ustanoveních upravujících postup při provádění domovních prohlídek, je dále kladen velký důraz na dostatečné odůvodnění nezbytnosti provedení prohlídky, a to s uvedením cílů a důsledků, kterých má být

nalezením dané věci dosaženo. Zároveň je zde dána povinnost předchozího výslechu, díky němuž může dojít k vydání hledané věci, aniž by k narušení osobních práv vůbec došlo. Trestní řád zároveň dává orgánům činným v trestním řízení povinnost umožnit osobě, u které se prohlídka koná, aby se této účastnila. Provedení prohlídky musí být taktéž řádně zdokumentováno a osobám dotčeným prohlídkou musí být umožněno vznášet proti prováděným úkonům námitky.

S ohledem na výše uvedené jsem tedy toho názoru, že právní řád ČR poskytuje uvedeným osobním právům, do kterých je v rámci provádění prohlídek zasahováno, vysokou míru ochrany a nutí orgány činné v trestním řízení jednat tak, aby bylo do těchto práv zasahováno co možná v nejmenší míře. Zároveň obsahuje požadavek na zvážení proporcionality úkonu a sledovaného cíle a možnosti dosažení takového cíle jiným způsobem, který by do osobních práv nezasahoval, nebo alespoň ne takovou měrou. V tomto směru mám tedy za to, že není zapotřebí právní řád ČR nikterak měnit či doplňovat.

V rámci kapitoly 6. jsem se v této souvislosti věnovala taktéž ochraně poskytované zasaženým osobním právům na evropské úrovni, a to konkrétně již uvedenou Úmluvou. Zmínila jsem zde i řadu rozhodnutí ESLP, ze kterých je patrné, jakým způsobem tento v rámci porušování osobních práv při provádění domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor rozhoduje.

Pokud jde o otázku aplikačních problémů, tak je z mého pohledu právní úprava zcela komplexní a umožňuje orgánům činným v trestním řízení, aby domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků, v rámci trestního řízení, bez problému prováděly. Jakožto státní zástupkyně mohu uvést, že jsem se za dobu své praxe nesečkala ani u sebe a ani u svých kolegů s tím, že by došlo v souvislosti s nařízením či provedením prohlídky k nějakým problémům. K obtížím nedochází dle mého názoru ani ze strany soudů, které velmi pohotově reagují na námi podané podněty k vydání příkazu a jen zřídka kdy se stane, že není takovému podnětu vyhověno. Domnívám se proto, že není třeba žádných návrhů na úpravu právních norem, kterými by bylo možné dosáhnout zlepšení efektivity při nařizování a provádění domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a pozemků.

Odlišný názor však zastávám v případě prohlídek konaných v místě, kde vykonává svou činnost advokát. Tyto prohlídky totiž mají oproti prohlídkám klasickým určitá specifika, která mají za cíl ochranu advokátního tajemství, které může být obsaženo v listinách hledaných orgány činnými v trestním řízení. Vzhledem k této skutečnosti je proto nutná u takových prohlídek účast zástupce Komory, který na ochranu advokátního tajemství během provádění prohlídky dohlíží. Právě nutnost účasti zástupce Komory, který může rozhodnout o tom, že některé listiny nebudou orgánu činnému v trestním řízení zpřístupněny a ty budou následně podléhat nahrazení souhlasu ze strany soudu, vyvolává řadu diskuzí. Mnoho odborníků v této souvislosti dokonce zastává názor, že by mělo dojít k úpravě zmíněného ustanovení tak, aby došlo k odstranění aplikačních problémů.

Hlavní problém spatřuji především ve skutečnosti, že policejní orgán, který většinou prohlídku provádí, nemá v místě konání v podstatě žádné pravomoci, jelikož do listin, které se zde nacházejí, nemůže bez souhlasu zástupce Komory ani nahlédnout a nemá tak žádné informace o obsahu nalezených listin. Za situace, kdy zástupce Komory souhlas k nahlédnutí do listin nedá, přitom dochází velmi často k nutnosti podání návrhu na nahrazení takového souhlasu k většímu množství listin, než u kterých by to pro účely daného trestního řízení bylo reálně zapotřebí. Finální selekci takových listin pak provede až soud rozhodující o podaném návrhu na nahrazení souhlasu.

Někteří z odborníků proto v tomto směru navrhují, že by měla být určena nestranná osoba, kterou by měl být nejpravděpodobněji soudce či státní zástupce, která by prvotní selekci listin prováděla. Tento požadavek na úpravu současného zákonného znění je dle mého názoru příhodný. Domnívám se totiž, že by nahrazení zástupce Komory jinou nestrannou osobou, která by selekci listin prováděla, mohlo vést k odstranění řady problémů, a to především k urychlení trestního řízení. Za této situace by totiž mohlo být při rozhodování soudu o nahrazení souhlasu posuzováno mnohem menší množství listin, jelikož by tyto již prošly předchozí selekcí orgánu činného v trestním řízení, který by byl schopen vybrat takové listiny, které jsou pro dané trestní řízení skutečně důležité. Úkolem soudu by tak v podstatě bylo jen rozhodování o tom, zda se na předložené listiny vztahuje povinnost mlčenlivosti advokáta či ne a zda orgánům činným v trestním řízení bude umožněno nahlédnout do jejich obsahu.

Z pozice státní zástupkyně se však domnívám, že by onou nestrannou osobou neměl být státní zástupce, jak vyplývá z některých návrhů. Státní zástupce totiž v přípravném řízení vystupuje jakožto tzv. dominus litis neboli „vládce sporu,“ a v podstatě nese odpovědnost za výsledky a zákonnost přípravného řízení. Nepřijde mi proto jako logické uvažovat o státním zástupci jako o nestranném orgánu, když tento v podstatě zaštiťuje celé přípravné řízení. Pokud by tedy mělo ke změně stávající platné úpravy dojít a skutečně by měla být ustanovena nestranná osoba, která by prvotní selekci listin prováděla, mám za to, že by se mělo jednat o osobu z řad soudců.

Tato problematika má však i druhou stránku, a to zachování ochrany advokátního tajemství, které by mohlo být za předpokladu výměny zástupce Komory za jinou osobu zpřístupněno orgánům činným v trestním řízení a mohlo by tak být určitým vodítkem pro další postup v trestní věci. Zároveň by tímto způsobem mohlo dojít k narušení důvěry mezi klientem a advokátem.

V případě tohoto ustanovení Trestního řádu je tedy velmi obtížné rozhodnout, jakým způsobem by mělo k jeho úpravě dojít, aby bylo vyhověno požadavkům obou stran a aby při jeho aplikaci nedocházelo k průtahům a dalším problémům.

V rámci své práce jsem se dále, pro komplexnost, věnovala i historickému pohledu úpravy domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků, když jsem rozebrala jednotlivé právní normy platné na našem území a jejich postupný vývoj až do dnešního znění. Taktéž jsem popsala možnost využití domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků v rámci mezinárodní justiční spolupráce.

Závěrem chci říct, že mám i přes některé aplikační problémy, které jsem zmínila, za to, že je právní úprava domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a pozemků na velmi dobré úrovni a umožňuje tak orgánům činným v trestním řízení účinně postupovat v rámci konkrétních trestních řízení tak, aby bylo ve věci vydáno spravedlivé rozhodnutí a nebylo přitom nadbytečně zasahováno do osobních práv dotčených osob.

Seznam použitých zkratk

a násl.	a následující
aj.	a jiné
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
ČAK	Komora
čl.	článek
ČR	Česká republika
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
EU	Evropská unie
Kancelářský soudní řád	Instrukci Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, č. j. 505/2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy
Listina	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
Nejvyšší soud	Nejvyšší soud České republiky
Občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění
Policie Č. republiky	Policie
POP č. 9/2019	Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019 o postupu státních zástupců v trestním řízení
Sb.	Sbírka zákonů
Sb. m. s.	Sbírka mezinárodní smluv
SD EU	Soudní dvůr Evropské unie

tj.	to jest
Trestní řád	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění
Trestní zákoník	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění
tzv.	tak zvaný
Úmluva	sdělení č. 209/1992 Sb., Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolu k ní
Ust.	ustanovení
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
Ústavní soud	Ústavní soud České republiky
Zákon o Policii	zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
ZMJS	zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

AUEROVÁ, Jaroslava, ed. *Trestní řád: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7552-600-7, stav k 1. 5. 2017.

BAŇOUC, Hynek, ed. *Listina základních práv a svobod: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7357-750-6, stav k 30. 9. 2011.

BÍLEK, Milan, ed. *Zákon o Policii České republiky: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7598-193-6, stav k 1. 7. 2019.

ČAPEK, Jan. *Evropská úmluva o ochraně lidských práv. 1. část, Úmluva*. Praha: Linde, 2010, 887 s. ISBN 978-80-7201-789-8.ma

DRAŠTÍK, Antonín, ed. *Trestní zákoník: Komentář*, Wolters Kluwer, ASPI, ISBN 978-80-7478-790-4, stav k 1. 1. 2015.

FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Tomáš GRIVNA. *Trestní právo procesní*. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-750-8.

FRYŠTÁK, Marek. *Dokazování v přípravném řízení*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. ISBN 978-80-210-7687-7, s. 151.

HŘEBÍČEK, Vladislav. *Prohlídky u advokátů (§ 85b trestního řádu)*. Praha: Leges, 2017. Praktik. ISBN 978-80-7502-231-8.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, advokátní tarif*. 7. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017, 1312 s. ISBN 978-80-7502-230-1.

JELÍNEK, Jiří. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Vydání první. Praha: Leges, 2018. 536 s. ISBN 978-80-7502-287-5.

KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. ISBN 978-80-7400-365-3.

MATES, Pavel, Martin VALOUŠEK, Eva FIALOVÁ, et al., MATES, Pavel, ed. *Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů*. Praha: Leges, 2019. Praktik. ISBN 978-80-7502-346-9

NEDOROST, Libor. Jana OTOUPALÍKOVÁ, Karel SCHELLE a Vladislav VĚTROVEC. *Státní zastupitelství: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, 519 s. ISBN 80-86432-34-3.

NEJEDLÝ, Josef. *Zákonnost důkazů v trestním řízení ve světle Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87146-71-2

NOVOTNÁ, J. *Právní pomoc v cizím státu v přípravném řízení trestním*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 369 s. ISBN 978-80-7400-568-8.

PLECITÝ, Vladimír. *Problematika ochrany osob a majetku z pohledu soukromého a veřejného práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 139 s. ISBN 978-80-7380-247-9.

RŮŽIČKA, Miroslav. *Přípravné řízení a stadium projednání trestní věci v řízení před soudem: (velká novela a připravovaná rekonstrukce trestního řádu)*. Praha: LexisNexis, 2005, 158 s. ISBN 80-86199-93-2.

ŠÁMAL, Pavel a Tomáš GŘIVNA. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0

ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL, Josef KUČHTA, Marek FRYŠTÁK a Věra KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, xliv, 1009 s. ISBN 978-80-7400-496-4.

ŠÁMAL, Pavel, Miroslav RŮŽIČKA, František VONDRUŠKA, Jaroslava NOVOTNÁ a František NOVOTNÝ. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha: Beck, 2003. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-741-3.

ŠIMÍČEK, Vojtěch, ed. *Právo na soukromí*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011. Sborníky. ISBN 978-80-210-5449-3.

2. Seznam použitých časopiseckých zdrojů

DEÁK, Marko. *K následkom nedostatočně odvodneného príkazu z hľadiska zákonnosti dokazu získaného na jeho základe v trestnom konaní*. Justičná revue. 2018.

FRYŠTÁK, Marek. *Účast obhájce na vyšetřování*, In: *Trestněprávní revue*, roč. 2015, č. 5, str. 116.

JELÍNEK, Jiří. *O novele trestního řádu 1991*, In: *Bulletin advokacie* 3/1992.

KOCINA, Jan. *Prohlídka jiných prostor a pozemků ve světle nálezu pléna ÚS*. In: *Bulletin advokacie*. 2010.

KOMÁR, Pavel. *Ještě jednou k prohlídce u advokáta aneb deset problematických let s § 85b tr. řádu*. In: *Státní zastupitelství*, roč. 2016, č. 3, Wolters Kluwer.

PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Vladimíra, HÁJIČKOVÁ, Kamila. *Problematika domovních prohlídek advokátních kanceláří ve světle evropské judikatury*, In: *Bulletin – advokacie*, roč. 2014, č. 4.

PETR, Michal. *Šetření na místě aneb může se právnická osoba dovolávat práva na ochranu obdli?*, In: *Jurisprudence*, roč. 2008, č. 2, Wolters Kluwer.

POCHYLÁ, Veronika. *K nutnosti důsledného odůvodnění příkazu k domovní prohlídce jakožto neodkladného či neopakovatelného úkonu*, In: *Státní zastupitelství*, roč. 2016, č. 1, Wolters Kluwer.

RŮŽEK, Antonín. *Novela k trestnímu řádu*. In: *Právník*. 1965, roč. 104., č. 8

SZKANDEROVÁ, Marcela; RŮŽIČKA, Miroslav. *K prohlídkám jiných prostor a pozemků v přípravném řízení po novele trestního řádu provedené zákonem č. 459/2011 Sb.*, In: *Státní zastupitelství*, roč. 2014, č. 3, Wolters Kluwer.

SZKANDEROVÁ, Marcela; RŮŽIČKA, Miroslav. *Ještě k prohlídkám jiných prostor a pozemků po nálezu Ústavního soudu č. 219/2010 Sb. v přípravném řízení*, In: *Státní zastupitelství*, roč. 2010, č. 12, Wolters Kluwer.

ZEMAN, Petr. *Odras trestní politiky po roce 1990 ve vývoji důkazního práva*, In: *Trestněprávní revue* 3/2008.

3. Seznam použitých internetových zdrojů

Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku ze dne 31. října 1996., Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/1997-1-eticky-kodex.pdf>.

<http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/rozhodovani-soudu-v-pripravnem-rizeni-trestnim/8>.

<http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/domovni-prohlidka-92064.html>.

https://ejustice.europa.eu/92/CS/european_investigation_order_mutual_legal_assistance_and_joint_investigation_teams.

4. Seznam použitých právních předpisů

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, č. j. 505/2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy.

Listina základních práv Evropské unie ze dne 7. prosince 2000, ve znění upraveném dne 12. prosince 2007.

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (International Covenant on Civil and Political Rights)

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod 209/1992 Sb.

Usnesení č. DE01/48 Valného shromáždění OSN, Všeobecná deklarace lidských práv.

Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., Listina základních práv a svobod.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v původním znění.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v původním znění a znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.

Zákon č. 553/1991 Sb. o obecní policii.

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky.

Zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů.

Zákon č. 119/1873, Zákon, jímž se zavádí nový řád soudu trestního.

Zákon č. 87/1950 Sb., Zákon o trestním řízení soudním.

Zákon č. 64/1956 Sb. o trestním řízení soudním.

Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

5. Seznam použité judikatury

Nález Ústavního soudu ze dne 25. 10. 2010, sp. zn. II. ÚS 889/10

Nález Ústavního soudu ze dne 2. 6. 2011, sp. zn. II. ÚS 3647/10

Nález Ústavního soudu ze dne 30. 8. 2011, sp. zn. II. ÚS 655/11

Nález Ústavního soudu ze dne 19. 4. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 4/14

Nález Ústavního soudu ze dne 18. 5. 2001, sp. zn. IV. ÚS 639/2000

Nález Ústavního soudu ze dne 14. 11. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2227/12

Nález Ústavního soudu ze dne 29. 2. 2008, sp. zn. II. ÚS 2268/07

Nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2011, sp. zn. IV. ÚS 2228/09

Nález Ústavního soudu ze dne 28. 3. 2002, sp. zn. IV. ÚS 2/02

Nález Ústavního soudu ze dne 14. 9. 2005, sp. zn. III. ÚS 183/03

Nález Ústavního soudu ze dne 22. 5. 1997, sp. zn. III. ÚS 287/96

Nález Ústavního soudu ze dne 24. 07. 2013, sp. zn. I. ÚS 4184/12

Nález Ústavního soudu ze dne 10. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 3369/10

Nález Ústavního soudu ze dne 21. 1. 1999, sp. zn. III. ÚS 486/98

Nález Ústavního soudu ze dne 8. 6. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 3/09.

Nález Ústavního soudu ze dne 21. 3. 2002, sp. zn. III. ÚS 256/01

Rozsudek ESLP ze dne 25. 2. 1993, sp. zn. 10828/84, Funke versus Francie.

Rozsudek ESLP ze dne 16. 12. 1992, sp. zn. 13710/88, Niemietz versus Německo.

Rozsudek ESLP ze dne 3. 3. 2016, sp. zn. 7215/10, Prade versus Německo

Rozsudek ESLP ze dne 13. 6. 2013, sp. zn. 24402/07, Vasylichuk versus Ukrajina

Rozsudek ESLP ze dne 12. 6. 1988, Schenk proti Švýcarsku

Rozsudek ESLP ze dne 28. 1. 2014, sp. zn. 1198/11, Khan proti Spojenému království

Rozsudek ESLP ze dne 5. 11. 2002, sp. zn. 48539/99, Allan versus Spojené království

Rozsudek ESLP ze dne 25. 9. 2001, sp. zn. 4378/02, Bykov versus Rusko

Rozsudek ESLP ze dne 3. 3. 2016, sp. zn. 7215/10, Prade versus Německo

Rozsudek ESLP ze dne 14. ledna 2016, sp. zn. 21381/11 – Duong versus Česká republika

Rozsudek ESLP ze dne 7. června 2007, sp. zn. 71362/01 – Smirnov versus Rusko

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 23. 4. 2003, sp. zn. 3 To 850/2002.

Rozsudek ESLP ze dne 16. října 2007, sp. zn. 74336/01 – Wieser a Bicos Beteiligungen GmbH versus Rakousko

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 3. 2000, sp. zn. 5 Tz 32/2000

Stanovisko Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS - st. 31/10

Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 3. 014, sp. zn. III. ÚS 3988/13.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 11. 2011, sp. zn. IV. ÚS 1937/11-1

Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 10. 2013, sp. zn. III. ÚS 2356/13

Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 10. 2015, sp. zn. I. ÚS 2878/14, bod 34

Usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 3508/11

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 8. 2. 2011, sp. zn. 8To 39/2011

Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 5. 2001, sp. zn. I. ÚS 768/2000

Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. III. 1033/07

Usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 3915/14

Usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 1. 2006, sp. zn. III. ÚS 674/05

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 8. 2. 2011, sp. zn. 8To 39/2011

6. Seznam ostatních zdrojů

Ministerstvo vnitra ČR; Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality (OBP MV), *Stanovisko OBP č. 107: K oprávnění policie vstupovat do ubytovacích zařízení a kontrolovat domovní knihy v případech poskytování ubytování cizincům v soukromí ubytovatele v prostorách zahrnujících obydlí*, 2018, ASPI.

Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019 o postupu státních zástupců v trestním řízení

Pokyn policejního prezidenta č. 103 ze dne 28. 5. 2013 o plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení ve znění pozdějších změn

Sdělení č. 209/1992 Sb., úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokoly

Výkladové stanovisko NSZ ze dne 30. 8. 2017, č. 2/2017 – K některým otázkám postupu státního zástupce při podávání návrhů a provádění domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a pozemků.

Domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků

Abstrakt

Tématem této rigorózní práce je domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků. Jejím cílem je zhodnocení platné právní úpravy, a to jak v otázce dostatečnosti ochrany osobních práv, tak v otázce způsobilosti aplikování v praxi. S ohledem na charakter domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a pozemků, konkrétně s ohledem na zásah do osobních práv při jejich provádění, se tato práce celkem detailně zaměřuje na proporcionalitu mezi zásahem do takových práv a důležitostí provedení prohlídky pro dané trestní řízení. Ochrana soukromí, nedotknutelnosti obydlí a domovní svobodě je proto věnována jedna celá kapitola. Práce se taktéž nepochybně podrobně zabývá právní úpravou domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků, tedy tím, jak je v rámci právního řádu České republiky upravena. Zároveň se dotýká i historického vývoje právní úpravy na našem území, tedy jednotlivými právními předpisy, které tento úkon trestního řízení upravovaly v minulosti. Dále se samozřejmě zaměřuje i na praktickou stránku, a to na samotný postup při provádění jednotlivých prohlídek, ale také na postup před jejich nařízením a na řádnou dokumentaci. Kromě obecné roviny se práce dotýká taktéž úpravy a provádění prohlídek v místech, kde vykonává svou praxi advokát, a to z toho důvodu, že zde kromě střetu s osobními právy vyvstává problém taktéž s možností narušení advokátního tajemství. Otázka ochrany osobního života, do kterého je prováděním prohlídek nepochybně zasahováno, je samozřejmě diskutována i na evropské úrovni, a to konkrétně v rámci Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a z toho důvodu se práce dotýká i prohlídky ve vztahu k požadavkům zakotveným právě v tomto dokumentu. S ohledem na čím dál více narůstající mezinárodní spolupráci v rámci vyšetřování trestných činů taktéž rozebírá provedení prohlídky v cizím státu, a to pro účely trestního řízení vedeného v České republice. V práci je taktéž obsažen osobní názor a zkušenosti z praxe získané na pozici státního zástupce.

Klíčová slova:

Domovní prohlídka, Prohlídka jiných prostor a pozemků, Soukromí, Obydlí

Home search and search of other premises and locations

Abstract

This doctoral thesis concerns itself with the search of one's home or search of other premises and locations by law enforcement. The objective is to provide an assessment of the current legal framework for such searches, both in terms of whether personal rights are being sufficiently protected and in terms of whether the framework is well-suited for practical application. Given the nature of home searches and searches of other premises and locations, i.e., more specifically, given how the performance of such searches may infringe upon personality rights, this thesis takes a rather detailed look at the proportionality between the interference with such rights, on the one hand, and the importance of conducting the home search for the respective criminal procedure, on the other. For this reason, an entire chapter is dedicated to the concepts of privacy protection, the inviolability of the home, and the right to be secure in one's home. The thesis analyzes in detail the legal framework for home searches and the search of other premises and locations under current Czech law, but also provides an overview of the historical legal development in our country, touching upon the various pieces of legislation which governed this criminal-law instrument in the past. Naturally, the thesis also devotes space to the practical aspects, i.e., both the procedure to be followed during the various types of searches itself and the procedure before a search is ordered, but also the requirements for the proper documentation of searches. Beyond the general realm of searches by law enforcement, the thesis also specifically touches upon the rules for, and practical execution of, searches of premises on which attorneys-at-law pursue their profession, considering that, aside from potential conflicts with personal rights, such searches also give rise to the problem of a potential breach of client-attorney privilege. The issue of protection of one's privacy, which is clearly being interfered with when a search is performed, is of course being discussed also within the broader European context, i.e., specifically, the context of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, which is which this thesis addresses home searches also in relation to the requirements enshrined in the Convention. With a view to the ever-increasing volume of international cooperation in the field of criminal investigations, the thesis also takes a look at the concept of home searches in third

countries for the purposes of criminal proceedings conducted in the Czech Republic. Finally, the thesis also comprises the author's personal views and practical experience gained in the role of public prosecutor.

Key words: Home search, Search of other premises and locations, Privacy, Home